

~~2-1-2-2-5~~

2 noj. + 464 pag. + 3 noj.
(2 plag.) + 2 n. u. bli.

23. Mayo 1912

Caja

1 C-51

R. 30949

[†]
FASCICULUS
Concionatorius
BIBLICO-HISTORICUS
 Seu
 Brevis Commentarius
 super aliquas Sacrae Scripturae
 Historias ad Moralem sensum
 directas

Laudate Nomen Domini. Ps. 112.

Pars
 ex Veteri

Prima
 Testamento.

In Sanctae Fidei Platensis Fluvii
 vel à Verà- (Anno 1738.) -Cruce dictae
7. Octobris.

TASCHELLI
CONCORDANTIA
BIBLICO-HISTORICA

DE
VERBIS COMMENTARII
SACRI ALPHABETI SACRI SCRIPTURAE
HEBRAICAE AETHIOPIAE GRÆCÆ
LATINÆ

PRIMA
EDITIONE

PARIS
EX VESTIGIO

PARIS, Chez la Citoyenne, Palais National, ci-devant des Arts, au Salon de Peinture, sous le Vestibule, par le Bureau de la Citoyenne, le 1793.
M. de la Harpe, (Paris, 1788) Citoyen de Paris

Proœmium

Jucundum sanè, sed & perutile, nunc mihi ag-
gredior opus: jucundum, ab eruditione, à condi-
centia utilissimum: est namque in animo, huc mihi
Sacras ex Bibliis Historias adnotare, ita ut rerum
Chronologiã non prætermittã, de selectis aliquot S.
Litterarum textibus aliquas pro Concionibus dedu-
cam moralitates, dein facile amplificandas ope nu-
per absolutæ Bibliothecæ Concionatoricæ: quod
totum maxime conducet ad scripturificas de more
publicandas Historias tempore Quadragesimæ;
& ad Sacram, planè Christiano dignam, Eruditi-
onem comparandam.

Non utique promitto, omnes
enucleare rerum Series, neque omnium gesta He-
ronum, sed breviter præcise Aliquorum, sub qui-
bus, & aliorum nonnunquam attingetur notitiã.
Ordinem servabo ipsius Sacre Historiæ, ut rela-
tionis claritas exigit, Methodum verò, ut fini ac-
commodatiorem ita habebò, ut in quavis Historia
suo Capite distincta sex aut septem Dividam
Paragraphos, sub quibus selectior Historia tex-
tus brevi reflexione commentabor, gradatim
ab Objecti ortu progrediens ad mortis occasum:

Qui-

UNIVERSITA

DE

HELAN

Quibus rite explendis adsit nobis copiosa Spi-
ritus Sancti gratia, quæ & rerum narratione
intellectus nostros illuminet, & pia appli-
catione voluntates inflammet, ut &
nos aliquando, & alios illuminare
deinque inflammare vicissim
valeamus.

3.

¶ Sed nè in horum decursu nimium habeamus
Chronologiae reperiundæ laborem, ut que p̄bica
rerum Historiæ, ac moralitati plura dare possi-
mus, tanto adstricti brevitatis servandæ proposi-
to, sequentem in limine ipso apponimus label-
lam veteris testamenti respectivas ætates ac-
curatè indicantem.

3.

SYNOPSIS CHRONOLOGICÆ MUNDI, SIVE TOTIVS VETERIS TESTAMENTI AB ADAMO USQUE AD CHRISTUM

Anni ab Exordis Mundi																												
Ad Noe	1050																											
Ad Diluivum p̄ta. sinem silvii	1657	601																										
Ad Abraham	1949	893	292																									
Ad Repromissionem Abrahæ factam	2024	968	367	75																								
Ad ingressum Jacob in Egyptum	2239	1183	582	290	215																							
Ad mortem Joseph	2510	1254	653	561	286	71	36																					
Ad servitutem Egypti in luto & paleis	2566	1310	707	417	342	127	56	144	88																			
Ad egressum Israelitarum ex Egypto	2434	1398	797	505	430	215	144	88																				
Ad ingressum in terram promiss: & iudices	2494	1438	837	545	470	255	184	128	40																			
Ad Reges	2850	1794	1193	901	826	611	540	484	596	356																		
Ad templum Salomonis	2933	1877	1270	984	909	694	623	567	479	439	83																	
Ad Olympiades	3176	2120	1512	1227	1152	937	856	810	722	682	726	243																
Ad Romam conditam	3199	2143	1542	1250	1175	960	887	833	745	705	649	266	25															
Ad captivitatem 10 tribuum sub Salmana	3226	2170	1569	1277	1202	987	916	860	772	732	676	293	50	27														
Ad deportationem Iechonia sive Joachin	3349	2293	1692	1400	1325	1110	1079	983	895	855	499	416	173	150	123													
Ad captiv: Babil: & exil: Jerol: per Nabuchod.	3559	2507	1702	1410	1335	1120	1049	993	905	865	509	426	183	160	133	10												
Ad libertatem sub Cyro ab spur Monarchia	3419	2363	1762	1470	1395	1180	1109	1053	965	925	569	486	243	220	193	70	60											
Ad Heedomadus Daniels	3497	2441	1840	1548	1473	1258	1187	1131	1043	1003	647	564	321	298	271	148	138	78										
Ad annos Græcorum sive Seleucidarum	3640	2584	1983	1691	1616	1401	1330	1274	1186	1146	790	707	454	441	414	291	281	221	143									
Ad Machabæos	3785	2729	2128	1836	1761	1546	1475	1419	1331	1291	935	852	609	586	559	476	426	367	288	145								
Ad subjectam Judæam Romanis à Pompeio	3888	2832	2231	1939	1864	1649	1578	1522	1434	1394	1038	955	712	689	662	539	529	469	391	248	103							
Ad annos Julianos à Reformatione Calendarii	3907	2851	2250	1958	1883	1668	1597	1541	1453	1413	1057	974	731	708	681	588	548	488	410	267	122	19						
Ad Nativitatem Christi	3950	2894	2293	2001	1926	1711	1640	1584	1496	1456	1100	1017	774	751	724	601	591	531	453	310	168	62	43					
Annus primus Christi	3951	2895	2294	2002	1927	1712	1641	1585	1497	1457	1101	1018	775	752	725	602	592	532	454	311	169	63	44	1				
Ad Baptismum in Servatoris	3981	2925	2324	2032	1957	1742	1671	1615	1527	1487	1131	1048	805	782	755	632	622	562	484	341	196	93	74	51	30			
Ad Passionem Redemptoris	3984	2928	2327	2035	1960	1745	1674	1618	1530	1490	1134	1051	808	785	758	635	625	565	487	344	199	90	77	54	33	3		
Ad finem hebdomadum Daniels	3987	2931	2330	2038	1963	1748	1677	1621	1533	1493	1137	1054	811	788	761	638	628	568	490	347	202	99	80	37	36	6	3	

Hujus Tabellæ Inventor
 P. Jansenius Samerius, fuit
 eam vero à mensis quibusdam
 emendatam sic hæc P. Cornelius à
 Lapide initio Commentariorum
 inde com. nos transcripsimus

Pro Usu Tabellæ vixit notabis, Laterculum in quo concurrunt Lineæ ab
 annis scripto notatis ad latera Trianguli continere numerum annorum, quibus
 ab invicem distarunt ea Tempora. Verbi gratia à Diluvio ad Romam conditam fluxerunt anni 1542.

Finis
 Hebdo-
 madum
 Daniels

Caput I.

De Adamo.

Adam Hominum & Patriarcharum primus est, quem Deus à se conditi Orbis constituit Principem, & in Paradiso collocavit, adjunctæ illi Evæ in sociâ. Atque hi parentes sunt omnium hominum, qui fuerunt & futuri sunt; atque ab iis Mundi enumerantur Anni, usque ad Adventum Christi Redemptoris.

Genesis 1. & 2. **S. I.** Adami formatio
& status innocentie.

Textus: Creavit Deus Hominem ad imaginem suam, Adam jure Homo per excellentiam interpretatus, quod omnium primus existerit, à Deo Creatus est sexto & ultimo Creationis die, à qua annus Mundi primus computatur. Creavit gratis liberè, ex puro amore; unde tot gratitudinis, & mutui amoris emanant motiva. Creavit Hominem, id est rationalem, discursus capacem, ac gloriæ æternæ hæredem. Dominari iussit cæteris creaturis, ut ei essent in vitæ sustentationem, recreationem, & liberum usum.

Hominem posuit Deus in paradiso voluptatis à se plantato à principio, ut esset in figuram paradisi cælestis, in quem dein transponendus erat.

Sed Creaverat Deus hominem formans eum de limo terræ, ut sanè aliquando ad humilitatem deserviret hæc aliqua originis vilitas, nè homo superbiens

2. desideraretur, ut Angelus, per propriam complacē-
tiam

Sed tamen creavit ad imaginem suam inspirans in eum spiraculum vitæ seu animam trinis ditatam distinctis potentiis, quibus intelligeret, vellet & rememoraretur. Quia vero homini non erat bonum esse solam, de una costarum ejus fecit ei Deus adiutorium simile, deditque etiam in sociam, ne homini deesset Societatis ad consortium, & humanum commercium utilitas, nec similitudinis amabilitas: erant que similes in natura, essentia, volitions & proprietatibus, solo que sexu distincti ad bonum multiplicationis.

Accedunt bonæ status innocentie originalis, quæ voluntas imperturbata passionibus aut pravis concupiscentiis, semper ferebatur in bonum naturaliter honestum, sequebatur que rationis serenæ dictamina, amplectens rectum, & malum averrans, obsequentibus mira subiectione cunctis corporis sensibilibus, articularis & partibus, ut mente non depravatâ gubernatis: hinc oculus visam nuditatem non erubescibat, quia visa objecta inordinate non appetebat; sic que sensus ceteri, juxta naturam non excedebant limites, quia ob innocentiam deerat appetitus ad mala inclinans, aderat que in omni motu etiam internarum potentiarum ordo mirabilis, æquitas, simplicitas, & ingenuitas stupenda nimis! O! si in eo stultus homo persistisset! S.

S. II. Adam labitur à statu
innocentiæ. (Genesis c. 3. usque ad)

3.

Textus: Vidit igitur mulier, quod bonum esset lignum
ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectu que
delectabile, & tulit de fructu illius, & comedit:
dedit que viro suo, qui comedit. v. 6.

Constituto sic homine in voluptatis paradiso, illo
que tot beneficiis prævorto, voluit Deus hominis
probare fidelitatem, gratitudinem, atque erga se sub-
jectionem, vel in re minima, concedens que amplissi-
mum super universos tanti Paradisi fructus dominum
unicè præcepit illi, ne de ligno scientiæ boni & mali
quod in medio paradisi erat, comederent aut illud
tangerent: præceptum profecto objective parvum,
sed ex circumstantiis gravissimum, & ex mortis com-
minatione observari utilissimum, ex gratitudine
verò & æquissimum.

Neque, ut dictum est, erat illud
in Adamo transgressionis incitativum, sed nec in
Eva uxore, propter utriusque innocentiam: Ve-
rum Diabolus nuper è cælo lapsus serpentem in-
duit cunctis Paradisi animalibus callidiorum, cu-
jus ore primò mulierem, propter sexum, faciliorem
allocutus, persuasit ut comminationis Divinæ timo-
rem deponeret neque fidem ei daret: aut a fide &
timore sepositis, illicò mulier objectum prohibitum
ardenter ex visu appetit; mox tangendo lignum il-
lud

4. *tuo, & inde tulit de fructu illius, sed & gradatim, per prohibita præcepta, & comedit, & comedendo totū transgressa est præceptum.*

Sed quid inde? nonne adhuc Adamus in sua innocentia perstat? ita profectò, verum, quæ prius utilis & jucunda illi erat societas, per transgressionis pravitatem in simili, jam periculosa evasit; Heu enim ex societatis amore bona sua socio communi- cans, fructum ad eò bonum sibi visum, Maximo viro obtulit videndum, tangendum, & comedendum: Ecce ab extrinseco adest Adamo ad malum tenta- tio, non jactantia insidians, ut serpentis ad Evam, sed voluntati ob uxoris amorem debilitati, & ad condescendentiam faciliori: unde, statim non re- pulsa incitatione externa, ex visu consensit in- ternè appetibili fructus bonitati; post appetens amavit, & amans comedit, comedens quæ de inno- centia stultè miserè lapsus est.

O qualis repente mutatio! jam Homo suam horret nuditatem, à facie Dei sui se abscondit. Ubi es, Adam? clamat revocans Deus, quasi dice- ret: putas ne vultum meum declinare? considera ubi sis, quò deveneris? quid feceris; ne à me recesseris, sed potius saterè culpam tuam; sed heu! qui Deum præsentem oblitus offenderat, se alloquentem & benignè advocantem non placat, nisi facti con- fessione,

sed potius irritat propria excusatione, qua & ^{5.}
ipsi Deo exprobrare videatur quod mulierem ten-
tatricem adiunxerit; mulier quoque deceptorem in-
cusans serpentem, se pariter volebat excusatum:
inutiles prorsus libere peccantium excusationes a-
pud Deum, qui non ultra tentari permittit, quam
tentatus resistere possit.

& sane, si liceat tantisper Divinae permissionis
causas inquirere, iustissima videtur in Hominis
lapsu, quod ad eo ingratus se gesserit erga Creato-
rem, ut nec ullum gratitudinis verbum legamus
protulisse, quo & tot ac tanta videretur agnoscere
beneficia, ac debitam rependere reverentiam Factori,
ac benefactori suo, qui in ejus formatione, non, ut
ad alia voce imperante fiat, usus fuerat, sed con-
sultiva: Fecimus, non passiva, ut prior, & indefi-
nita; sed activa, & summi Actoris determinati-
va: quanto salius Adamus primo formatus, prima
quoque sua vota Conditori gratus obtulisset, conser-
vationis, & protectionis gratiam implorans? ~

§. III. Pœna peccati in ipso Adamo ~

(Genesis cap: 3. à v. 16.)

Textus: Ejecit que Adam, & collocavit ante Paradisum
voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, at-
que versatilem ad custodiendam viam ligni vi-
tae. v. 24. ~

Culpam justè sequitur pœna, quæ illi sit propor-
tionata

6. *ta: unde cum Adam peccaverit abusu Paradisi voluptatis, de eo iustissimè ejicitur à Deo excessu voluptatis ejus privatione puniente; Adam peccavit gula, & punitur abstinentiâ cibi lotioris, additus ut comedat herbam terræ; noluit tantisper laborare ut non comederet, nunc in sudore vultus cogitur vesci pane; & ipsemet terram operari, quæ prius de se fructus ferebat; peccavit inobedientiâ, punitur servitute; cupiebat superbe esse sicut Deus, à Deo humiliatur pulvis vocatus, & in pulverem reversurus; sibi commissum Paradisum malè rexit; & ideo alius ei custos substituitur, ei quæ minacibus armis ingressus prohibetur; Deo non credens funesta convincitur experientiâ; atque immortalitatem non aestimans, morti subjectus efficitur, ut qui pactum cum Deo transgrediens (Gen. 6.7) prævaricatus fuerat, divinam vicissim, quasi ex pacto, experiretur comminationem.*

Atque ita Adamus in hoc naturæ lapsæ statu simul in ultimam incidit calamitatem, cum jam omnia in ipsius sint mutata debrementum, quæ prius ei parebant ad nutum: non amplius illi terra ridet, sed maledicta in opere ipsius spinas, & tribulos germinat; jam illi cælum non præbet illam aeris serenitatem; animalia induunt feritatem; & quidquid in ejus utilitatem conditum fuerat, ei vertitur in

supplicium; sibi met ipsi jam gravis est, torquen-
te remorsu conscientiae, perturbante sensuum om-
nium rebellionem, bellaque intestina movente. 7.

O!
deplorandae peccati sequela! o innumera culpa
damna, quae sensit Adamus in corpore & anima,
interius & exterius, ut & pœnas lueret mens, quae
pravum dederat assensum, voluntas, quae consensu,
& memoria, quae motiva retrahentia, tradiderat
oblivioni; nec non & corpus, sensusque exteriores,
quibus ad ipsam ventum erat executionem; sic
que in iis ipsis in quibus peccaverat Adamus pu-
nitus est, sed, eheu! non ipse solus, ut enim ab il-
lo cuncta nobis bona originaliter emanatura e-
rant; sic & miseriae fontaliter decurrerunt, ut
mox videbimus.

S. IV. Pœna peccati in Adami posteritate. (Gen: cap: 3.)

Textus: Maledicta terra in opere tuo, N. 17.

Ecce sententiam nostram, simul in Ada sententia
promulgatam: Deus qui remunerandam ipsius obe-
dientiam decreverat in tota ejus posteritate, ma-
ledictionem errantis extendit pariter ad omnes,
per illius carnem vitiatam concupiscentialiter ge-
neratos, non tam imitationis exemplo, quam pro-

pagationis, & originis vitio. o mirum peccati
 damnum, quo prius fuimus perdit, quam nati:
 Adam peccans quasi fermentum totam corru-
 pit massam, ut truncus viticatus, ramos vitia-
 vit ac fructus, & velut semen putridum tota
 infestavit terram.

Ex eo itaque semine ortum est tantum
 miseriarum chaos, falsitatum, & iniquitatum,
 quibus homines affliguntur: Multiplicabo, ait
 Deus 11. 16. ad Hevram, & in illa ad nos, multiplica-
 bo erumnas tuas, & conceptus tuos, verè mul-
 tiplicata erumnæ in pestilentis, fame, bellis,
 terræ, maris que periculis, tentationibus, passio-
 nibus, afflictionibus, terroribus, morbis, & morte
 in vita plena laboribus & sudoribus, quam De-
 us Adæ prædixit 11. 17. & quare hoc? quia, in-
 quit, audisti vocem uxoris tuæ, quam profectò me-
 lius morientium mater vocare matrem potuerat,
 quam viventium 11. 20.

En quoque spinas & tribulos, quos germi-
 nat terra nostra, & quibus adeo pungimur
 per rixas, discordias, invidias, averriones; pul-
 vis sumus ex levitate, & inconstantia, vento va-
 nitatis huc illuc agitati; & in pulverem rever-
 timur, terrena sapientes, & dum per gratiam

subleuati, statim ad infima denuo venientes, peccatorum pondere deprimimur in terram, ubi per vanitates iterum dispergimur. Quanta humana natura ab Adamo infelicitas, in quo omnes (Christo excepto per naturam, & Maria per gratiam) peccaverunt, inde que nascuntur filii ire impietati, morti que subditi, in malum proni ab adolescentia, quorum vita meliora est: unde bene quidam cecinit:

{ Unde superbit Homo, cuius conceptio culpa, }
{ Nasci poena, labor vita, necesse mori. }

Alias peccati poenas ac funestas sequelas, ut sunt: Diluuium (Gen: 7.) Destructiones ciuitatum, Gen: 19. & alia, in aliis, ad quas pertinent, historiis proprius notauimus 9

S. V. Adami Filii immediati.

(Gen: 1. 4.) —

Textus: Adam vero cognouit uxorem suam Heuam: quae concepit & peperit. N. 1.

Crescite, & multiplicamini, dixit Deus Adamo & uxori ejus. Utique non creuerunt in sensu morali, ut ex dictis de peccato eorum patet, unde poena & tribulationes multiplicatae sunt, physice tamen, ex Dei sine, creuerunt, & multiplicati sunt, ut terram replerent: hoc que ope naturalis concursus utriusque, ex quo filiorum procreatio orta

ta est. Peperit ergo Eva primo genitum Cain, & à Deo acceptum merito testatur dicens: Possedi hominem per Deum, Dein peperit secundum Abel, in quorum historia non parum prodierunt primi peccati insignia.

Cain agriculturam, sectatus est, ut verificaret, insudore vultus vescendum pane, Abel autem fuit pastor ovium, ut in laboribus comederet, ablato jam hominibus dominio in omnia pleno, solum que relicto libertatis jure in proprio appetitu regendo. At Cain qui malitiam propius sagisse videtur, invidia capitur in Abel, qui meliorem sortitus erat animam, quod ad hujus non ad sua Deus respexisset munera: cujus diversitatis rationem non obscure insinuat Sacra Pagina dicens, Cainum de fructibus utcumque obtulisse, Abel verò de primogenitis & adipibus sui gregis.

Mox Cain ex ea invidia fratrem in agro seductum interfecit. & ecce brevissimè expleri incipit à Deo lata in homines septem mortis sententia, Cain que sui peccati longas dedit pœnas vagus & profugus super terram. Atque ex his Adam inobediëntiæ suæ tristes quotidie capiebat fructus: dedit tamen illi Deus loco Abel filium alterum nomine Seth, qui, ut & Cain, uxore

cognita, genuit filium; de Caino tamen non legitur
gimus ultra Henoch filium genuisse, sed in orientalem
abiisse plagam, ibi que civitatem extruxisse
Hench nomine imposito; Seth vero ultra Enos, alios
genuisse habemus filios & filias; sed & Caino
maledixerat Deus clamante sanguine Abel de
terra; inde que indignus, qui terram fructu multiplicato
repletet, ipsa terra reluctante, & eum
aversante.

jam ex his primis mundi eventibus
elucet illa veritas, quod unus assumetur, & alter
relinquetur; ac Divinae Prædestinationis arcana
obumbrantur non scrutanda, sed timore reverenti
demiranda; hic quoque jam apparet mystica
Distinctio filiorum Dei, & hominum; educationis
necessitas, & utilitas; & quam perniciosum sit, vitam
malè cœpisse.

Ulteriores Adami successiones clarius dabit
Genealogica tabula affigenda.

S. VI. Adamus moritur.

Genesis cap: 5.

Textus: & factum est omne tempus quod vixit Adam,
anni nongenti triginta, & mortuus est. V. 5.

Hic imprimis anni vite computantur, qui anni verius
erant quodecim mensium ut nunc, non unius
tantum mensis ad usum. Ægyptiorum præsejum, ut
volunt aliqui, & quidem expediebat pro parentibus

12. fuisse adeo longævos, ut citius homines propaga-
rentur, & per longam experientiam scientias, &
artes omnes perdiderent, ut que primi homines
sidem creationis rerum, Deique cognitionem &
cultum, posteris etiam remotissimis traderent.
sed verò non tam annorum numero, quam so-
norusu celebrandi sunt homines, ut non sufficiat
dicere vixit, sed bene vixit, Deo vixit.

Adamum delicti pœnituisse, indeque à Deo
personalem sibi veniam, ac remissionem obtinuisse,
neque non & sapienter vixisse, non obscure legi-
tur Sap: cap: 2. à v. 1. ubi sic habetur: Hæc (sapien-
tia) illum, qui primus formatus est à Deo pater or-
bis terrarum, cum solus esset creatus, custodivit,
& eduxit illum à delicto suo, & dedit illi virtu-
tem continendi omnia: idem que & de Eva in-
telligunt interpretes; ut vel in ipsis primis pec-
catoribus Divinam demeremur clementiam, &
in parcendo misericordiam.

Demum Adam mortuus est: hoc commune
omnium ab illo epitaphium: Hoc testamentum
hujus mundi: morte morietur) Eccl: 14. v. 12. unde Sene-
ca pulchrè dixerat epist: 26. incertum est, quo te lo-
co mors expectet; sed tu illam omni loco expecta
sic que Adam in se ipso experitur sibi latam &
in omnes sententiam: unde & S. Scriptura in sin-

gulum descriptione addit: & mortuus est. cunctis
 et cunctas hoc emblemate concludens Historias

Adamum, & Evam. esse salvatos, traditio est
 adeo certa, ut S. Augustinus & alii damnent er-
 roris Encratitas id negantes, & quidem tenent
 missi ss. 83. Adamum inter alios, imo pre aliis
 sanctis resurrexisse cum Christo, juxta illud Matth.
 27. v. 53. Traditio quoque Jacobi Edesseni Magis-
 tri S. Ephrem, Adam sepultum esse in Hebron,
 dein a Noemo tempore Diluvii servatum, ac
 demum ejus cranium in monte Calvaria condi-
 tum, usque ad dictam resurrectionem, ut sentiunt
 Patres communiter.

Atque haec est breviter relata Protopyren-
 tis Adami Historia, unde non pauca erui pos-
 sunt utilissima documenta, quibus Auditores
 ad peccati horrorem, ac virtutis amorem exci-
 tentur, adhibitis opportunis amplificationibus
 ex Bib. theca parva, atque in ea citatis

Autoribus

Genealogia Adami, per Seth usque ad
 Noe

Natus Anno Mortuus anno
 Mundi Mundi

1.	Adam	930.
130.	Seth	1042.
235.	Enos	1140.
325.	Cainan	1235.
325.	Malaleel	1290.
460.	Jared	1422.
622.	Mench.	Vetus transla- tus in plagas iq- natas Anno 287.
687.	Matusala	1656.
874.	Lamech	1651.
	Noe	

Cap =

Caput II.

De Noemo.

S. I. Noemi ortus, Nomen, & filii

(Genesis cap. s. fine)

Textus: Lamech ... genuit filium, vocavit que nomen
ejus Noe dicens: iste consolabitur nos ... Noe
verò cum qui agentorum esset annorum genuit
sem, Cham, & Japheth ~ à N. 28.

Noemus natus est anno mundi 1056. ex patre
Lamech agente 182. annorum filio Mathussala.
Est inter Patriarchas numero decimus, sed excel-
lentia ~~præcelsi~~ secundus; ei à Patre imponitur
nomen Noe, quòd Cessatio & Requies vertitur à
patre inquam, naturali, ut instrumentis, sed à Pa-
tre lumini ut auctore, cujus est rebus nomina
appropriare futurorum prænunciativa, sic
& ad nominis impositionem statim sequitur

^{iste}
consolabitur nos; omnia quippe Noemi opera
ut videbimus, fuerunt totius humani generis con-
solatoria, & veræ quietis conciliativa; & quid
mirum, cum ex mente S. Patrum, fuerit typus
Christi maximi Consolatoris, qui dicturus erat: Ve-
nite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, &
ego reficiam vos. Sic & Noe hominum labores
ante Diluuium plurimos sedavit Deo ei fauen-
te, & in ~~quo~~ complente, quæ de ipso nascente præ-
dicta

Huc facit amor pacis & quietis inter discordes procuranda, nec non afflictorum consolatio, egerorum sublevatio, & alia misericordia opera, quae Noë in omnes homines exercuit, (ut S. Patres notant apud a. lapide) sepeliendo peccata in Lilitio, auriculam mado facili inveniendæ, Deum sacrificiis placando ab hominum peccatis iratum, mundo Dei beneficentiam conciliando, & mala omnia præterita reparando: ita ut tropologicè loquendò, Noë symbolum sit iustitiæ, quæ omnes consolatur, ut innuit S. Ambrosius L. de Noë c. v.

Filii Noë successive nati sunt: Sem, Cham, & Sapheph, ante quos & alios genuisse rationi consentaneum est, ne per 500 annos conjugio abstinuisse dicamus cū Chrysostomo, si autem alios habuerit filios, ante Diluuium mortuos esse credendum est, cum non nominentur in sacro textu, post illud, neque ante, neque post illud, illud.

†
Sem perfectionem,
Cham calliditatem,
Sapheth impietatem significat
ex S. Cyrillo non 3.

S. II. Noëmi Excellentia

Genesis cap: 8.

Textus: Noë vero invenit gratiam coram Dño -- Noë, vir iustus atque perfectus -- cum Deo ambulavit. -- Fecit igitur Noë omnia quæ præceperat illi Deus. N. 4. 8. 9. 22. --
Non qui seipsum commendat, sed quem Deus cõmen-

76
mendat, ille probatus est ex Apostolo, sic Noe
ab ipso Deo hic laudatus, qui certe unicus verè
discernit, & dat unicuique secundum opera eius.
Invenit Noe gratiam (magnum thesaurum) non
intumque, sed in oculis Dñi, quæ sola anxie re-
quirenda est, non gratia & favores humani, qui
perituri vani & inconstantes sunt, ac menda-
ces bonum vocantes malum, & malum bonum.

Noe
vir justus; non genere sed justitiâ laudatur, quæ
probatiores prosapia est, in qua consistit vera
nobilitas, quam teste Nazianzeno, ratio & vir-
tus efficiunt. Et perfectus studio nempe assiduo
proficiendi in virtutibus, cavendi que à pecca-
tis. & additur: in generationibus suis, seu præ
cæteris sui ævi hominibus, vel etiam in educa-
tione filiorum, vel institutione, sibi commisso-
rum; aut tandem in actionibus suis, quæ sūt
quasi liberi sui auctoris: Item Eccl. 44. habe-
tur: Noe inventus est perfectus, justus, & in
tempore iracundiæ factus est reconciliatio, quod
ultimum ipsi Noe nomini optime concordat.

Noe
cum Deo ambulavit, quia semper Deum præse-
tem recogitavit, quæ unica recordatio, ait S.
Bas:

Basilius, contra omnia vitia medelam præbet. 17.
Cum Deo ambulavit, quia vias Dñi custodivit nil impie agens à Deo suo; quia de Deo assidue cogitabat, sic viam rectam secutus tempus redimens: hinc monet Hugo de S. Vict: Omne tempus, in quo de Deo non cogitas, hoc te reputa perdidisse, &

Fecit demum omnia quæ præceperat illi Deus, etsi de se ardua & difficilia, Deo fidens, à quo vicissim in omnibus mirè iuvabatur, ut ex obedientia loqueretur victorias: Fecit executioni mandans, & faciens quod in se erat: unde non denegabatur gratia; fecit omnia nil prætermittens & magna exactione operans: Quæ præceperat illi Deus, non se immiscens causis aut curis alienis, sed attendens sibi, & solis sibi commissis.

S. III. Noemi Arca

(Gen: c. 6.)

Textus: Fecit tibi Arcam de lignis terribilibus, N. 14.
Iam incipit compleri Divina illa de Noemio promissio, nec non & eius virtutum remuneratio. Penitebat Deum fecisse hominem, hoc est dona ei collata revocare decernebat, quia caro omnis corruerat viam suam, seu major hominum pars in malum declinaverat, & vitis viam

18 viam gratiarum occluderat, excepto Noe cū
suis, qui ut a nomine *Requies*, viam pacis cog-
noverat, & inierat: Volens ergo Deus delere ho-
minem quem fecerat, & peccatorum sordes pa-
nali inundatione lavare: unde, via pateret
ad cælum immaculata, viam Noe mundissi-
mam, voluit ab illa alluvione liberare, qui
enim lotus est, lavatione non indiget.

Hinc
Deus dicit Noe: *fac tibi Arcam*, seu cave ti-
bi ab imminente periculo, ne ambules cum pec-
catoribus, prosequere ambulans coram me, cōs-
titue tibi receptaculum, ab hominum tumultu
segregatum. & quidem de *Lignis levigatis*, seu
perpolitis, ut via tua non maculetur, nec ullo
impediatur offendiculo: alii verunt, de lignis ce-
dri, & de cedro factam esse Arcam, docent S. Am-
brosius & Augustinus, ut ex cedri incorruptibili-
tate significetur perseverantia in via manda-
torum Dei habenda. Atque similiter ad mo-
ralem sensum explicari poterunt illius Arce
partes & constructio.

Allegoricè Arca est Eccle-
sia in qua fideles ab infidelibus segregati
bonis intendunt operibus. vel est Monastica
clausura, ubi Religiosi in ipso mundi pelago
tu-

tute navigant. Tropologicè verò est anima¹⁹.
sanctæ, omissis mundanis curis, in semet ipsa
spiritualiter reclusa; arcæ longitudo, fides; lati-
tudo, charitas; altitudo spes, oratio, contempla-
tio; aquæ circumfluentes sunt tentationes, quæ
nocere non possunt, si anima undique clausa ser-
vetur.

In Arcam iussit Deus Noemum cum
suis omnibus introire, ac cum cæteris aut ad-
victum, & futuram mundi propagationem, ne-
cessariis: volebat enim Deus Noemum servare,
ex toto incolumem, et ejus respectu posthæc mû-
dum consolari, ut expulso veteri fermento, quod
totam mundi massam corruperat, maneret fer-
mentum sinceritatis & veritatis, quo deinde to-
tus condiretur mundus, fieret quæ terra nova,
jam ab omni malitia & nequitia expurgata.

IV. S. Noemus tempore Diluvii.

(Genesis cap. 7.)

Textus: Aqua diluvii inunda verunt super terram... &
aque prevaluerunt nimis... retransit autem so-
lus Noe, & qui cum eo erant in Arca, N. 10. 19. 23.

Anno mundi 1656. ingresso Noe in Arcam cū
tribus filiis, uxore, & tobiam, tribus filiorum ux-
oribus, Deus in sui decreti adimplerionem, quæ
Noe per anteriores annos centum increpulis pec-
catoribus

eleuauerunt flumina uocem suam, ut sciremus ^{27.}
quam mirabilis in altis Dominus, cum tam mira-
biles fuerint elationes maris Ps: 92. Atque in
his iudicii dies nobis tremenda adumbratur,
dicente Christo Math: 24. v. 37. sicut in diebus Noe
ita erit & aduentus Filii hominis, Tunc enim,
(ait Hugo Card:) angustae erunt viae undique
reprobis: Superius iudex iratus, subitus horren-
dum chaos, à dextera peccata accusantia; à si-
nistris demonia, ad supplicium trahentia;
in his urens conscientia; foris mundus ardens;

Re-
mansit autem solus Noe, quia iustus reper-
tus, per gratiam ab iniquitatis diluuiò fuerat
exemptus; remansit in Arca, quia mansit in
Dei timore, in Dei amore, in preceptorum
observantia; ideoque cum eo manserunt filii
ut essent mundi renouandi bona ac fructifera
germina, ut erant ex bona arbore decisa; sic
Iaphet occidentem populauit, Cham Aegy-
ptiis, Sem Hebraeis originem dedit. sicque
generatio rectorum benedicitur, potensque
in terra est semen eorum, quod in saeculum
dirigetur. Ps: 11. & Ps: ~ S.

S. V. Noemus post Diluuium
 (Genesis cap: 8. & cap: 9.)

Textus: Locutus est autem Deus ad Noe dicens: egredere de arca... egressus est ergo Noe... & obtulit holocausta super altare. c. 8.

Benedixitque Deus Noe, & filiis ejus dicens: Ecce ego statuiam pactum meum vobiscum... cepit que Noe vir agricola exercere terram. sic. cap: 9.

Post dies illos Noe. inminuit sunt sensim aquae Diluuii, finitum que est diluuium, omnino post septem menses à die, quo decrescere ceperunt aquae non enim Deus in aeternum irascitur, sed piis orationibus placatus misericorditer cessat à flagellis. Cognovit Noe minorationem aquarum ex missa columba, ore ramum oliuae reportante in arcam; oliua quidem & divinae misericordiae indicium, pacisque ac felicitatis symbolum passim dicunt Patres. O mira Dei erga Noe, & ejus posteritatem beneficia! ante diluuium praemonet seruandum, stante diluuiio seruat, & finito eo jubet egredi, benedicit, & mundi renouati principem ac Rectorem constituit.

Egressus Noe ex arca illico aedificauit Altare Dño, ei que obtulit holocausta super illud, sic que pro posse Deo pro acceptis referebat gratias, non, ut solent ingrati, beneficiorum oblitus, illud primum ab ingressu

gressu arcae recogitat, ut Deo gratias agat. 25.
oblatis reverenter holocaustis, nil volens de ob-
lato reservare; atque inde est quod Deus obla-
tionem ejus gratanter acceptaverit, ulteriori-
bus que eum donis munjerit, promittens in ejus
gratiam nobis omnibus misericordiam, atque
humani generis in nostrum conservationem,
& per illum propagationem.

Quare misericors
Deus pactum in it cum Abe de non inducen-
do amplius diluvio super terram, dedit que in
signum iridem, utens re naturali ut nobis
ampliore, in signum clementiae; habet tamen ar-
ctis hic tres praecipuos colores, ut tres Theologi-
cas virtutes representet praecipue sectandas ad
Dei trahendam misericordiam; sic per caeruleum
colorem indicatur fides, per viridem spes; ac per
rubicundum charitas, ut passim Doctores.

Post
haec ergo Abe vitam in colendis agris transe-
git, plantans, rigans, aedificans, fovens, Deo om-
nibus incrementum conferente, ut notat Pau-
lus Apostolus; sic & nos spirituali agro colen-
do incumbamus efficaciter virtutes in mysticam
animae nostrae terram aedificantes plantantes, at
spir-

24 spiritualibus mediis rigantes, sed nunquam
de nobis ipsis pro incremento presumentes, sed
in solo Deo sperantes, qui semper adest facienti-
bus quod est in se

S. VI. Noemi reliqua, & mors

Genesis cap: 19. et 21.

Textus: Bibensque vinum inebriatus est, & nudatus in ta-
bernaculo suo... evigilans autem Noe ex vino... ait:
Maledictus Chanaan &c... Vixit autem Noe post
diluvium 350. annis, & impleti sunt omnes dies eius Noe.
& mortuus est.

Noe, cui primo carnum esus, ac vini potus
fuit à Deo permissus, & quidem vini exuvii
expressi ille primus auctor fuerat, sed inexper-
tus, usque dum illud bibisset, & ex largiore ali-
quantulum portione inebriatus fuisset: unde
merito à Scribis hic excusatur peccati saltè
mortalis, cum usque eo vim meri ignoraverit
non ut huius temporis homines, qui ex libi-
dine & crapula poculis indulgent usque ad
mentis impotentiam. Dei imaginem adeo de-
fedantes: longe melius Salomon Eccl: 2. Cogita-
vi (inquit) in corde meo abstrahere à vino car-
nem meam, ut animam transferrem ad sapien-
tiam, devitarem que stultitiam.

Sed, cum, ut ac-
cidere

cideret solet, Darmiens Noe, se præ astu ab-
 jectis lignamentis inscius benedidisset, Cham fi-
 lius eum respiciens non coperuit, sed vocatis ut
 viderent Sem & Japheth, potius patrem irrisit;
 isti contra avertis demissis que oculis patrem
 suo tegunt pallio, unde ejusdem benedictionem
 de interuerunt, Cham verò maledictionem. Hic
 edocemur custodiam oculorum, & in tegendis
 aliorum peccatis industriam, modestiam item
 & in cunctis actionibus honestatem. Maledictio
 tamen illa non tam fuit imprecatio, quam reve-
 ra Chamo eventuri mali prophetica predictio, ut
 notat Corn. a lapide. Hic

Ita vixit Noe,

Deo charus, & præ aliis hominibus in mundi
 repletionem servatus ac destinatus; ita ut ante
 obitum suum viderit ex se progenit^{os} ad non-
 genta, & amplius, hominum millia, ut Doctores
 computant. Cuius Genealogiam per Sem dabit
 hic annexa tabella usque ad Abraham, quia
 hæc est recta linea, usque ad Judæos & Christum
 Dñm; cæteri que Noe hinc posterius, eo licet reniten-
 te, ad idola deflexerunt.

ex superioribus verbis
 hujus Capituli N. 19. Tres isti filii sunt Noe, & ab
 his disseminatum est omne genus hominum, clare

Genealogia Noe per Sem usque ad Abram

Natus
Anno Mundi

Mortuus
anno Mundi.

1056.	Noe	2006.
1558.	Sem	2158.
1658.	Arphaxad	1996.
1693.	Sale	2126.
1723.	Heber	2187.
1757.	Phaleg	1996.
1787.	Reu vel Rogau	2026.
1819.	Sarug	2049.
1849.	Nachor	1997.
1878.	Thare	2083.

Abraham

26. inferri videtur, Noemum post Diluuium alios
non genuisse filios immediatos, sed ab his vnice
multiplicatum genus humanum, illum que ut
melius Deo vacaret, abstinnisse ab usu coniugii:
ita sentit hic Cornelius citatus contra nonnullos.
Cum autem post Diluuium vixerit Noe 350 an-
nis, sequitur etiam vidisse Abraham, turrim
Babel, posteriorum idololatricam, & impietatem,
hoc que ingenti dolore cordis sui: hæc enim om-
nia annorum illorum spatio acciderunt: &
quidem turris Babel (de qua cap. 11. Genesis) æ-
dificationi Noemum interfuisse, sentit Abulensis
& cum eo alii: tunc enim omnes homines erant
in Babel, unde & omnium confusa ac diuisa sūt
linguæ. ex quibus ut matricibus reliqua nunc
habemus idiomata.

& mortuus est. omnium
in Scripturis historiarum hæc frequens conclu-
sio, ut semper constet de executione sententiæ à Deo
in homines prolatae. sed mortuus Noe plenus die-
rum, eius que dies non vacui fuere, ut impiorum,
sed impleti omnes sanctis operibus. Vbinam mor-
tuus sit & sepultus, non constat, nisi credentes Be-
soso Anniano dicamus, post Armenos scientias
omnes edoctos, in Italiam profectum ibidem docuis-
se, ibique demum obisse.

Cap:

Capitulum III.

De Abrahamo

S. I. Abrahami ortus, & principia

Abram, quod ^(Genes. cap: 12. v. 12.) Magnus pater sonat, a Deo pat-
modum vocatus Abraham, seu Pater multarum
gentium, nascitur Thari anno mundi 2267. 1949.
sive a Diluvio 292. Magnus plane vir Abra-
ham (inquit hic S. Ambrosius) & multarum vir-
tutum clarus insignibus, quem votis suis Philo-
sophia non potuerit equare. De tanto ergo
Viro hic agemus, sed brevitate consueta.

Textus: Thare genuit Abram... nomen uxoris Abram Sarai.
Veneruntque usque Haran, & habitaverunt ibi. c. 11.

Abram fratrum suorum Aran & Nachor fuit
nati minimus, etsi in Sacra relatione ad eos
prænominetur: hoc enim ideo est, quia & ipse
reliquorum celeberrimus fuit, de quo & præci-
pue in posterum Scriptura dictura erat. & sa-
ne non tam anni, quam heroica enumerari
debent gesta, a quibus vera laus & gloria
promanat.

Ut Abraham, pater futurus erat
credentium, eduxit eum Deus de Ur-Chaldæ-
orum, seu de igne Chaldæorum ne importunis

26. adductus istorum instantiis ignem illumi-
nati ceteri adorarent veri Dei cultum, postpo-
nentes. Quos enim, Deus præscivit & prædesti-
navit, prævenit in benedictionibus dulcedinis,
eis que dona sua largitur. Liberans eos à rugi-
entibus paratis ad escam (Ecc. 11) à portis tribula-
tionum, à pressura flammæ quæ circumdabat e-
os, eripiens que de perditione ac tempore iniquo.

At-
que Abraham ex eo periculo eductus est cum pa-
tribus suis & Sara uxore, quam & sub nomine
jeschæ venire censet Abulensis, quia Abraham
uxorem duxerat neptem ex fratre. Aran. Om-
nes ergo venerunt usque Haran, ibi que man-
serunt: in quibus iam elucere incipit Abraha-
mi obedientia, de qua tot mira restant dicenda.

S. II. Abrahami Obedientia & benedic- tiones. Gen: 12.

Textus: Egressus est itaque Abram, sicut præceperat ei Dominus
& dixit ei Dominus: semini tuo dabo terram hanc.
Atque in te benedicentur omnes cognationes terræ.
N. N. 4. 7. 3.

Semel quidem vocatus est à Deo Abraham in
Ur, ut transiret cum patre usque Haran, dein
verò ut ipi ibi relicto patre & omni cognatione
solus ipse pergeret in Chanaan: ad quod utique

sufficit unica Dei ad Abraham vocatio, ut tenet^{27.}
S. Augustinus l. 16. de Civ: sed vero durum carna-
libus præceptum: egressere de terra tua, de cogna-
tione, & domo tua, & tamen Abram sicut ei
præcipitur sic exequitur tria relinquens ho-
mini charissima. Hæc prima fuit Dei vocatio
typus reliquarum, quibus Deus erat homines vo-
caturus ad fidem, gratiam, justitiam, perfectionem,
& salutem. Sic quæ Abrami obedientia vocato-
rum omnium exemplar esse debet.

Obedivit ille.
promptè: egressus est; integrè, sicut ei præcepe-
rat Dominus, indifferenter, in eam Chanæ parte <sup>nec oportuit
bis doceri.</sup>
quam monstraturus, postea erat illi Deus. simp-
pliciter, non percontans quò, cuius gratia, &c.
constanter, non reversurus. Magna in his læ-
tetur doctrina, de renunciandis omnibus & Chris-
to sequendo, de aversandis & relinquendis quæ
saluti obstant animæ, quæ conducunt, fortiter
& constanter amplectendis, atque de Divinis sus-
cipiendis sequendisque inspirationibus.

Ve-
rùm tantæ obedientiæ Abrahami, innume-
ræ responderunt à Deo benedictiones, quæ ad
has 7. reducuntur: 1^a quæ Deus ei confert prin-
cipatum gentium: Faciam te in gentem magnam,

2^a qua opum copia. & benedicam tibi; 3. nominis claritatem & famam: & magnificabo nomen tuum; 4. benedictionum complexio- nem: Erisque benedictus; 5. Non soli ipsi, sed & amicis ejus: Benedicam benedictionibus tibi; 6. Delectionem inimicorum ejus: Maledicam maledicentibus tibi; 7. Omnium benedictionem in semine ejus: in te benedicentur omnes cognationes terrae; quae omnes benedictiones proportionaliter competent obedientibus reliquis, & iis omnibus qui reliquerint Domum, sorores, patrem, matrem, uxorem, &c. propter nomen Christi, quibus & centuplum & vita aeterna promittitur *Math. cap. 19.*

Alias quoque Abraham suscepit ex Dei jussu peregrinationes: bis enim ex Haran iit in Chanaan, ubi tandem, firmiter mansit, Deo illi ejusque posteris terram illam promittente. Descendens vero in Aegyptum ex gravi causa sua, vitae consulendi uxorem Saram, vocari voluit sororem, occultans veritatem non ementens, Sara enim, ut Abrahæ neptis, poterat & soror appellari more illius gentis, quae fratres dicere consuevit nepotes, & neptes sorores: unde & excusatur in seculo cum Pharaone, uxoris violentatæ, adulterio,

22.
quod cum tanto sui damno non tenebatur praeca-
vere. Ex omnibus facile erues praedicaabilia
documenta.

S. III. Abram in bello. Genesis cap: 14.

Textus: Benedixit Abram Deo excelso... & benedixit Deus
excelsus, quo protegente, hostes in manibus capti
sunt. N. N. 19. 20

Cum Abram ageret annum aetatis 80. Babylo-
niorum contigit bellum contra Pentapolitas
in quo quinque Reges interfuerunt; ceciderunt
que milites Sodomae & Gomorrhoe, quod Deus per-
miserat, ut haec plaga, ad meliorem, reducerentur
frugem pentapolite, sed frustra, unde paulo post
igne caelitus lapsa consumpti sunt: Deus enim
minoribus flagellis graviora minitatur adver-
sa, nisi puniendi resipiscant.

Huius bello adfuit
Abram, cum audisset captum Loth, fratrem suum
qui ut exterius & peregrinus immunis relinqui de-
bebat: ut ergo hanc horam vindicaret injuriam,
instruxit ad bellum trecentos decem & octo vi-
ros servos domus suae natos (ut legitur Hebraea) sic
que victoriam reportavit reducens Loth cum om-
ni substantia ejus; ut innotescat, potius fides
quam bellatorum numero vicisse; eos enim ad-
tivit Abram quos numero fidelium dignos ju-
dicavit

30.
Dicitur, qui in Jesum Christum crederent, cujus
nomen Ihs græce abbreviatum mysticum il-
lum refert numerum. T. namque 300 I. & H. 10
& 8. significant apud Græcos

Post hæc videtur
Abram domum rediens non nihil deflexisse
versus Salem, ut Melchisedech Regem & sacerdo-
tem inviseret, ut que per eum pro victoria accep-
ta gratias Deo ageret, & sacrificaret, erat enim
Melchisedech justus & sanctus, ut ipsum nomen
sonat, & sacerdos Dei altissimi panem & vinum
offerens incruento sacrificio, sacre Eucharistia
præfigurativo

Dein benedixit Melchisedech
Abramo, a quo & decimas accepit: quia qui
vincit (habet S. Ambros: hic) non debet arroga-
re sibi victoriam, sed deferre Deo; Hoc Abram
docet (prosequitur) qui triumpho humilior factus
& sacrificium obtulit, & decimas dedit: in quo
& Abram novæ legis fideles adumbrat, Melchi-
sedech Sacerdotes, ut notat Chrysostomus.

Hic
quoque Abram raram exercuit magnificentiam
nihil sibi accipere volens de Pentapolitanorum
suppellechile, quam ab hoste recuperaverat: non

enim propter lucrum pugnaverāt, sed ex cha-^{31.}
ritate, & zelo iustitiæ; nec terrenis fidebat o-
pibus, sed solum Divina largitati, quod perfec-
ta mentis est, ait S. Ambr: Ita se gerere oportet
Christianum in prosperis nihil sibi, totum Divi-
næ referendo protectioni, cuius solius est victo-
ria & triumphus, & sine quo omnes inimici nos-
tri certo prævalēbunt adversum nos

S. IV. Dei promissiones ad Abram

& pactum cum eodem. Cap. 15. 16. 17.

Textus: *Numerā stellas, si potes ... sic erit semen tuum. c.*
15. 5. Pcepit & nūc fœdus cum Abram. 11. 18.
Ponam fœdus meum inter me & te. c. 17. 2.
Multiplicabo semen tuum, & non erit numerabilis præ
multitudine. c. 16. 10

Venit in primis notanda Abrae in usu conjugii
moderatio: Erat sterilis Sarai uxor prima Abrae,
qui, illa ipsa deprecante, duxit in secundam Agar
ancillam suam, ex tunc licita. & Dei dispensatio-
ne polygamia: ubi & Saræ id deprecantis notan-
da est pietas, & humilitas, iure post à Deo præ-
miata, qui mortificat & vivificat: peperit nam-
que Isaac typum Christi, facta Mariæ symbo-
lum

Sed & quid simile videmus in Agar, quæ
pariens, dominam irriserat infacundam, sed & huic
iussu Angeli humilitata, exaltata est mira pari-

ter fecunditatis promissione in Ismaele, ex quo
 re ipsa, tota fere orientalis plagae habitatoribus
 fuit repleta. .. eo quod (adbit textus) audierit Deus
 afflictionem tuam, quam nempe Agar passa erat
 in itinere, quod Angelo monente susceperat, de Deser-
 to, quo fugerat à facie Sarae, ad hujus domum, se
 humiliatira: quot benedictiones semini Abrae, me-
 rito stellis caeli comparatur ejus posteritas, quam
 tantam promeruit atque talem, quia eam a Deo
 promissam firmiter credidit obventuram, contra
 omnes etiam naturae vires atque signa; neque
 ob aliquam vacillationem petiit a Deo tantae pro-
 missionis signum: hoc enim non sibi sed poste-
 ris credituris expelebat, ut nota Cajetanus.

Pa-
 dus quoque pepigit Deus cum Abram tradens
 ei terram promissam, quae sita est inter fluvium
 Aegypti, seti rivum Nil, & Euphratem, quam
 ejus posteri, utique non totam, omnes possederunt
 quia debitas pacti conditiones fideliter non serva-
 runt, circa legem scilicet, & Dei cultum: demeretur
 enim promissionis adimplerionem, qui fidem in
 pacto non servat; solet que Deus auferre a re-
 belli bus, quae donat obedientibus.

sterum Deus

33.
init pactum cum Abram, quasi inuicem, &
peculiarem cum illo sanciens amicitiam, com-
mendans ei assiduam Dei presentiam, ac per-
fectionis studium; huiusque fœderis symbolum
dat circumcisionem; tum mutat illi nomen
Abræ in Abraham, hebraice Patrem excelsæ mul-
titudinis; & eius uxori nomen Sarai in Saram,
seu Dominam, cui, & fecunditatem ingentem
promittit in filio Isaac. Abraham ergo ut am-
bulans coram Deo, ac perfectionis æmulator,
non suos modo omnes, sed & seipsum 99 annis
natum abs mora circumcidit; atque iterum
contra spem humanam Deo credidit ex se Sa-
ram filium concepturam, etsi quoque nona-
genariam, et ab initio sterilem: Mira Abra-
hæ obedientia, fides, spes, ac in solum Deum
fiducia! ~

S. V. Abraham Angelis familiaris
(Genesis cap: 18) Revelationibus recrea-
tur. *ibid.*

Textus: Num celare poterō Abraham, quæ gesturus sum:
Dicit Dñs, N° 17. ~

Apparuit Dominus Abraham, de more post præ-
dium peregrinos expectanti, in specie trium vi-
rorum seu Angelorum humana forma indu-
torū

34. eorum, quos viros existimans adoravit, seu
prostratis, ut mos erat Orientalibus, salutavit:
donec ex circumstantiis ut veros Angelos dubia
cultu adoraret: in quibus nota, premium hos-
pitalitatis, virtutem pietatis, humilitatis, & re-
ligionis, qua primò ut Dei legatos Dulciâ, dein
ut Trinitatis symbolum, lætriâ, coluit. eos ad
convivium invitans modeste ad panem tan-
tum invitat, licet juxta morem eos splendi-
de pasturus absque luxu tamen aut crapu-
la, ipse que stans ministrabat illis apparen-
ter comedentibus.

Dein unus Angelorum, qui
medius erat & illustrior cum Abrahamo cõ-
versatus est, filium ei ex Sarâ promisit, ea
rem mirabilem ridente, sed increpatâ his ver-
bis: numquid Deo quidquam est difficile? illo ve-
ro ex solita fide, promisso credente, novum præ-
tat Deus beneficium, secreta sua illi per medi-
um eum Angelum revelans circa Sodomita-
rum punitionem, atque hanc gratiam quasi
debitam testans: Num celare poterò Abraham
quæ gesturus sum. Hi sunt fructus Obedien-
tiæ, Charitatis, Humilitatis, Religionis, ac bo-
næ

nae filiorum educationis, ut insinuant ipsa ^{35.}
5. Pagina verba

Ad hæc Abraham misericor-
dia motus erga puniendos, cæpit Deum enixe
orare, ut impiis illis parceret propter immixtos
justos; tantum que valuit ejus deprecatio, ut
Deus veniam promiserit, si vel decem justî inter
tot nocentes invenirentur; sed, eheu! neque hi
pauci inventi sunt; sic que, exceptis innocenti-
bus quatuor (Loth scilicet cum uxore & 2 filiabus)
omnes igne cæliis delapso consumpti sunt, uxor
que Loth respiciens in statuam salis versa est,
in symbolum perpetuum sistendum & retrover-
gentium in via virtutis aggressa; atque in ter-
rorem deficientium a sanctis propositis, aut noxia
curiositate terrena respicientium.

Hoc etiam de
Abrahamo non prætermittendum, quod cap: 20.
refertur, scilicet, postquam Abimelech Gerare
Rex ei uxorem tulisset, inde que a Deo sterili-
tate puniretur, orasse pro eo Abrahamum in-
juriam sibi illatæ oblitum; atque his precibus toti
Abimelech domui fecunditatem impetrasse: gra-
tissima enim est Deo facta pro inimicis oratio;

36° verè enim oratio est humiliantis se, quæ cae-
los penetrat.

S. VI. Abrahamæ filius Isaac

Genes: c. 22. & sequentibus.

Textus: Vocavitque Abraham nomen filii sui, quem genuit
ei Sara, Isaac -- Dixit Deus (ad Abraham) in Isaac voca-
bitur tibi semen. Cap: 21. v. 3. v. 12.
Abraham arripuit gladium ut immolaret filium suum.
Cap: 22. v. 10.

Hic est filius, verè honor patris, in quo tot ex-
pertus est Abraham Divinae gratiæ & promissio-
nis effectus; cum concepit & peperit Sara undi-
que miraculose; & merito nomen Isaac ei a
patre imponitur, quod risum, lætitiã & gaudi-
um significat; hæc enim ille fuit parentibus,
ac posteris suis, nec non & toti orbi, quatenus
erat typus Christi. Deus miraculum prosecu-
tus læc Sara restituit, ut per se puerum lacta-
ret: ubi matres edocentur, non nisi ex necessi-
tate tradendos esse nutricibus filios, ob gravissi-
mæ inde oriri solita nocumta.

Atque in hoc
filio explenda erant Divinae promissiones de
successione seminis Abrahamæ, non in Ismael, cu-
jus etsi magna, non tamen adeo copiosa nec

37.
selecta fuit posteritas; filii vero Isaac proprie
filii Abrahamæ seu Abramidæ vocandi erant, fu-
turi que hæredes divinæ promissionis: hinc divi-
no instinctu Ismael & Agar domo Abrahamæ pel-
luntur: possent namque ex eorum cohabitatione
oriri ab invidia, rixæ, odii & discordiæ, sa-
vit tamen Deus & promovit Ismaelem, in grati-
am Abrahamæ patris ejus, ne benedictione careret
fructus arboris a deo benedictionibus cumulate

Quia
vero Abraham a deo acceptus erat Deo, necesse
erat ut tentatio & afflictio probaret illum, unde
& amplius eluceret ejus heroica fides & obedien-
tia. jubet ergo illi Deus, ut immolet filium
suum Isaac in quo tot promissæ erant
gaudii, successionis, ac felicitatis benedictio-
nes; nil obicit Abraham, sed ex una parte de
iis non diffidens promissionibus, ex altera gla-
dium arripit, ac filium, in sibi monstratum
locum adductum, percutere intendit: o mira
fidei & obedientiæ conjunctio! Sed Deus, apud
quem plura valet obedientiæ quam victimæ,
sistit eum per Angelum, novis que remune-
rat

38. rat benedictionum promissionibus

Neque hanc solam passus est Abraham tentationem sed ad decem usque precipuas advertunt in eius vita. Interpretes, omnium tamen ista fuit gravissima, eo quod viderentur promissa Dei sibi facta, morte Isaac penitus aboleri, sed & hanc, & alias divinae providentis gratia fortiter superavit, atque in hac praecipue notus fecit virtutes heroicis.

S. VII. Abrahami obitus. cap: 25.

Cap: 23. Mortua Sara uxore emit Abraham agrum, in quo eam religiose sepelivit; deit filium Isaac Rebecca conjugio dedit praetexto, sibi cap: 24. que Ceturam uxorem tertiam copulat cum esset annorum 140. ex ea que sex suscepit proles, ut & in se. a Deo promissam experiretur multiplicationem.

Textus: *Traxerunt autem dies vitae Abrahæ centum septuaginta quinque anni, & deficiens mortuus est in senectute bona, proventa que etatis, & plenus dierum. Cap: 25. v. 7. & 8.*

Jam quoque de obitu Abrahæ dicendum, ipse enim per quem tot vita danda erat mortuus est anno etatis suæ 175. consummatus

matius in brevi (respectively ad anteriores) ex-
 brevit tempora multa virtutibus, generatio-
 nibus: unde & dicitur mori in senectute bonae
 seu plenus meritis, & defessus laboribus pro Dei
 gloria susceptis cupiens jam dissolvi, etsi non
 futurum cum Deo usque ad Christi resurreccio-
 nem; ut quid ergo & nos vitae non tædet, qui
 jam statim a morte possumus Deum videre?
 igitur Abraham obiit anno mundi 2123. cū
 Isaac esset 74. annorum

Abrahæ Epitaphiū

sic habetur Eccl. 44. v. 20. Abraham magnus
 pater multitudinis gentium; & non est inven-
 tus similis illi in gloria, qui conservavit le-
 gem excelsi &c. Quia tamen ante Christi
 mortem non poterat cæli gloria potiri, iit
 ad limbum ubi & alii jam detinebantur Pa-
 tres, fide & spe in eo solati captiverio Eo-
 nec a glorioso liberarentur Redemptore
 Man-
 sit que filius Isaac in complementum Be-
 nedictionum Dei, usque dum & compleren-
 tur dies ejus centum octoginta annorum,
 quibus expletis consumptis ætate (jam

40 enim homines non ita longevi erant) seu se-
nio confectus, ac deficiente naturali calore
mortuus est relinquens filium Jacob jam
120. annis natum, cujus historiam sequen-
tibus breviter dabimus, omittentes de more
rerum amplificationes sola insinuatione co-
tenti. **Caput IV.**

Jacob

S. I. Jacob nascitur & Patri majori
præponitur. Cap: 25. Cap: 27. Genesis

Textus: & dedit concepim Rebecca, sed collidebantur
in utero ejus parvuli... porrexitque ut consuleret
Dñm, qui respondens ait, duæ gentes sunt in utero tuo,
... & major serviet minori. Cap: 25. V. 21. 22. 23. &
justè vocatum est nomen ejus Jacob... primogenita
mea ante tulit, & nunc secundo surripuit benedictio-
nem meam, dicebat Isaac filio suo Esau de Jacob loquens
Cap: 27. V. 36.

Rebecca uxor Isaac per annos viginti fuit
sterilis, sed Isaac orante constanter, assidueq:
Deum deprecante, concepit tandem fatum
duplicem, qui jam animati, antequam ute-
ro exirent multo colluctabantur quis quem
præcederet, Deo ex hinc indicante futuram pro
primogenitura luctam, præcessit quidem ite-
tu

qui vocatus est Esau seu Operans; sed & in
hac præcessionem coram hominibus, improbos
significabat, qui in mundo saepe præhabentur
ad bonos; Jacob autem Supplantator interpre-
tatur sequitur quidem Esau in mundi ingres-
su, sed a Deo præfertur ut mundo despectus &
mundi contemptor. ¶

Sed & in horum conceptione
& partu filiorum, notanda etiam venit Rebec-
ca virtus & pietas, quæ in afflictionibus recur-
sum ad Deum habuit, cui novam merito re-
ferebat fecunditatem; indeque post partum
crescentibus filiis prædilexit Jacob, qui paci-
torem præbebat indolem, nec non & quia
ex Divina responsione audierat: Major ser-
viet minori, ille autem debet probari quæ
Deus commendat, non qui seipsum ut Esau
vi præcedens. ¶

En quomodo in ipso ortu Jacob
verè præponitur Esau, jam verò ut illa veri-
ficaretur propheta, petiit Jacob ab Esau ut si-
bi primogenituram venderet; consensit sacrilegè
Esau sibi in pretium accipiens panem ac lentis
edulium; Jacob verò licite id petiit doctus a.

42. matre Divinam circa se dispositionem, ac li-
cite acceptavit a fratre voluntariè annente,
Dein, ut & Supplicatoris nomen impleret,
Benedictionem surripuit a Patre caeco, sed frau-
de & mendacio usus saltem officioso: quæ bene-
dictio, etsi ob fictionem illicitè obtenta, fuit
deinde à Patre isaaco confirmata, inde que
ab ipso Deo expleta: quam sane ex operis subs-
tantia præmeruit Jacob a patre ob officiosam
erga eum reverentiam, atque ab ipso Deo ob
præhabitam prædestinationis gratiam, quæ
ius illi quoddam collatum fuerat, ut ei omnia
cooperarentur in bonum; e contra Esau ut re-
proborum simbolo cedebant omnia in maledic-
tionem: ubi expavenda veniunt inseruitubi-
lia Dei iudicia, quibus fit, ut e duobus unus
assumatur, & alter relinquatur.

S. II. Jacobi virtutes

Textus: In primis elucet in eo amor pacis, cum, ut
fratris declinaret iracundiam, mitigaret que
invidia excessus, abiit a patre missus in Me-
sopotamiam Syria, patriam & chara chara
omnia relinquens, ut proximi peccata aver-
teret, ne ve ipsa præsentia illis occasione
daret; exemplum item præbuit suæ filialis obe-
dientia

*Proficere in
Mesopotamiam
Syria... Omni-
potens benedicti-
tibi & crescere te
faciat. Genes
cap. 27. v. 2-3.*

dientia in ardua in exitum peregrinatione ^{43.}
suscepta.

Sed & quomodo postea modis fratrem suum
placare curavit? nam in primis ei obviam
factus in terram procidit cap: 33. v: 3. ut hac man-
suetudine & humilitate ejus iram frangeret; id
que septies iteravit, respiciens in Christum, qui
non modo usque septies, sed etiam septuagies septies
fratri condonandum edocurus erat; his mune-
ra addidit in subjectionis testimonium, ut in-
veniret hoc pacto gratiam fratris sui: quod &
aliis honoris, laudis, & obsequii mediis atten-
tabat Jacob, ut fratrem sibi redderet benevo-
lum, omnium que praeferitorum oblitum.
De quibus omnibus merito laudatur Jacob à
S. Ambrosio l. 2. c. 8.

Item Jacob in iuncta cum Angelo
cap: 32. v: 24. suam ostendit diligentiam, fortitu-
dinem, prudentiam, humilitatem, tolerantiam,
in suo obitu miram modestiam & simplicita-
tem, praecavens, ne ei sepulchrum capere sur-
pretiosum, ut factum fuisset, sed ut in suorum
sepeliretur majorum humili sepulchro. Fuit
quoque in vita archetypus & exemplar boni
Oeconomi cap: 31. a. v: 32. & vigilantis pastoris cum

44. ageret cum Laban

His que & aliis virtuti-
bus crescebat Jacob adjuvante Omnipotente
eum que benedicente: verus enim hic est cres-
cendi modus, crescere in virtutibus, est namque
crescere coram Deo apud quem quod quisque
fuerit, hoc est, & non amplius, ut humilis dice-
bat Sanchus Franciscus

S. III. Jacobi Scalae Gen: cap: 28.

Textus: Vidit que in somnis scalam stantem super ter-
ram, & cacumen illius tangens calum: Ange-
los quoque Dei ascendentes & descendentes per eam.
& Dominum innixum scale. N. 12. 13.

Cum Jacob quondam defessus recumberet su-
per lapides capiti suppositos obdormivit, &
visione imaginaria undique mysticam intu-
tus est Schalam, in premium sane humilita-
tis & mortificationis, quas eo loco & situ exer-
cebat, quae que secuta sunt ad divinas con-
solationes medica: dormiebat quidem Jacob,
Cant: 9. sed cor eius vigilabat ad Dominum. unde, ut
loquitur S. Ambrosius, Jacob plus negotii cum
Deo peregit dormiendo, quam plurimi alii vi-
gilando, recreatur enim Dei & Angelorum
visione; horum ad Deum summis scala gra-
dibus

dibus innixum ascendentium; & ad Jacob hu-⁴⁵
mi jacentem descendentium sic que Divina mis-
sa, consolationes, & benedictiones ei revelantur

Hæc
igitur Scala symbolum esse potest providen-
tia & gubernationis Divina: unde Deus illi
innititur ut prima causa; Angeli verò ut ejus
ministri descendunt & ascendunt, jussa exe-
quentes, quorum varietas & modos diversos
inducant Scala gradus; cujus latera suavi-
tatem & fortitudinem Divinarum dispositio-
num significant, vel etiam Dei justitiam &
misericordiam

Potest etiam Scala accipi-
pro via qua de terra in caelum tendere debe-
mus per gradus virtutum, directa semper in
Deum ut finem ultimum intentione nostra;
Angeli ascendentes sunt illi quos Deus per cae-
lestes ad se trahit consolationes; descendentes
verò quos per viam humiliationis vult exal-
tare; vel etiam per ascendentes & descenden-
tes possumus intelligere viam illam contem-
plationis, qua de infimis & visibilibus rebus

46. mente ascenditur ad supremas & invisibiles
denuo ad propriam utilitatem descendendo, de-
in ad divinam sublimitatem mira successio-
ne ascendendo.

Sicque varias hujus Scalae
explicationes adinvenerunt interpretes, qui-
bus eam dicunt representare. Caeli gloriam,
Dei iudicium, Animam sanctam, Virginem
Mariam, hominis vitam, &c. quibus non
est opus hic nos detinere, cum unice intenda-
mus ~~et~~ alias explananda insinuare.

S. IV. Jacob pergit in Aegyptum.

Genes: cap: 46.

Textus: Ait illi Deus... descende in Aegyptum, quia in
gentem magnam faciam te ibi. v. 3.

Cum Jacob esset annorum 130 Joseph vero
filius ejus ex Rachel 39. praecepit illi Deus
ut in Aegyptum descenderet: ubi primo venit
notandum, quatenus prompte vocanti Deo res-
ponderit Jacob ecce adsum, ut inde discer-
mus Deo per sanctas inspirationes & motio-
nes advocanti statim respondere, alia inuti-
lia & animae noxia deserentes, voluntatemque
& operationem ad id, ad quod vocamur, sine

mora applicantes, ut & ipse Jacob percepta ⁴⁷
Dei voluntate illico surrexit, & cum suis om-
nibus in Aegyptum perrexit.

Atque hanc De-
us praevidens obedientiam, ex tunc addidit: in
gentem magnam faciam te ibi; sed & in via
eum comitari ac tueri promittit; quia via
quaevis, quae propter Deum initur, tutissima
& ab omni malo occursum immunissima est;
Deo enim comite quis nocere poterit adversa-
rius? unde S. Ambrosius hic ait: Quid ei deerat,
cui Deus aderat? quis tam dives in regno, qui-
quam iste in peregrino loco?

Fecit ^{Deus} que illum
ibi in gentem magnam, hoc est, eum dita-
vit heroicis viribus quibus se pararat ad
mortem; Joseph que filium, ejus quem mor-
tuum judicabat, vivum videre concessit, &
ut patri oculos occluderet voluit, atque post
hoc in hoc filio verificaretur ultro jacobum
in Aegypto factum in gentem magnam. Ex
quibus iterum videre est obedientis praemium
etiam post ejus mortem protrahi a Deo, qui

48° viam mandatorum suorum currentes re-
creat, comitatur, & ad felicem terminum
perductos exultat ita ut non extingua-
tur unquam memoria ejus.

S.V. Jacobi arumnae

Textus: Dies peregrinationis meae centum triginta
annorum sunt, parvi & mali. Gen: 47. v. 9.

Ita respondit Jacob Regi Pharaoni ad quem
eum introduxerat filius ejus Joseph. Atque
in iis verbis parvi & mali. vitae suae (quam
& peregrinationem, jure vocat) indicare vo-
luit arumnas & labores: non enim vita jus-
torum ab his valet esse immuni, imo, ut in
Job habetur, quia ipsi sunt Deo accepti ne-
cesse est, ut tentatione, seu tribulationibus
probenitur, ut velut aurum in fornace purifi-
centur, eorumque inde patientia, aliterque
virtutes clarius elucescant.

& quidem Jacobi
novem praecipuas reperio arumnas & afflic-
tiones per ejus historiam dispersas: 1.º Dum ob
iram fratris sui Esau, coactus est fugere solus in
Harar; 2. in servitute 20. annorum (Gen: 29.); 3. La-
bores ad fratrem placandum suscepti (Gen: 32.); 4. af-
flictus

49.
Flicus est stupro Dinæ filia suæ, & strage Sichimis illatâ à filiis suis (Gen: 34.) 5. in morte Rachelis. 6. in incestu Ruben cum Balâ vxore Jacobi patris sui (Gen: 35.) 7. Joseph venditus & perditus per 23. annos. 8. Simeonis filii sui ex Liâ incarcerationio; & Benjamin Rachelis filii abductio & in Ægyptum relegatio. 9. tandem cum ipse cum suis, ex Chanaan terra sibi promissa, debuit proficisci in incognitam Ægyptum.

Dinæ
omnia abs dubio naturalem Jacobo ingressere afflictionem maximam; sed & in eorum patienti tolerantia virtus ejus effulsit clarissima; sed vel in hoc mundo inter tot ærumnas ipsum Deus (ut assolet cum patientibus) mirre consolatus est, ut in peregrinationibus mins concedendo visiones, itineris que se ac suos Angelos comites adhibendo; atque universim ei maestro & afflicto sex ista bona. Deus pollicetur hujus libri Genesis cap: 28. per hæc verba: 1. terram in qua dormis tibi dabo; 2. Erit semen tuum quasi pulvis terre; 3. Benedicentur in te cunctæ tribus terre. 4. Ero custos tui quocumque perrexeris. 5. Reducam te in terram

hanc. 6. Nec dimittam donec complevero v-
 niversa quae dixi, ibi. N. 13. 14. 15. Quot centu-
 pla vel in hac vita pro paucis propter Deum
 relictis! ☉

S. VI. Jacobi mors ☉ Gen: cap: 49.

Textus: Anitis quae mandatis, quibus filios instruebat,
 collegit pedes suos super lectulum, & obiit: ap-
 positus quae est ad populum suum. N. 32.

Nobis hic Jacob, qui prius viventium, jam
 & morientium proponitur exemplar emi-
 randum, & pro posse imitandum. Nam primo
 cum mortem approximare cognovit, cepit dis-
 ponere domui suae, qui & in vita decursu consi-
 derans semitas illius non adeo conformes via-
 à majoribus suis inita, imò & propter idola
 difformes, haec abominatus omnino deservit at-
 que ex familia tota omnino exirpavit. Gen: 35.

Religionis amore ☉

Nunc verò in extremis
 mirabile instituens testamentum, congrega-
 tis filiis suis, unicuique propheticis spiritu
 eventura annuntiavit, atque salutis moni-
 ta dedit piissimae ac utilissimae: haec fue-
 runt ejus testamenti extrema mandata,

57.
hæc legata postrema, quibus piam, quam
curaverat, iam confirmat filiorum educatio-
nem; quos in Patriarchas informat relictæ
ab eo spiritali hæreditate; tandem que sin-
gulos paternæ benedictione muniens tanti
patris munera religiosissime complevit. O!
si parentes plus satagerent filios contra vi-
tia obarmatos, quam pingui hæreditate di-
tates relinquere!

His ita expletis Jacob,
morte placidissima, modestè in lecto com-
positus sensim expiravit. verè sicut vita
finis ita, ut qui vivens Dei timorem exac-
te conservarat, huius scientiæ magister effi-
ceretur moriens advocans ut David: Venite,
filii audite me, timorem Dñi docebo vos, Ps: 88 &
hæc proprie est Scientia Sanctorum. Jacobi
Epitaphium habes Sap: 10. v. 10. & Eccl: 44. v. 25.
Atque hic pro Chronologia scire expedit ex
Cornelio a lapide sequentia:

Jacob natus est
anno post Diluv: 452. fugit ab Esau anno
æta'tis suæ 77. & vocatus est a Josepho an-
no ejusdem 130. mansit in Egypto annis 17.

52. ac mortuus est anno aetatis 147, qui fuit
annus mundi 2256. tandemque Joseph
cum fratribus Patrem sepelierunt in Hebron
planchu magno, ut bonos decebat filios tan-
ti patris, ac si et ibi sepeliri se iusserat (cap: 47)
ut in terra sancta, jaceret, cum patribus suis,
ubi & postea sui posterique habitaturi erant,
& Deus verè colendus, & Christus mundum
redempturus.

Capitulum V.

Joseph

§. I. Ejus nativitas, & quae ad ejus Captivi-
tatem processerunt. - Gen: Cap: 37.

Lexicus: Videntes autem fratres ejus, quod a patre
plus cunctis filiis amaretur, oberantem ...
causa somniorum atque sermonum, invidia
& odii fomitem ministravit N. 4. & 8.

Joseph ex Rachele nascitur Jacobo jam 91. an-
nis nato, seu anno mundi 2260, praefert que
in ipso nomine Discretionem, augmentum &
accessionem: fuit undecimus fratrum suorum,
& parentibus magnum astitit gaudium. Di-
cente ejus matre post natum illum, Abstulit
Deus opprobrium meum, & patre: Dimitte

me (socerum alloquebatur Labano) ut revertar
in patriam meam (Gen: 30. 4. 23-25) quasi jam
nil aliud expeteret?

Diligebat pater hunc
filium præ cæteris, eo quod in senectute genu-
isset eum, adeo enim dicitur desideratum, sed maxi-
me propter prælucentes in eo virtutes ac morum
innocentiam; sciens namque fratres crimine
pessimo (seu contra naturam ut intelligunt
interpretes) inquinatos, eos fraternali correctio-
ne monitos, nec resipiscentes, detulit ad patrem
suum: unde & illi ut accusatorem eum odis-
se cœperunt, ut solent mali incorrigibiles;
item que ei invidebant ut a patre prædi-
lecto?

istius que invidia & alia causa fuit,
quod Joseph candidæ propheticæ sane somnia
sua fratribus enarrasset, quibus hi ejus ad
se præexcellentiæ futuram prævidebant; hoc
enim odium & invidia à superbiâ enata
maxime aversantur; malis que contra gau-
dent alienis; sed o quale gaudium, quo stan-
te torqueri non desinit animus ut exultans
in rebus pessimis.

& quid de tali radice poterat enasci? terribili utique odii ac invidia effectus: sic que Josephi fratres cogitabant data occasione eum occidere occulte, interim que de eo apud se murmurabant præ rancore; sed inuito inter se detestabili concilio, ex minus crudeli judæ sententia, eum prius cisterna occlusum, prætereuntibus Madianitis cum Ismaelitis, his vendiderunt, patri postea de eo sciscitanti mentientes. erat que tunc Joseph 16. annorum, & gregi pascendo incubilerat cum fratribus suis. Discant invidi in quos malorum profuridum demerguntur, ni cespiscant.

S. II. Joseph captivus. Gen: 39

Textus: Joseph ductus est in Ægyptum, emit que eum Putiphar Eunuchus Pharaonis ... Fuit que Dominus cum eo, & erat vir in cunctis prospere agens.
N. 1. & 2.

Ismaelite in Ægyptum appulsi Josephum vendiderunt Putiphari. Jam inde Joseph verè typus Christi à proditore venditi, & de uno in alium iudicem remissi. dein ut Christus, primo magni habitus, postea falsis

1
accusationibus impetitis, vinculis & car-
ceri addictus. Sed & in his omnibus quot fue-
ris Josephi virtutes satis hujus Capituli verba
denotant per totum, ut proprie vir fuerit in-
cunctis successibus prosperè, seu sancte &
pia felicitate agens, cunctis proficiens ad
vitæ & morum exemplum.

Hic tamen
præcipue venit laudanda & admiranda
ejus castitas, qua in forti pugna celebrem
reportavit de libidine victoriam: ubi eni-
ejus domina ejus visæ pulchritudinis a-
more capta, eum tandem verbo sollicita-
ret, mirum hoc & prudens dedit responsum:
Quomodo ergo possum hoc malum facere,
& peccare in Deum meum, & Deo, & suo do-
mino sibi a Deo faventi, fidelissimum se
præbens, reverentem, & beneficiis gratissi-
mum.

Sed tanta mulierem invaserat ex-
plenda libidinis cupiditas, ut tam justæ &
piæ correctioni non acquieverit, imo in dies
ferventius fædo illo ardens igne. Fortius & mo-
lestius

56
Iustinus Iosephi tentabat constantiam, tan-
dem que furens recedentem pallio apprehen-
dit, ut vi obtineret, quod lahociniis negabatur;
sed belle illusa est a fugiente, & solum pallium
ei relinqueret. o modestiae & castitatis exem-
plar! o constantia & fortitudo invicta, quam
nec blanditiae, nec honor, nec spes aut huma-
nus alter respectus ~~non~~ valuerunt debellare!
Verè Dominus erat cum Ioseph. cum ad eo esset con-
tinens; & licet juvenis, virum ageret, & fortem dei
militem.

Hinc ne propter tantam iustitiam ce-
deset persecutio, mulier illa perfida, domesticos
omnes clamitans advocavit, Iosephum proflu-
adulterae attentationis incusans, quo audito
maritus creditus Iosephum vinculum misit in
carcerem; sed nec in vinculis Deus reliquit eum,
sed & ibi opera eius ita dirigebat, ut ea viden-
tes mirarentur; & sicut ejus Dominus tanto ei fiderat
sua omnia tradens, sic custos carceris aliis vine-
tis praefecit. ita Deus servos suos mortificans
vivificat, descendens cum illis usque in foveas,
& a seductoribus tutans illos; dans quidem illis

fortia quandoque certamina, sed ut vincant,
& legitime certantes coronentur ~ 7.

S. III. Joseph Princeps. Gen: 41.

Textus: Dixit que rursus Pharaos ad Joseph: ecce constitui te super universam terram Egypti. V. 41 ~

Vicit quidem Joseph, ut diximus, mundum, da-
monem, ac se ipsum, & vel ex hoc mundo coro-
natur, & laboris certamine mercedem ex nunc
recipit; postquam enim tres annos egisset in
carcere, ex tredecim perperæ captivitatis,
adeoque jam 30 annorum natus, Princeps
Egypti plenipotentarius constituitur a Re-
ge Pharaone, qui tandem prophetiis Josephi
credens, invito concilio omnium bre eum Egyp-
to profecit ut cognitum plenum Dei spiriti ~
&
profecto somniorum ejus propheticam veri-
tatem monstravit eventis, & ad septem annos
abundantiæ & fecunditatis terræ, septem alii
secuti sunt sterilitatis & inopiæ, ut prædixe-
rat, sed ex ejus providentiâ prævix, fame
pereuntibus adjacentibus regionibus, Egyp-
tii satiasi persisterunt. Atque hæc est vera.

58 prudentia, ut tempore prosperitatis provi-
diamus ad calamitatem, ut solet, securam.
tempore pacis disponamus ad bellum, scien-
tes quod in hoc variabili saeculo ad tranquil-
litatem succedat tempestas; nec homo ipse nu-
quam in eodem statu permanet, ut ait Job,
qui cunctis diebus expectabat, donec veniret
immutatio sua.

Sed quot in hoc gubernio
Joseph exercuerit virtutes, non est dictu facile:
demirare bonum pastorem, ac sollicitum gu-
bernatorem in visitandis sibi commissis re-
gionibus; ^{cap. 46.} attende charitatem, pietatem, mise-
ricordiam in alendis exsilio arario Aegyptiis.
Lauda modestiam & humilitatem in tot ho-
noribus, cuncta Deo referens dum ait: ^{cap. 42.} Cres-
cere me fecit Deus in terra paupertatis mee;
in quibus omnibus Christum praefigurabat,
quem Pater aeternus percussum & humiliat-
um exaltavit, & Regem, Salvatorem, & mun-
di liberatorem constituit, cum idem mundus
tanta laboraret inopia; sicque Pharaon Jo-
sephum vocavit lingua aegyptiaca Salvato-
rem mundi (cap. 45) (17) 2 1335. ^{cap. 45.} sicut Josephus paneach.

S. IV. Joseph conjugatus

59.

Textus: Dedit que illi uxorem Aseneth filiam Puthi-
phare Sacerdotis Heliopoleos. Nati sunt autē
Joseph filii duo &c. Genesis c. 41. v. 45. & 50.

Pharao quidem, sed ut Dei instrumentum,
tradit Joseph uxorem, quam ut datam, &
sibi a Deo conjunctam accepit, ut expedie-
bat ad conjugatorum exemplum, filiorum
educationem, & Christi Ecclesie sponsi repre-
sentationem: unde uxor ejus non illius Pu-
thipharis militie principis, cujus Joseph servus
fuerat, sed Sacerdotis filia fuit, & Heliopoli-
degentis, quæ & solis urbs appellatur & cultu
solis.

Genuit Joseph filios duos, ne tanto
patri benedictionis fructus deesset; primum
vocavit Manassem, eum que præsignans di-
xit: Oblivisci me fecit Deus omnium labo-
rum meorum, & domus patris mei, & Manas-
ses quidem oblivionem sonat; ubi notanda
venit Joseph pietas & gratitudo erga Deum,
qua filios suos iis nominibus appellat, quibus
sibi perenne extet monumentum, ne sibi a Deo
impense misericordie unquam obliviscatur: un-

60. de secundo natum vocavit Ephraim seu fructifican-
tem aut crescentem, & addidit: Crescere
me fecit Deus,

Propter quæ omnia aliqui Josepho nomen dederunt Serapidis ob mysticas eius nominis etymologias apte illi congruentes, quibus eius prudentiam, magnificentiam, religionem, & alias excellentias indicare prætendunt; ita fit, ut præ virtutum copia, vix aptum adinventari tanto Heroi symbolum; quia verus honor in virtutibus quaerendus; magnum nomen in earum exercitio acquiritur unde & vera laus procedit, non ex mundano fastu, quo quidem inflantur, sed nequam solidè implentur homines.

S. V. Joseph erga Patrem & Fratres.

à Cap: 42. ad 56. ~

Textus: Osculatus que est Joseph omnes fratres suos, et ploravit super singulos. Gen: cap: 45. v. 15. ~
Joseph vero patri & fratribus suis dedit possessionem in Aegypto in optimo terre loco... et dabat eos praebens cibaria singulis. c. 47. v. 11. & 12. ~

Hinc quoque Heroicas Josephi virtutes licebit eruere, & mira earum exempla depromere

re imitanda, quorum tamen selectiora tantu^{67.}
innuemus ex tot in horum capitum serie ex-
pressis, ne a servata proportione divisionu
declinemus. Eius tamen seriei non omittenda
videbitur historica synopsis, quam proinde hic
apponentes satis nobis ad intentum prestabi-
mus. 9

Capite 42. Joseph fratres suos Aegyptum frumē-
ti causa venientes agnoscit, eis ignotus, eos dure
tractat & carceri mancipari jubet, sed mo-
deramine piissimo & absque vindicta pro-
pria, solum que ut Deo pro criminibus ali-
quantum satisfacereht, jubet que ut cum pa-
tre relicto Benjamin adducant ex Chanaan
volens simul omnes beneficiis afficere, & se eis
manifestare

Cap: 43. eos cum Benjamin reversos lauto
excipit convivio.

Cap: 44. Benjamin pro predilectionis signa
ostendit, sed prudenter cauta ceterorum in-
vidia.

Cap: 45. se fratribus aperit, & muneribus co-
natos ad patrem remittit, ut eum ad se addu-
cant.

Cap:

Cap: 46. Patri cum tota sua prosapia ad-
venienti occurrit, eumque honorifice exci-
pit.

Cap: 47. eos omnes Pharaoni sistit, dicit,
alit.

Cap: 48. Filios suos patri tradit adoptandos.

Cap: 49. Patris benedictionem, & postrema
demisse recipit monita.

Cap: 50. Patrem mortuum plangit, eum
que religiose sepelit.

In quibus demirare exempla fraternæ
correctionis, amoris inimicorum, prudentiæ,
concordiæ, pietatis erga parentes, misericor-
diæ erga egenos, venerationis filialis, educa-
tionis filiorum, humilitatis, obedientiæ, reli-
giositatis, &c.

S. VI. Joseph in morte Cap: 50.

Textus: Cumque adjurasset eos, atque dixisset: Deus visi-
tabit vos: asportate ossa mea vobiscum de loco isto:
mortuus est, expletis centum decem vitæ suæ annis.
& conditus aromatis, repositus est in loculo in
Egypto. N. 24. & 25.

Postquam Joseph postrema illa egisset filia-
lis pietatis officia, reversus est in Egyptum
cum fratribus suis, qui timentes ab eo vindic-
tam

præteritarum injuriarum, se ei humiliter sub-
 jecerunt servos que proni professi sunt; sed
 eos Joseph blande & leniter allocutus mag-
 no dedit solatio & securitati; videant hic fide-
 les & imitentur Principes clementiam & man-
 suetudinem, sperent que peccatores veniam a
 Deo mitissimo, si verè contriti & humiliati ad eum
 accesserint; discant que omnes injuriarum si-
 bi illatarum oblivisti, imo pro malis bona red-
 dere, ac beneficiis persecutores devincere

Joseph
 ergo post hæc mansit in Ægypto cum fratribus
 suis omni que domo seu familia patris sui,
 usque dum instante obitu inciperet suas ul-
 timas declarare voluntates fratribus suis, qui-
 bus bona precatu est nomine Dei, jussit que
 ut post mortem suam asportarent illi secum
 ossa sua in chanaan, volens cum patribus
 suis sepeliri in terra a Deo illis promissa:
 ubi hic advertenda est Josephi modestia, qua
 exequiarum pompam refugit in Ægypto, ubi
 Principem egerat, & asportari voluit in Chana-
 an, ubi ovium pastor fuerat cum fratribus
 suis

Mori-

64. Moritur tandem Joseph tam laudabiliter
expletis centum & decem annis, scilicet anno
mundi 2310. ab exaltatione sua in Princi-
pem 80. ab obitu patris sui Jacob 54. & an-
te exitum Mosis & Hebræorum ex Aegypto
144. ubi ad moralitatem sic advertit Iſus
Chryſos: hom: ult: Vidisti, ait, quomodo maio-
ra sint præmia, quam labores; Joseph tredec-
cim annis servitutem & carcerem sustinuit, oc-
toginta verò regnum administravit; aspor-
tatus que ut mandaverat, sepultus est in Si-
chen, ut habetur Josue 24. postea que ejus
ossa mirabiliter à Moyse inventa sunt, ut
narratur Exodi 13. hoc que pos: plures annos,
cum à morte Josephi ad nativitatem Mosis
fluxerint ut minimum anni 64. cujus His-
toria jam ex Libro Exodi, requirenda est,
in hoc enim anno mortis Josephi, seu Mundi
2310. finitur historia, & chronologia Ge-
neseos

Cap:

Caput VI.

65.

Moyses

Jam versamur in Libro Exodi, id est Egressus; in eo namque narratur egressus Moysis & Hebræorum ex Aegypto in terram promissam Chanaan: complectitur que hic Liber Historiam ab anno mundi 2370, ad 2455. seu annum 145.

S. I. Moysis Nativitas & educatio

Textus: Videns eum elegantem, abscondit tribus mensibus. Exodi Cap: 2. v. 2.

Natus est Moyses anno mundi, tertius, 2374. ex patre Amram de domo & posteris Levi & matre Jochobed ejusdem stirpis; erat autem a Deo speciosus forma, ut hinc elegantia plusquam naturalis videretur, quæ exinde Deus præfigurabat, quid ille futurus esset postea, unde, & S. Ephrem eum in materno utero sanctificatum arguit, sed debili ut patet fundamento id assereretur.

Consultò tamen mater ejus tantam venustatem studuit mundo celare, quantum potuit: unde practica deducitur

66 Doctrina maximè pro puellis, ut erubescant
in publico apparere, & à lascivis se abscon-
dant oculis; & pro earum matribus, ut id
ipsum diligentissime curent; & cum jam ce-
lare non possunt, Moysis matrem iterum imi-
tentur, filias suas produciendo suis velis decen-
ter cooperatas, ne pateant avidis animarum
tyrannis.

Expositus Moyses in juncea arcula
ripæ fluminis Nili, ut certam domi mortem
Divinæ commissus providentiæ evaderet, a fi-
lia Pharaonis casu juxta flumen ambulân-
te, muliebri motu curiositate, acceptus, & dein
adoptatus est, unde & regio more educatus,
& Moses appellatus est, quod sonat, ex aqua
extractum, ut perpetua extaret Divinæ er-
ga illum providentiæ memoria, ut pateat
quod fidentes Dño misericordia undique cir-
cumdatur, ut canit David. Ps. 37.

Sed pro mun-
dani honoris fallacia & inconstantia, iam
a Pharaone, cui prius tam acceptus, quæri-
tur Moses ad mortem, quod occidisset quem-
cum

67.
dam Egyptium cum hebræo rixantem, ut
hunc timeretur, ex Divina inspiratione jam
agere incipiens vindicem populi hebræici
ut ergo Regis precaveret filioem, fugiens
se recepit in terram Madian, ubi latuit ad
annos 40, accepit que uxorem Raquelis
filiam Sephoram, quæ ei duas peperit filias
Gersam & Eliezer: tum jam octogenarius
esset, obiissent que in Egypto, qui eum que-
rebant occidere, mirabiliter a Deo vocatur
in rubo ardente & incombusto, ut iret libera-
turus Hebræos de manu Pharaonis

**S. II. Moses liberator Populi Dei
efficitur. à Cap: 3.**

Textus: Veni & mittam te (ait Deus ad Moysen) ad Pha-
raonem, ut educas populum meum, filios Israel
de Egypto ~ Cap: 3. v. 10 ~

Jam Deus Moysen numinis in rubo apparentis
reverentia & timore percussum familiariori
viciniori que congressu ad se invitans erigit:
est enim initium meritorium gratiarum ti-
mor Dni, qui de se diffidentes roborat, exal-
tat, & ad grandia destinat ministeria: un-
de

68. De nunc Moſen vocat, ut populi ſui conſtituat Liberatorem cunctis commendabilem, ſed reſiſtentibus terribilem.

Quia autem Dei vocationem ſequenti nihil deest ad intenti executionem ipſo Deo media abundantè miniſtrante; ſic Moſi collata eſt mira prodigiorum patratorum poſteſtas, quibus Pharaonis perſtinaciam ac animi duritiem emolli- ret, aliis que admirationem pareret, & ſe ipſius Dei omnipotentis monſtraret legatum: tria que hæc ei data ſunt 1. virgo in colubrum converſa; manus lepra affecta ſtatim que ad ſanitatē reſtituta; 3. & aqua in ſanguinem mutata. Per primum ejus poſteſtas quaſi capro designatur, & quidem poſteſtas caſtigativa; per 2um quod Deus ex infimis atque infirmis rebus magnalia operetur denotabat, ſimul que præviè monebat Moſen de humilitate in tot mirabilibus ſervanda; ac per tertium futura prænnunciabatur animorum converſio de peccatis in fervorem,

De tepiditate in charitatis ardorem, usque ^{69.}
ad sanguinis pro lege Dei effusionem.

Dicitur
facile non est, quot terrificis prodigiis tentave-
rit Moyses Pharaonis duritiem, subagere, ut
captivos sibi liberos redderet hebræos; non mi-
racula, non plagæ universum vastantes Æ-
gyptum, ferreum valuerunt emollire animi;
cæli tamen fulminibus horrendis territus pro-
misit; sed plagis orante Mose cessantibus ille-
rum obduratur. Bella imago pertinacis pecca-
toris tot Dei monitionibus resistens, solumque
ad tempus emendationem simulantis! Utiqve
Pharao nona tenebrarum plaga (cap: 10.) per-
cussus, Hebræos abire permisit, sed in Moysen pe-
corum etiam missionem urgentem fortius im-
pelit, mortem que ei minatur; ac postremo Di-
vinis pressus flagellis aliis, Moysi in omnibus cõ-
sensit, sed recidivus in Hebræos jam extractos
armis impellit & copiis, quæ tamen Deo per An-
gelum Hebræis favente aquis obrute sunt, Moy-
se sua virga aquas dividente, & inimicorum
castra inundante; huc tandem devenit superba

70. Pharaonis tenacitas, ut visa suorum clade
& ipse tunc miserè periret, Mose in Dño ovan-
te, & suæ missionis fructum reportante. Acci-
dit autem hic egressus Hebræorum de Egypto
anno mundi 2454. ~

S. III. Moses Legislator. à Cap: 19. ~

Textus: Moyses autem ascendit ad Deum, vocavitque eum.
Dñs de monte, & ait: hæc dices domui Jacob, man-
nunciabis filiis Israel. Cap: 19. V. 3. ~

Quem Deus voluit electi sui populi redemp-
torem, dein ejusdem constituit Legislatorem,
cum enim tertio mense post exitum de Egypto
pervenissent israelitæ usque in desertum
Sinay, in hujus monte Moses familiari ad-
modum fructus est cum Deo commercio, seu
cum Angelo Dei locum tenente: en primus
Mosis laborum, fructus atque assidue ejus
orationis, Divina consolatio, intima cum Deo
collocutio. ~

In eo monte Sinai primùm tradi-
dit Deus, seu ille Angelus, Moysi præcepta
Decalogi magno apparatu, strepitu, ac terro-
re ignis ac fulguris buccinæ que clangore

71.
ut expediebat ad illius Legis publicationem
novæ legis suavitate dulcorandam, sed ter-
ribilis posthæc iudicii præfigurativam. sibi-
dem Deus alias leges Moysi tradidit tum
morales, judiciales, & ceremoniales populo
suo promulgandas, plures que sermones cū
eo habuit circa ejusdem populi directionem
& in lege instructionem, ut per sequentia
Exodi capita refertur; Dein, quod sermone Deus
indicaverat Moysi, suo dedit scriptum digito
(cap. 31.) in tabulis duabus lapideis, ad perpetuam
memoriam; in quarum prima, quæ ad Deum
immediate dirigiuntur præcepta scripta erant,
quæ verò erga proximum servanda sunt, in
secunda: ad hæc enim duo læa universa tende-
bat. Promulgavit ergo Moyses Legem, ut
sibi Deus præceperat, & acceptionem solē-
nem illius a populo exegit, & ejus impleti-
onem hortatus est.

Sed hic ad doctrinam nos-
tram non omittendum, quod Moyses ante
Legis tabularum acceptionem, bis per 40. dies
& noctes, jejunus & orans in Sina perstitit.

72. tantum enim beneficium legis a Deo recipienda, & Dei familiaritatis potiendae oratione ac jejunio constanti oportebat promereri, atque insignum exaudite orationis, acceptae dignitatis, atque ipsius legis commendationem, apparuit Moyses duobus illustratus in fronte radiis, qui probabiliter nunquam sunt deleti usque ad ejus mortem, quare post primam legis promulgationem velabat ex humilitate faciem cum ad populum verba faceret.

S. IV. Moses Sacerdos. à Cap. 29.

Textus: Sed & hoc facies, ut mihi in Sacerdotio consecrentur... indues tunicis lineis, tinges que balteo, Aaron scilicet & filios ejus, & impones eis mitras, erunt que Sacerdotes mihi religione perpetua. Postquam initiaveris manus eorum. c. 29. v. 1. 8. & 9.

Ex his verbis clarè deducitur Moysen fuisse Sacerdotem, imò, ut ait Nazianzenus, Sacerdotem Sacerdotum, ut cui datur potestas Pontificis ac Sacerdotes consecrandi. Verum tamen est Moysen Sacerdotium consignasse Aaroni & posteris ejus, ita ut deinceps Moysis posteri non inter Sacerdotes, sed inter Levitas fuerint annumerati, ut habetur Lib. 1. Paral:

Ipse vero Moyses plura
 Sacerdotalis muneris obivit exercitia per
 alios 40 annos, quibus praesuit populo
 Dei, sacrificia offerens omnis generis, ritus
 & caeremonias condens pro Dei cultu, fabri-
 cam Arcae & Tabernaculi dirigens, in eo que
 offerens ingentia dona principum (Nim: 7.)
 docens que populum reverentiam, & cultum
 erga Deum & res sacras; ut inde arguere-
 mus modum nos gerendi in templis ac ri-
 tibus nostris, quorum ea omnia solum figu-
 raerant & signa; ut, si tanto cultu, vene-
 ratione, & religione tunc sacra perageban-
 tur, quid nunc a fortiori praestandum dedu-
 camus.

Erat autem Moyses electi illius po-
 puli simul, Princeps & Sacerdos, Dux & Pro-
 pheta, & sane, ut ait Rupertus; Ducum &
 consulum facibus, atque Regum gladiis eget
 sacerdotalis sanctitas; & nihil futius, cum
 sibi conveniunt, nil perniciosius, cum dissen-
 tiunt. Dixi & Propheta, nam Moyses majori

74. ri, strictiori, & frequentiori cum Deo consor-
tuo, ceteros Prophetas facile antecelluit, qui
raro, ~~caute~~ & obscura accipere consueverunt
responsa, Deo eis non per se, sed per figuras
& signa loquente. Sed quibus Moses tot
speciales gratias a Deo meruerit, max in-
simulabimus, aliquas è precipuis ejus vir-
tutibus adnotantes.

S. V. Mosis Virtutes precipuæ

Textus: Fuit que Moyses vir magnus valde, Exodi 11. 3.

Ex superioribus non pauca innotescunt
Mosis virtutes, placet tamen hic reflectere
super aliquas, tum ad clariorem earum no-
titiã imitationi obijciendam, tum quia
hæc occasione nonnulla ex ejus gestis in de-
cursu historico omisa opportunè indicanda
venient.

Ejus humilitas clarnit, maximè in
tot excusationibus quibus honorifica sibi a
Deo data munera declinare tentabat Exod: c. 3.
& 4. adeo demissè de se sentiens, nec Deum se
alloquentem respicere ausus faciem absconde-
bat; Defectus naturales proponebat (c. 4.) eos

75.
honores alii deferrebat dicens ad Deum: Obse-
cro Dne, mitte quem missurus es, Cap: 4. N. 13. Hinc
meruit Moyses confundere Eloquentiores Aegypti-
orum, & tot excellentiis ubique a Deo exaltari.
Hinc ejus in Ducatu modestia, mansuetudo, pa-
tientia, quae facie blanda persistit tolerans po-
puli murmurationes, calumnias, probra, apos-
tasiam, & rebellionem, sui que lapidationem,
non minis ultus, sed precibus pro populo ad
Deum fuis vindicavit: unde merito Num: 12.
de eo dicitur: Erat Moyses vir mitissimus super
omnes homines: cuius Mansuetudinis praemium
ei fuisse judicant multi Divinae essentiae vel in
hoc vita visionem. D

In ejus Populi regimine
illustrem monstravit prudentiam, non poly-
tiam modo; insignis ejus Charitas, & pasto-
ralis cura effulsit, cum orans pro populo ve-
niam Exod: 32. se potius de libro vitae deleri volue-
rit, quam illi remissionem negari; Zelus eni-
tuit tum in frequenti ejus pro populo oratio-
ne Exod: cap: 14. 17. & 32, tum in tentata Pharao-
nis ac Aegyptiorum conversione, tum demum in

x
secu & eco-
nomicam x

76. in fervida concione totius Leviteronomii,
qua caelum & terram, superos & inferos con-
testans populum ad Dei legem observandam
adegit: in quibus omnibus activa eius fides
resplendet, spes quoque, & mira in Deum fi-
ducia: quare Apostolus Hebr: 11. 24. dixit. Fi-
de Moyses grandis factus, &c. & Siracides Eccl:
45. Breve eius virtutum texuit compendium, &
Dilectus Deo & hominibus Moyses... in fide
& lenitate ipsius sanctum fecit illum, &c.

x
in Sacerdo-
tio Religio-
nem x

eximiam, in arduis ostendit animi fortitudi-
nem, in decretis iustitiam, temperantiam
in jejuniis, in omnibus constantiam, hones-
tatem, continentiam, ut (teste Constantino
Magno apud Eusebium c. 17.) Platoni, homi-
ni plane modestissimo, eius continentia tan-
quam exemplar ad imitationem proponere-
tur: sapientioresque Philosophi eius sapi-
entiae amici & imitatores existerent. Quid
plura? nisi cum S. Stephano dicamus Actor:
7. v. 22. quod Moyses erat potens in verbis,
& in operibus suis; concludamus que, ut
in-

incepimus: sanè fuit Moyses vir magnus^{77.}
valde, ~

S. VI. Mosis obitus. Deut: 33. & 34.

Textus: Mortuus que est ibi Moyses servus Dñi. Deut: 34. 5.
Jam moriturus Moyses benedixit populo Is-
rael, singulis que seorsim tribubus, ut videre
est Deut: cap: 33. per totum, ubi & eis ventura
singillatim prædixit, tum in cautionem, tum
in solatium, sic que usque ad extremum vi-
tæ suæ vigilantissimum illis atque amanti-
simum^{se} præbuit pastorem, Ducem, & Cirato-
rem; omnibus que Patribus familias adæqua-
tissimum exemplar ~

Post hæc cum Moyses ius-
su Dñi ascendisset in montem Nebo, ut ter-
ram promissam populo Israel oculis lustra-
ret, ea tamen non ingressa ibi mortuus est
in pœnam temporalem illius venialis saltem
incredulitatis (Num: 20. 11. 10.) quæ dubitanter & non
ad eò fidenter percussit petram, ut fierent aquæ
populo sitienti, sicut iusserat ei Dñus, qui & hunc
lapsum permisit, ut Moyses post tot grandia
gesta recordaretur se esse hominem; atque ul-
tro

78 trō terræ sanctæ optato privavit ingressu,
ut hac afflictione a mendis omnibus purifica-
tus gloria frueretur ampliori, ut cum aliis sac-
tis passim deus disposuit.

Qui ergo censue-
runt, Moſen non esse mortuum, omnino erra-
runt, ut vel ex verbis textus nostri patet, quem
proinde certius est Josuen, vel alium scripsisse.
Neque, ut putarunt alii, resurrexit ante quam
Christus gloriosus resurgeret. hic enim primatus
ad Christum Dñum jure attinebat, quem postea
Moſes cum aliis Patribus sequeretur. juxta
Matth: 27. v. 32. Sepultus que est Moyses, non a
se ipso, ut Rabbinii aliqui delirarunt, sed a deo
per Angelorum ministerium, frustra resisten-
te diabolo, ut habetur in epistola Catholica S. Ju-
dæ Apostoli; expēdiebat que tantum virum
ac Dñi servum, non ab hominibus sed ab An-
gelis sepeliri, & quidem (ut in presenti cap:
34. deut: dicitur) in loco hebreis ignoto, ne
ad idolatriam proclives ipsum adorassent.

Erat
Moſes annorum 120. cum mortuus est, a-
deo que obiit anno mundi 2493, à Dilu-
vio

x
licet in
valle Mo-
ab:
ibid.

vio 836. ante Christum 1456. Fleverunt quē⁷⁹
cum filii Israel triginta diebus, ut decebat in
morte sui Legislatoris, protectoris, Redempto-
ris, Magistri, Ducis, Prophete, Sacerdotis; sed
moruus est Moyses, ut Deo in aeternum vive-
ret. Beatus, & gloriosus, cum fuerit (ex verbis S.
Aug: l. 22. contra Faustum c. 69) famulus Dei fide-
lissimus, humilis in recusando tam altum minis-
terium, subditus in eo suscipiendo, fidelis in ser-
vando, strenuus in exequendo, in regendo po-
pulo vigilans, in corrigendo vehemens, in tamen-
do ardens, in sustinendo patiens; is pro eis qui-
bus praesuit, Deo se interposuit, consulenti oppo-
suit irascenti; O virum admirandum, lauda-
dum, ac pro viribus imitandum.

S. VII. Moses Typus Christi expressus.
Ad calcem libet hic & aliam sane non pre-
tereundam Moysis excellentiam demonstrare,
scilicet, quod Christi typus & index fuerit ex-
pressissimus, ut sequente patebit antithesi, qu-
am latius ex utriusque gestis compaginat
Eusebius lib: 3. de Demonstr: evang: 2

80. 1. Moyses fuit Legislator gentis iudaicae,
Christus totius universi

2. Moyses idola Hebraeis abstulit, Christus
ea ex omni fere plaga mundi ejecit

3. Moyses mirificis portentis legem contulit,
majoribus Christus Evangelium condidit

4. Moyses suos in libertatem vindicavit;
Christus generis humani jugum excussit

5. Moyses terram fluentem lac & mel pate-
fecit; Christus praestantissimam viventium ter-
ram reseravit

6. Elegans infans Moyses vix natus Pharao-
nis saevitia, qui mares iudaici populi ad necem
damnarat, vitae discrimen subiit; Christus in-
fans à Magis adoratus, ob Herodis immanita-
tem pueros trucidantis, in Aegyptum secede-
re est coactus

7. Moyses Adolescens omnium disciplinarum
eruditione claruit; Christus duodecennis Doc-
tores in stuporem adduxit

8. Moyses 40 diebus ieiunans divino eloquio
pastus est; per totidem dies Christus non man-
ducans neque bibens divinae contemplationi vacavit

9. Moyses in deserto famelicis manna, & co-
turnices praebuit; Christus in deserto s⁵ pani-
bus

- bus virorum quinque millia saturavit.
- 10. Moses inter Arabici sinus aquas illaesus transit; Christus super maris undas ambulavit
- 11. Moses extenta virga mare divisit; Christus increpat ventum & mare, & facta est tranquillitas magna
- 12. Moses in monte rutilanti facie splendidus apparuit; Christi in monte transfigurati facies resplenduit sicut sol
- 13. In Mosen non poterant filii Israel oculos intendere; ante Christum discipuli in facies suas perterriti ceciderunt
- 14. Mariam leprosam Moses sanavit; & Mariam Magdalenam de vitis ad gratiam restituit Christus
- 15. Mosen Dei digitum vocarunt Aegyptii; Christus in digito Dei eiciebat daemones
- 16. Selegit Moses 12. exploratores, & Christus totidem Apostolos
- 17. Jesum Naue successorem sibi destinavit Moses; & Petrum Christus
- 18. Moses 70 seniores, Christus 70 discipulos auctoravit
- 19.

19. De Mose scriptum est: Non cognovit
 homo sepulchrum ejus usque ad presentem
 diem; & de Christo contestati sunt Angeli: Je-
 sum quaeritis crucifixum; surrexit, non est hic;
 Atque Mosis Historiam concludamus nos-
 tram, ut Philo suam. (l. 7. de vit. Mosis. fin.) Haec est
 vita, hic exitus Mosis, Regis, Legislatoris, Ponti-
 ficis, Prophetae, Qui, ut loquitur Nazianze-
 nus Orat: 22. fuit Legislatorum illustrissimus,
 Sacerdotum altissimus, Pharaonis Deus, di-
 vinorum arcanorum, inspector & arbiter, ta-
 bernaculi illius veri fabricator, principum
 Princeps, sacerdotum Sacerdos, Israelitarum
 Antistes, nubem ingrediens, Aaron pro lin-
 gua utens & ipse Auctor seu Scriptor
 est totius Pentateuchi, cujus Genesin scrip-
 sit exulans in Madian, ut vult Pererius; sed
 melius cum Beda & Abulensi dicunt alii, ab
 eo quinque Pentateuchi libros esse editos
 post egressum Hebraeorum de Aegypto; Eius
 tamen mortem & encomia, certius est addi-
 disse Josuen, vel alium superstitem

Cap:

84. *Mose Josue nominatus; ejus generatio, seu
Ascendentes enumerantur: Paralip: 7. cum au-
tem creviset dixit illi Moyses, cui minister ad-
hærebat, elige tibi viros, & pugna contra Ama-
lech, Exodi 17. Dux constituitur, & egressus in
pugnam, Mose interim pro eo orante, reportat
victoriam: erat utique Josue bellator strenuus,
teste Abulensi, & animositas nimice, cujus vir-
tutis & prudentia nota erat Moysi, quem & in mon-
te Soreb comitatus est, ut & in tabernaculo, aliis
que gestis fidelis socius & minister, que tamen
illo ad castra revertente (Exod: 33.) non recedebat
a tabernaculo, quod extra castra pro exoran-
do Deo pasuerat Moyses: ubi nota juvenis Jo-
sue religionem, & in orando assiduitatem,
templorum, ac divini cultus sollicitam curam.*

*Ze-
lum suum ostendit se opponens infidelitati
exploratorum illorum (Num: 14.) murmuran-
tium contra Deum, & in Ægyptum redire
volentium: propter quas aliasque virtutes
quarum vel a juventute mira præbebat in-
dicia, cum Moyses de successore eligendo sol-
licitus*

licitus Deum deprecaretur; hoc a Deo audi-^{85.}
vit: Num: 27. Tolle Josue filium Nun; virum,
in quo est spiritus, animositas nempe adver-
sus iniquitatem, ut decet regentem populos,
vel, ut Cornelius noster commentatur, per illum
spiritum intellige universas virtutes & doctes
principi necessarias; & dabis ei praecepta cun-
tis videntibus, prosequitur textus, quasi, ut
advertit Cajetanus, Josue pro modestia compen-
dendus fuerit praeceptis, ut principatum accep-
taret, & curam populi.

Mortuo jam Moysse
Deus perse loquitur ad Josue constituens eum
sui populi Rectorem, sed ei ob oculos prae-
ponit Novissima principibus praecipue cogitan-
da, dum incipit dicens: Moyses servus meus
mortuus est, dein jubet, ut populum transac-
to Jordane ducat in terram promissam, quo
non erat deveniendum, nisi medio transgre-
tionis labore; posthaec Deus ei ut Mosi suam
promittit assistentiam: ita ero tecum, jubet que
terram illam dividat cuique suam partem.

86. tum que ei Deus legis observationem commē-
 dat exactam; eius que meditationem assiduam;
 ipse que populum moderari cepit magna pru-
 dentia, ei que verbo, & exemplo præesse, ita
 ut vicissim populus suam illi profiteretur sub-
 missionem, omnimodam que polliceretur obedi-
 entiam. Erat Josue dum gubernare cepit
 annorum ~~sexagesima~~ ^{quaraginta} ~~trium~~ ^{trium} juxta præsen-
 tem computationem, variis variè numeranti-
 bus. 3

S. II. Josue cum populo ingreditur
 in terram promissam. Jos: 3. & sequent.

Textus. Jaitur Josue de nocte consurgens movit castra
 ... egressus est populus de tabernaculis suis, ut transi-
 ret Jordanem ... omnisque populus per arenam
 alveum transibat. Cap: 3. v. 1. 14. 17. 3

Josue anno sui ducatus 1° seu mundi 2494.
 populum Israel per annos 40 in deserto pere-
 grinatum, traduxit tandem in terram pro-
 missam per Jordanem, mirabiliter cedenti-
 bus aquis, donec eo duce, & Arca Sⁿⁱ præveniente,
 omnis populus transiret; in cujus rei monu-
 mentum, memoriamque perpetuam, jussu
 Dei Josue 12. electos lapides poni curavit in me-
 dio

Dio Jordanis alveo.

Josue de nocte consurgens diligentiam docet, quæ vigilantem docet Pastorem; sed & jam tempus est peccatores omnes de somno surgere, cum nullus sciat diem, neque horam, atque oleum in vasis suis parare, cum lampadibus, hoc est, bona in posterum opera sectando, veterem per penitentiam exuendo hominem, atque clara præbendo aliis exempla virtutum; Josue movit castra; bellum indicamus anime nostræ hostibus; loca, & alias peccandi occasiones deseramus, omnia ad spiritualem pugnam paremus.

Egressus est populus de tabernaculis suis; quia mercedem a Deo recepturos oportet propriam voluntatem deserere; & divina totaliter se habere providentiæ; imò & confidenter pericula omnia spernere: ut transiret Jordanem, qui tunc aquis excreverat; sic enim pervenitur ad promissionis terram; & non nisi per multas tribulationes intratur in Regnum Dei. Sed ipse Deus sic intrepidus, & de sua

88 fidentes providentia, mirè consolatur: steterunt aquae, cessare facit fluxus passionum, procellas tentationum, planam docet mandatorum viam, vallem exsiccatur lacrymarum, deliciis spiritualibus recreat, praecunte Arca Domini, quibus sacerdotes portabant: quid enim sacra Eucharistia, aptius ad caelestes consolationes prae gustandas, ad gratias omnes impetrandas, ut est futurae pignus gloriae: unde quoque fit ut sicco pede, per procellosum mundi mare feliciter transeamus ad caelestem patriam.

Lapides illi durissimi in alveo fluminis relictis, deponendam indicant cordis duritiam, praedicanda Dei mirabilia, gratias pro acceptis rependendas; lapides tamen in humeris portandi, seu memoria retinenda peccatorum ad humilitatem, poenitentiam & proximi defectuum supportationem; sed & injuriarum oblivionem, & retrojectionem.

J. III. Josue Bellator fortis à cap: 4.

Textus: Dixit que Dominus ad Josue: Ecce dedi in manu tua Jericho, & regem ejus, omnesque fortis viros. Cap: 6. v. 2. Fuit ergo Dominus cum Josue, & nomen eius vulgatum est in omni terra. v. 26.

Multis ex eis tibi resistere poterit. 1o. 4. 2. 4.

Ingressus Josue cum populo in terram Chanaan, quod fuit 1o. sui Ducatus anno, pascha celebravit in Galgalis, & cum sequenti die populus comedisset de frumento terrae, manna illis desuit (jos: 5.) Dein septem annos bellando & terras dividendo insumpsit. ac in primis Jericho expugnat, ac funditus delet; Achan⁷ furatum devinat; mox Haienses trucidat, & urbem Hai concremat (8) Gabaonitas ^{castigat} expugnat (9) sed eosdem a Chanaanis mirè defendit (10.) Regem Asor superat (11.) cum regibus federatis, atque in Chanaanæ 31. Reges morti dedit. factus omnium terror, iudex, & vindex

illa

Pasche celebratio recte Sacram. Communionē significat ^{significat} ~~significat~~, cujus dulcedo denegatur merito vis, qui terrenis pascuntur deliciis: Quare etiam merito Deus jusserat statim ab ingressu populum israel circumcidi, ut eorum Majoribus

90 in Aegypto præceptum fuerat, ac præstitum
duce Moysæ: oportet enim accedentem ad
Angelorum cibum spiritualiter circumcidi,
& a carnalibus affectionibus diligenter puri-
ficari: & quidem cultro lapideo, seu petri-
no, hoc est, per Christi ipsius imitationem, quæ ve-
ra spiritualis petra est Christiani ædificii fun-
damentalis.

Deus est qui victoriam illam
multiplicem contulit Josue; idem que nobis
spirituales concedit victorias, sed in manu, ut
& nos illi cooperemur resistentes pro viribus in-
vasioni hostium animæ nostræ, utique fortis-
simorum, quibus prædominari præstat, quæ
urbes expugnare. & sicut in bellis fuit Deus
cum Josue; nobis quoque aderit in necessita-
tibus adjuvans, fovens, confortans, illuminans,
sole & luna detentis, si opus sit, seu vita spi-
ritualium virorum prolongata, ne mens nostra
consilio aut exemplis destituta, insidiis pa-
teat adversariorum, extet que in tenebris
& umbra mortis.

Et sane in omnibus Jo-
sue

sue victoriis patet. Divina erga suos provi-
dentia, quæ semper adest sibi confisis, & pro
se afflictis aut quamvis persecutionem patien-
tibus; e contra, sacula Dei certissima in per-
dendis impiis, a quorum peccatis certissima
vel in hac vita his imminent pœnæ. Quod
verò Josue imperante non sol modo steterit,
sed & luna, quid aliud indicat, quam quod
à Jesu cum Maria omnis proveniat oran-
tibus victoria. 21.

S. IV. Josue dividit terram Chananaan

à Cap: 14.

Textus: Hoc est quod possederunt filii Israel in terra Cha-
naan, quam dederunt eis Eleazar sacerdos, & Josue
filius Nun... sorte omnia dividentes sicut præcepit
Dñs. N. 1. & 2. Cap. 14. — & terra cessavit à præliis —
ibid: 4. ult:

Post subjugatam omnem pene Chananeam
per illos 7. annos præliis impensos, ejus terræ
partitionem fecit Josue, per duodecim tribus
uti unicuique per sortem obtingebat, sicut ha-
betur Capitibus 15. 16. 17. &c. usque ad 20. Ne-
que tamen in ea divisione defuit quo Josue
suam monstraret economicam prudentiam
ubi non pauca etiam extra sortem habuit dis-
tribuenda

92. tribuenda, ut patet Cap: præcipue 15. & 18.
universim que in ipsa materiali terrarum
partitione, dimensione, aut dispositione.

Posse-
derunt israelitæ terram: hoc quoque pro-
mittitur in Evangelio (Math: 5.) militibus; non
tamen ut terrenis inhæreantur possessionibus,
sed ut habentes alimenta & quibus tegamur,
his contenti caelestia intense queramus bona,
quæ qualibet partitione facta exhauriri ne-
queunt, sed manent integra, ita ut omnes pos-
sint de illis participes fieri: sint mundana
& temporalia in merito usu; caelestia & æter-
na in desiderio.

Sorte bona illa divisa sunt
Dei jussu, ut eravamo, nobis operandum non
esse propter bona temporalia, quæ potius sor-
te, quam pro meritis obveniunt; sorte tamen
a Deo directæ, quæ opes hominibus tribuit
juxta altos suæ providentiæ fines, nunquam
tamen in meritum mercedem completam,
quæ stare solum potest in bonis æternis, sapi-
entissimè a Deo dandis unicuique secundum ope-

opera ejus ~

sed & retrorachim additur hic, qd terra cessavit à praeliis, quia nempe jam ante partitionem à victoribus Hebræis subacta. Oritinam & terra moralis cessasset a praeliis, atque anima nostra omnium inimicorum suorum fuisset dominata, ut mirâ tranquillitate posita viam mandatorum curreret, pacemque possideret, quæ non datur impiis, quorum cor quasi mare fervens, quod quiescere non potest ~

S. V. Josue Concio ad Populum ~ Cap. 22

Textus: Vocavit Josue omnem israelem... & dixit ad eos... Estote solliciti, ut custodiatis cuncta, quæ scripta sunt in volumine legis Moysis... diligatis Dñm Deum vestrum... quod si solaveritis omnium erroribus adherere... auferemini ab hac terra optima. Cap: 23 ~ N. 8. 11. 12. 16 ~

Cum jam sentisset Josue, ac sibi instantem sensisset mortem, coacto in unum populo, piissimam habuit ad omnes exhortationem, qua tria precipue eis commendabat observanda, ut sibi a Deo datam conservarent, auferent que terræ possessionem; primò videlicet, ut ad errantium gentium abstinerent consortio, omni que idolorum cultu; 2. ut omnia diligenter servaret

le-

94 Legis Dei præcepta. 3° ut Deum unicum to-
to corde amarent, ac colerent.

Estote solliciti,
dixit illis, curam exigens in omnibus illis ser-
vandis, quia sine diligentia, & sollicitudine non
acquiruntur virtutes, nec vincuntur tentatio-
nes diaboli ut fur incautos invadens; item
que custodiam injungit: Custodiatis: humilita-
tem nempe virtutum custodem; ne thesaurum
nostrum publicè portantes à lastrunculis infer-
nalibus deprædemur in via.

Dei amorem cõ-
mendat: Diligatis: qui enim non diligit ma-
net in morte; & qui manet in Charitate in
Deo manet, & Deus in eo, ut habetur 1. joan: 4.
Stat autem Charitas in Divinæ legis observa-
tione, ut toties in S. Scripturis legimus; & ipsa
dicat ratio: unde qui dicit se Deum diligere,
& mandata ejus non observat, mendax est,
anathema est, infidelis est; fides namque sine
operibus charitatis mortua est; estque dilectio
finis legis, vinculum perfectionis, veniæ pec-
catorum pignus, ac securæ spes futuri præ-
mii

25.
mii secundum uniuscuiusque opera red-
dendi.

Tandem que monet, ne gentium commu-
nicent erroribus, eorum que vitent consortia ac
connubia: ubi fidei Catholicae puritas commē-
datur servanda, quae minima erroris labefac-
tatur macula; ita ut omnia & singula, crede-
re oporteat ab Ecclesia proposita, quorum qui
unicum negaverit, iam omnium reus factus sit.
Cavenda que sollicitè malorum societas inno-
centiae, & simplicitatis destructiva.

Postremo
minatur sua spernentibus monita exilium
à terra promissa: quia delinquentibus & Dei
praecepta inspirationesque contemnentibus
aeternum imminet exilium à caelesti Patria,
dolenda gratiarum subtractio, spiritalis con-
solationis privatio, commissae villicationis ab-
latio, bonorum que promissorum desperatio,
sola manet terra pessima; illa miseria &
tenebrarum, ubi nullus ordo, sed sempiter-
nus horror inhabitat, ut loquitur Job. *S.*

S. VI. Josue Mors. Cap: 24.

Textus: & post hæc mortuus est Josue ... sepelieruntq.
eum in finibus possessionis suæ ... noverunt om-
nia opera Dñi, quæ fecerat in Israel. N. 29. 30. 31.

Tandem Josue moritur centum & decem na-
tus annos; atque ad 3° anno Mundi 2512. ab
exitu Hebræorum de Agypto 58. ante Chris-
tum 1448. sepultus quæ est à populo in
Thammathare. Nulla de ejus filijs fit men-
tio: fuit enim cæcobs, & Virgo, ut cum 88. Iogna-
tio, Chrysostomo, & alijs passim traditur: circa
quod sic habet S. Hieronymus l. 1. cont: Jo. vii:
Moyes moriens plangitur à populo Israel;
Jesus autem quasi victurus non plangitur: nu-
ptia enim, finitur in morte, virginitas post
mortem incipit coronari.

Mortuus est Josue,
& ut vixerat mortuus est, recta docens verbo
& exemplo; jure à suis non plangitur, qui
vel discedens ipsis tam salutaris est; Israel
enim ejus doctrinâ imbutus servivit cons-
tanter Domino, non tantum in diebus illius,
sed & seniorum, qui longo post eum vixerunt
tem-

tempore: tanti valent pia Pastorum ad suos
adhortationes bonis exemplis firmatae; & instan-
tis mortis iudicio confirmatae.

Sepelieruntque eum. hic mortis incutitur meditatio, ubi tot mortui, & sepulchra recensentur; item Charitatis erga proximum, atque Religionis commendantur opera, quae exercuerunt Israelitae sepelientes Josue juxta ritus debitos, debitaque tanto Magistro, ductori, patri reverentiam; ubi notandum, cum eo repullos esse saxeos illos gladiolos, quibus filios Israel Dei jussu circumciderat in Galgalis; & non abs re id factum dicit Cyrillus Alex: l. 4. in joan: ut discamus, circumcisionis spiritualis gratiam salvatoris morte esse affixam.

Novimus omnia opera Domini, quae fecerat in Israel; quia, teste Psalmo, in memoria aeterna erit justis; & iustorum nomina vivent in saeculum saeculi, quorum animas non tanget tormentum mortis, etsi videantur oculis insipientium mori; Josue opera, Domini dicuntur opera; quia in omnibus Reu-

28. consuevit, & invocans adiutorem, & comitem ha-
buit. Hinc est, quod Moysi succedens tot mira-
gessit in salutem, & libertatem filiorum Israel,
hostes debellans, possessiones adaugens, populum
verbo edocens & exemplo, prophetiis & miraculis
dicta confirmans; atque in cunctis perfectum
agens Christi typum.

Libri Josue interpretes celebriores sunt Au-
pertus, Lyranus, Dion: Carth: Abulensis, D. P.
Cosmus Magalianus, Nicolaus Derarius, Jacobus
Bonfrerius, Didacus de Baeza

in Collegio
à die 3. Maij

Capitulum VIII. Ticummanensi
anni 1739.

Judicium Cap: Gedeon 6. 7. & 8.

Nunc ex Libro Judicium eruendas Histo-
rias suscipimus; ii fuerunt in totum quin-
decim, videlicet 1. Othoniel, 2. Ad, 3. Sam-
gar, 4. Barac cum Debora, 5. Gedeon, 6. Abi-
melech, 7. Thola, 8. Jair, 9. Jephthe, 10. Abe-
san, 11. Ahialon, 12. Adon, 13. Sampson
14. Heli, 15. & ultimus Samuel, cujus tamē,
sicut & Heli nulla hoc libro gesta enar-
rantur, sed in 7. Regum: Neque nos hic sin-
gularum

gutorum historias enarrare intendimus, sed 99.
Gedeonis præcisè, & Sampsonis visas celebriores;
ne nimium quantum aggredientes, & multum
exerescat Opusculum, & vires aut tempus
desint eo perficiendo

S. I. Gedeonis in iudicem electio & prima
in hoc statu gesta

Textus: Cumque Gedeon filius ejus excuteret, atque
purgaret frumenta in torculari, ut fugeret Ma-
dian, apparuit ei Angelus Dñi, & ait: Dñus
tecum virorum fortissime &c. Cap: 6. à v. 11.

Hebræis à Deo propter peccata punitis ope
opprimentium Madianitarum, sed jam ex
penitentia Deum invocantibus Liberatorem
Deus per Angelum designat Gedeonem, filium
joas, cum ipse Gedeon Madianitas formida-
ret, sed interim utili labori daret operam: Erat
autem, & corpore, & animo fortis, sed pro-
tunc timidum, puta humiliter de se diffiden-
tem respexit Dñus, & vera fortitudinē dona-
vit, ut bella sua præliaretur, promittens se
futurum cum illo, qui tantum honorem hu-
mili recusarat excusatione; petenti que ab

An-

100 Angelo signum suæ legationis, atque non
in sacrificium, ut Multi volunt, sed in meram
oblationem offerenti panes & carne^m has
consumpsit Angelus solo tactu virgæ, quâ
manibus tenebat, se hoc pacto Angelum
Domini comprobans, non hominem viatorē
ut Gedeoni visus fuerat; credidit que Gede-
on Angelo, & omnibus factis ejus, fecit que
omnia quæ sibi precepta fuerunt ab eo,
aram Baal subvertit, ac Altare Dño ere-
xit.

Dñus tecum dixit Angelus utiliter
occupato, Deus enim operantibus assistit;
otiantes relinquit ac deserit, unde in tot æ-
tanta labuntur mala, que eos docet otiosi-
tas: cum laudat Angelus, sed laude non
capitur; humiliat se, ad eum respexit Deus,
hospitalitatem exercet, ei mysterium ape-
ritur, credit tandem, & fidem operibus vi-
vificat.

Virorum fortissime: Dominabatur
namque animo suo, vitia, ac laboriosa
exertens opera; quid mirum, quod in ex-
ternorum

ternorum constituitur expugnatores; Non^{107.}
credit illicò, sed signum postulat, non ex te-
nacitate iudicii, sed ex prudentia, non credu-
lus, usque dum rei credenda apta videat indi-
cia: solet enim Satanas se in Angelum lucis
transfigurare, ut incautos decipiat, neque om-
ni credendum spiritui, sed boni signa feren-
ti: quo tamen cognito, statim iuxta illud
operandum, ei que constanter adherendum.

J. II. Gedeonem persequuntur domestici
ejus, sed Deus eum adjuvat. cap. 6. v. 28.

Textus: Gedeon, filius Joas fecit hæc omnia; & dixerunt ad
Joas, quibus ille respondit... qui adversarius est epus
(Baal) morietur antequam lux crastina veniat... spi-
ritus autem Dñi induit Gedeon &c —

Cum ergo viderent viri oppidi ejus, mane, quam
nocte destruxerat Gedeon Aram Baal, indigna-
ti valde eum accusant apud Patrem suum
vindictam tanti sibi visi sceleris clamantes;
& quamvis Joas penam ei de se non stiterit,
sed mortem ab ipso Baal divinitus immitten-
dam imprecat, quam cives Ephra illicò vo-
lebant infligendam; sed verus Deus in quem
cre-

102. credens id fecerat, eum mire adiuvat, & suae
spiritum fortitudinis largitur ad instruendum
praelium contra Madianitas innumeros, qui
contra populum Dñi venerant. milites con-
vocat, & signo victoria a Deo iterum accep-
to in vellere seu lana detonsa, turmas suas
ad bellum parat.

Dixerunt ad Joas, ipsi eius
Domestici Gedeonem persequuntur, ipsum quem
eius patrem in eum concitant, sed persequun-
tur propter iustitiam; unde nec eum persecu-
tiones, nec minae, nec afficiant imprecationes;
omnibus resistit omnium fortissimus, quia Dei
fortitudine armatus, scuto fidei munitus, galea
salutis coopertus, spei clypeo defensus, undique
charitate indutus, & gloria veri Dei zelo fer-
vidus.

Moriatur, malum se credunt imprecari.
ò vltimam! dicit Gedeon: moriar ego morte ius-
torum, qui ea praecipue in vero refrigerio
sunt; antequam lux crastina veniat; venisset
namque Gedeoni lux perpetua, quae lucet sanc-
tis Dei Martyribus praecipue, quibus in hora
mortis dies est sollemnitatis & laetitia, vere pacis

& prosperitatis, licet videantur oculis insipi-
entium mori. 103.

Spiritus autem Dñi induit Gedeon,
legunt. Septuag: fortificavit, Chaldaei vestivit Ge-
deon: nec mirum, quia Gedeon jam induerat in-
corruptionem via mandatorum Dei, quem qui
oderunt, induentur confusione ex Ps. 34. & Job: 8.
quare, ut monet Apost: ^{ad Rom. 14.} Ephes: 6, abijciantes ope-
ra tenebrarum induamur arma lucis, indua-
mur Dñum Jesum Christum, & destruamus om-
nes inimicos nostros, tenebrarum potestates.

I. III. Gedeon vincit Madianitas. cap. 7.

Textus: Dixit Dñs ad Gedeon: multus tecum est populus nec
traedetis Madian... in trecentis viris, qui lambuerunt
aquas liberabo vos... immisitque Dñs gladium in omni-
bus castris, & multi se cæde truncabant. Ex. v. 2. 7. 22

Gedeon ut Madianitas debellaret, exercitum pa-
rauerat duo & triginta milia virorum complec-
tentem, sed Dei jussu solos trecentos sibi reser-
uat ad pugnam, quibus cum se certamini dedit,
sed prius iuit cum puero prope vallem ubi jace-
bant innumeri pene Madianitarum milites, audi-
vit que ex eis unum proximo suo somnium referē-
tere mysticum, quod alter interpretatus est de futu-
ra

104. *fiitura Gedeonis victoria: viderat autem ille
in somitiis sub tinericum panem castra Madian
subvertentem. Reversus Gedeon ad suos, & majori
spe concepta vincendi, irruit cum suis tre-
centis in tot adversarios quos tubæ clangore,
lagenarum complosione, lampadarum corrus-
cantia ita percutit, ut confusi in se ipsos
mutuo impeterent, ac tandem multa caede fru-
cidarent.*

*Multus tecum est populus, volebat
Deus non propriis viribus sibi tribuendam à
Gedeone victoriam, sed Divinae omnipotentiae:
non enim in rebus etiam majoris momenti mediis
fidendum humanis, sed Divino auxilio; ea utique
ex parte nostra ponendo quæ valent conducere;
& ideo Deus trecentos illos viros voluit Gedeonem
comitari, sed hos præcise ei permisit, ut posita
quæcumque a nobis humana media agnoscamus
de se valde debilia, nisi Deus manum adiutricem
porrexerit: hinc cum tanto populo non erat tra-
cendus Madian, & paucis Dei jussu assumptis
victoria consequenda promittitur: Liberabo vos*

*Qui
lambuerunt aquas; cæteri namque curvatis ge-
nibus*

ribus biberant: hoc est, qui animo prono ac 105.
solicito terrenis detenti adherent inepti sunt ad
Dei opera prosequenda, imo bonis permixti totam
infectant multitudinem; qui verò transeunter, &
quasi mere lambentes mundanis utuntur, seu ad ne-
cessitatem precise sublevandam, à Deo eliguntur,
etiamsi hominibus hominibus timidi & ignavi
videantur, quia Deus infirma mundi sibi eligit
ut confundat fortia, & mundi contemptores sibi
amicos copulat, & mundi ipsius victores efficit.

^{inmi-}
sit que Dñs gladium, & venit utique Dominus
mittere gladium in terram; sed in castris Madian,
hoc est peccatorum, qui pertinaces suis adherent
vitiis, disperdens eos, ita ut tanquam fumus eva-
nescant; iusti autem, etsi longe pauciores, pravos
superant, & de animæ suæ inimicis quamplurimis
victoriam reportant, quia non de propriis glorian-
tur viribus, sed mediis quæ possunt positis, soli-
dant Deo humiles, & quidem timidi, sed timore
sancto, quo longe strenuiores probantur omnibus
mundi superbis ac potentibus, qui inanes à Deo
relicti tandem mutuo se trucidant, juxta illud:
inter superbos semper iurgia sunt. Prov. 13. 5.

S. IV. Gedeonis alia victoria. Cap. 8.

Textus: Ascendensque Gedeon per viam eorum, qui in tabernaculis morabantur ad Orientalem partem... percutit castra hostium... surrexit Gedeon, & interfecit Zebee & Salmana: N. 11. & 21

Post adeptam prædictam victoriam de Madianitis, occurrit Gedeon Ephraimitis seu viris Ephraim, qui ad eum conqueſti ſunt, quod ad bellum eos non vocasset, quos tamen leni placavit responſo, increpans tamen suaviter eorum olim in præliando precipitationem. Dein vero cives Socoth & Phaniel, eo quod superbe panes ſibi negaſſent, conſerit; ac poſt hæc principes Madian trucidat

Ascendensque Gedeon, ſe iſbat Gedeon, ut bellicæ indiſtriæ peritus, ut ex improviſo & a tergo hoſtes caperet, quiſi qui ſerpentem inſequitur, non lingua ſed caudam caulis apprehendit; ſic & contra peccatum pugnandum eſt à quo monemur tanquam à facie colubri cavendum; non in facie intueamur illud naturam & proprietates ita exacte ſcrutantes ne iterum eius veneno vel tantiſper feriamur, ſed caudam eius, ſeu effectus potius attentè perſcrutemur examine; ubi nil blanditiarum reperiemus quod pravam naturam titillet & alliciat, ſed fu-
neſta

107.
nesta plurima à quibus mens abhorreat, sic que
& peccatum & dæmonem ipsum ex improvise inu-
demus, & facilius permemimus.

Surrexit Gedeon, &
Provocatus à principibus Madian Zebee, & Salma-
nos, quos & iure suspicabatur uterinos fratres suos
occidisse; & bellico vermotus animo, & sanguinem
fratrum vindicandi zelo, in illos irruit, & interfecit:
ut & sibi superbe alimenta negantes contriverat:
in quo & iustitia laudanda, & zelus imitandus
venit: ^{ad} iudicem namque attinet, injusta sumpere sa-
cinora, ad malorum exterminationem, & innocen-
tium cautionem: non enim in iis Gedeon ut priva-
tus operabatur, sed ut publicus iudex, a Deo consti-
tutus: atque in morte sibi negantium alimenta
non pro privata castigavit ultione, sed in suæ dig-
nitatis per verba superba læsæ justam vindictam:
qui enim quoquo modo aliis præsent, utique debent
sui muneris iuri consulere, quia loco Dei constitu-
ti sunt, à quo vera potestas omnis descendit: disca-
mus etiam hinc Charitatem erga proximum, &
Majoribus debitam reverentiam ac obedientiam,
quam, quia illi non observarunt, merito trucidati
sunt.

S. V. Gedeon regnare recusat, & alia
ejus gesta enarrantur. Cap. 8. v. 22. ad 28.

Textus: Non dominabor vestri... sed dominabitur vobis Dñs.
... Fecitque ex eo Gedeon Ephod, & posuit illud in civitate sua
Ephra... Quievit terra per quadraginta annos, quibus Gedeo
praesuit ~ N. 23. 27. & 28. ~

Cum filii Israel Gedeonis gesta praecleara essent in-
tuiti, quem huc usque ut iudicem à Deo constitu-
tum recognoverant, sibi iam in Regem absolu-
tum postulant, regnum ei offerentes, non persona-
le solum sed hereditarium, dicentes: Dominare
nostri tu, & filius tuus, & filius filii tui, quia libe-
rasti nos de manu Madian; noluit ille, sed Deo
omnia retribuens, refert & oblatum imperium:
manubias tamen hostium ab eis expetit, quas ex
praeda collegerant; atque ex illis Ephod fabricavit
quod ejus posteris occasio fuit idolatriæ & excidii.
sed ejus tempore magna pace potita est tota
terra Israel funditis profligatis Madianitis.

Non
Dominabor vestri. Agnosce inter tot victorias
Gedeonis modestiam & humilitatem; regnum
ei motu proprio offerunt israelitæ in sinceram

ab eo acceptæ libertatis gratitudinem; & ipse ceptra respuit; a Deo sibi datam dignitatem accepit tandem; ab hominibus oblatam constantiter recusat: quia solus ille probatus verè est, quem Deus commendat, ex 1. Cor. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo, Hebr. 5. non enim securus esse putandus est, qui ab hominibus, sed qui a Deo sublevatur; omnis mundanus honor fragilis vanus, & prævisissimus; qui autem a Deo provenit, stabilis & permanens est.

Dominabitur vobis Dñs, hic & magnam in Deum fiduciam, & divine vicissim providentiæ commendat dispositionem, oblatum sibi regnum in Deum transcribens; qui proprie dominatur est omnium, ideo quæ postea egre tulit, israelitas à Samuele postulare Regem, quo eis dato, monstravit eventus eis fuisse in ruinam, & religionis veræ destructionem: unde & nos Deo soli fidamus, nullum a nimæ nostræ Regem quæramus, nisi Deum nostrum: dicamus non homini, sed Deo Patri: Dominare nostri, fili, & filius huius; sed & temporales nobis datis Reges, &

170 & Prasiles habeamus ut Dei vices gerentes; & ne nobis unquam sint perditionis occasio, eorum rectè iussis ut Dño pareamus, secundum verò prava eorum opera ne faciamus.

Fecit ex eo Gedeon Ephod & non idolum, ut a quid Abulensem censent aliqui; sed merum victoriarum monumentum, quo tamen abusi Gedeonis posterii, in idololatriam deflexerunt contra Gedeonis intentionem; ut cum Sancto Augustino verosimilius tenent Alii: hinc tamen deducamus nullam pro posse præbere proximis ruinae spiritualis occasionem, præstat que bona aliqua omittere, quæ pravi possint in animæ suæ malum vertere, aut ex quibus possint aliqua scandala provenire.

Quærit terra; & Pacem nempe adeptus est post devictos a Gedeone Madianitas; quia post tempestatem succedit tranquillitas: sic & anima nostra si suos strenue debellaverit hostes magna poterit pace, quam tamen non habebit perfectam donec ut Gedeon bello constanti non infimos solum prostraverit hostes sed & eorum principes; hoc est donec vitia, passiones & motus pravaos omnes perseveranti eradicaverit mortifica-

tificatione, vigilantia, oratione

111.

S. VI. Gedeonis filii, mors, & sepultura c. 8.

Textus: Habuitque septuaginta filios... genuit & filium nomine Abimelech. Mortuusque est Gedeon filius Joas in senectute bona, & sepultus est in sepulchro Joas patris sui in Ephraim N. 31. & 32.

Hic sacer textus Gedeonis refert filios 70. quos habuit ex uxoribus, & alium ex concubina seu uxore secundaria, qui vocatus est Abimelech, seu Pater Rex, eo nomine a matre posito, ut & filius Regis haberetur, qui & revera imperio est potitus, miserè excisis a Gedeonis morte prævaricationibus cæteris ejus filiis; sed & ipse Gedeon moritur, at in senectute bona & Deo gratus & fidelis, & patris sui Joas sepulchro conditus est; post hæc verò populus Israel in cultum Baal relapsus est.

Habuitque 70. filios, qui tamen omnes Deo vindice occisi sunt, quia ad Deos alienos conversi sunt; atque in his suo modo Deus Gedeonem castigavit, quòd Ephod illud, etsi sine honesto, sed imprudenter fabricaverat, quod ejus domui ejus fieret in ruinam: sic que Deus assolet mala gesta parentum in filiis punire, ut hi caveant præva sequi illorum exempla; hæc que vicissim illi prædicant ne præ-

112. *praebant, sed ita se gerant in omnibus, ut nec par-
vuli habeant, in quibus scandalizentur* ~

*Mortuus est
Gedeon in senectute bona: omnium finis mors est:
moriuntur pauperes, moriuntur divites, subditi &
proceres, Reges, & imperatores; sed non omnium
mors aequalis, quae communius vitae anteaetate
respondet: unde recta Gedeonis gesta mors glo-
riosa secuta est; sed & illud: in senectute bona
perseverantiam denotat usque in finem, sine
qua nil ei profuissent victoriae, nil virtutes in-
choatae, nil gesta praecleara; oportet ergo be-
ne inchoata recte proseguere, & male incepta
quanto citius corrigere, ne mors nos feriat in
tempore malo* ~

*Notandum etiam venit, quod
Sacra Pagina subjungit: Postquam autem
mortuus est Gedeon, aversi sunt filii Israel ...
nec recordati sunt Dni Dei sui ... nec fecerunt
misericordiam cum domo Gedeon, hoc est:
& Deo & Gedeoni infideles fuerunt; ita om-
nino peccatores recidivi; qui consiliis a Con-
fessario acceptis, venia quae a Deo obtenta pec-
catorum*

113.
calorum, denuò in pristina labuntur peccata; au-
ditis, aut visis Dei iudiciis tantisper resipiscunt; dein
terrore cessante, ad priora redeunt; donec sub pii
patris tutela sunt pie vivunt; emancipati, in vi-
tia corruunt ut decatenati canes: hinc erne, quan-
tum Rebus publicis prosint boni magistri, recto-
res, iudices, gubernatores

Caput IX. Sampson

SI. Sampson prænunciatur, nascitur, Dei
spiritu imbuitur, iudex israelis constitui-
tur. judic. cap: 13

Nova Hebræorum irrepserat idololatria, quam
Deus nova Philistinorum oppressione castigavit;
sed ut summe misericors, eorum miseris, decrevit,
liberatorem eis donare; quare Angelus matri,
& patri Manue prænunciat ortum Sampsonis, de
ejusque educatione documenta præbet, Manue
id ab eo prudenter postulante; & tantum filium
aliquatenus promerente pio quod Deo obtulit
sacrificio: peperit itaque vxor ejus filium,
cui nomen posuerunt Sampsonem, quod He-
braice interpretatur Sol lætitiæ; & diminutive
sol-

114. *culus, seu sol parvus: crevit puer, & benedixit ei Dñs, eis que decoravit doctibus, quibus israelis invictus evaderet vindex, ac iudex decimus-tertius* 9

Textus (initio locandus.) Manue habens uxorem sterilem, cui apparuit Angelus Dñi, & dixit: ... concipies & paries filium: cave ergo ne &c... Peperit itaque filium... cepit que spiritus Dñi esse cum eo in castris.
11. 3. 4. 24. 25 9

*testis
S. Amor.
ep. 76.
F*

Manue Sampsonis pater cum uxore mira vivebat religioſis & pietatis observantia, quibus virtutibus diu a Deo probatis longa sterilitate uxoris, hanc tandem per Angelum suum recreavit Dñs: tantum valet apud Deum constans laborum sufferentia: nunciat que ex ea nasciturum Sampsonem israelis futurum iudicem ac liberatorem; sic misericors Deus premiare consuevit sterilitatem patienter perpessam, ut eam miro compensarit heroum partu; Isaac namque Joseph, Samuel, iohes Baptista &c. piarum steriliu filii sunt: ne ullus in afflictione desperet, sed Deo fidat, Deum expectet, viriliter agat, & sustineat, quia veniet consolatio in tempore suo; advertè obiter ab uxore cepisse consolatione

lationem, quia magis afflictæ, et ratione sexus magis credula, quæ statim maritum de re tota certiorrem facere tentavit; qui oratione facta eunichum nuncium sibi apparere promeruit; oravit enim non dubitans, sed doceri appetens & de præmuniti filii educatione interrogans: pius utique Deus excaudit preces, & portentis, dum opus est, filiorum educationem promovet.

Cave ergo, & hæc sunt documenta pro tanti filii educatione, ut ab omni quod inebriare possit abstineat, vel ab utero, ne minimam hauriret ad talia inclinationem, sed & sola munda comedenda appetat: bella educationis principia, quorum defectu tot in mundo pro-jacent in ebrietate & crapula; hæc enim hominem non erigunt, sed potius prosternunt: unde perbene s. Basiliius hom. de jejunio: Quid fortissimum Sampsonem inexpugnabilem reddit? nonne jejunium per quod in matris utero conceptus est? jejunium concepit, jejunium nutrit, jejunium, fortem effecit; hinc etiam pro causa tantæ abstinence addidit Angelus: Erat enim Nazareus Dei ex utero matris, non utique sanctificatus, ut perperam inferunt aliqui, sed separatus à cæteris, Deo dicatus, & in judicem

dicem ac israelis liberatorem destinatus; ita enim decebat disponi quem Deus ad alta designabat munera; ut a minimis per parcimoniam incipiens vere magnus evaderet, ac ~~ta~~ abundantia parce uti addisceret.

Sam vero in gratitudinis signum Manue sacrificium Deo obtulit, ita succedente Angelo, sibi sacrificari veniente: sed quis fuerit iste Angelus adeo humilis? nisi ille superbiorum objurgator zelosissimus, qui dixerat: Quis sicut Deus? sanctus inquam Michael (ut verosimiliter opinatur Serarius) qui exinde hominum agebat protectorem, pro Hebræis, ut nunc pro Christianis. Oblato Sacrificio benedixit Deus Samsoni, eum scilicet donis suis cumulando, & heroica fortitudine donando ad finem ad quem eum elegerat, Philisteorum ^{nempe} ~~semper~~ profligandorum: vota nostra etenim Deus acceptat, si obedienti, sincero, ac humili ea animo obtulerimus, ea que per abundè remunerat suis benedictionibus & gratiis.

Cepit que spiritus Dñi in
 jta spiritu Domini repletur Samson ut magna aggredietur & perficiat; nulla enim valet

147.

fortitudo, nulla virtus, nulla industria aut conatus, nisi desursum veniat à Patre Luminum. humana vis attentat quidem, sed de se quid perficit, nisi inchoatis incrementum det Deus? imò nec cogitare valet boni aliquid, nisi spiritu Dñi illustretur, a quo velle nostrum & operari provenit, sed qui præelectis & non resistantibus tribuit adeo affluenter, ut Philistæos omnes seu demones animæ suæ insidiantes valeat prostigare, rectos eos suarum passionum seu cupiditatum constituens juvenes in castris hujus sæculi cuius vanitatibus & callidis insidiis suas victores liberent animas

S. III. Sampson ducit uxorem. Cap. 14.

Textus: Vidi mulierem... quam quaeso ut mihi accipiatis uxorem... vis accipere uxorem Philistin, qui incircumcisi sunt? nesciebant quod res a Dño fieret... Descendit itaque pater ejus etc. - V. 2. 3. 4. 7. &c

jam adultus Sampson descendit in Thamnata, ubi videt & amat Philisteam, ac Dei impulsu petit a parentibus suis, ut eam sibi accipiant in uxorem, quam ut alienigenam reprobant ei tradere, sed ejus instantiis impulsus cum eo pergunt ut nuptias celebraret, cum ecce in via

eum

eum rugiens invadit Leo, quem tamen ipse inermis, sed Dei spiritu potitus illico dilacerat; hinc aptata celebrat sponsalia; post dies aliquot rediens ut eam acciperet, examen apum videt in ore leonis illius, mel que de eo comedit ipse, & parentibus comedendum dedit: ex quo postea 30. philistæis sibi in nuptiis comites datis hoc proposuit ænigma: De comedente exivit cibus, & de forti dulcedo: solvendum sub premio vel onere triginta syndonum & totidem tunicarum: quod ~~per~~ cum per se nullus explicare valeret ope uxoris à Sampson solutionem extorquent, vestes que ab eo recipiunt aliorum 30. quos ~~videt~~ Deo movente occidit in Ascalone, iratus que domum paternam repetit.

vidi
mulierem & vidit & illico concupivit, sed ut sibi in legitimam acciperet uxorem: unde semper patet quam provocativa sit mulierum visio, quæ statim concupiscentiam allicit, & ut plurimum non ad finem licitum, ut hic Sæsoni, sed ad prohibita desideria, verba, & opera: quare oculorum concupiscentia sedulo

119.
Frænanda est, ut & alia facilius possint cohiberi: sunt namque oculi fenestræ per quas in animam mors ingreditur; & sanè qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam machatus est in corde suo, ut dicitur Matth. 5. nisi tamen a Deo dirigantur aspectus, ut in præsentî, tunc enim & abundat gratia, ne in ipso ignis medio æstuemur. 9

Quæso, ut mihi accipiatis uxorem, à parentibus consensum expetit, & meritò, id postulante debita iis obedientia & submissione; instat tamen: quæso, ut ineunte juventute (ut s. tenet Ambrosius ep: 24.) periculum fornicationis, quod juvenes ob ætatis fervorem ineunt, effugeret: laudandus profectò conjugii finis, cum prætet nubere, quàm uri.

Vis accipere uxorem Philistim? obprobabant illi parentes quod Philisteam, alienigenam, & contra legem ducere vellet, & benè opponunt nescientes a Deo impulsam Sampsonem; oportet enim parentes nonnunquam in his filios coercere, ne præcipiti voluntate indecorosas contrahant nuptias, maximè inter

120. Religione dispares, ut monet cit: Ambrosius l. i.
de Abram cap: ultimo dicens: Cave christiane,
gentili, aut iudæo filiam tuam tradere. Cave
omnem alienam a fide tua uxorem accersas ti-
bi; cujus rationem prius dederat, quia non potest
congruere charitas, si discrepat fides; & sapè ille-
cebra mulieris decepit etiam fortiores maritos, &
a religione fecit discedere. Optimè tamen & jus-
tissimè Sampson insilit, quia divino moveba-
tur impulsu, sibi in lege dispensante, & vires
ad omnia pericula superanda tribuente, vel
potius ipsa pericula amovente: sic enim deus
quos impellit, roborat, liberat, vivificat, & om-
nibus superiores efficit.

Descendit itaque pater
ejus, & ut filii nuptiis assisteret loto que celebra-
ret convivio, assenserant tandem prius reniten-
tes parentes; in eo pii ac prudentes, nec filii volun-
tatem nimium coarctare volentes, & abs dubio dei
quoque motioni etsi non cognita obedientes. Samp-
son quoque illis celaverat, a se inermi occisum
in via leonem, solum que de melle post inventa
eis dederat: unde & potuit suum ænigma propo-
nere

nere sodalibus: in quo significabatur, ex ejus victo-^{127.}
toris populo miram obvencuram suavitate, ac
ex ejus fortitudine dulcissimam felicitatem. Quod
si problema illud mystice voluerimus intelligere
utique veritatem illam deducemus, quod, qui legiti-
me, etsi laboriose certaverit, gaudiose postea corona-
bitur, ut Christo sel. Passionis, mel dedit gloriosissi-
mae Resurrectionis, & Ascensionis: labores manu-
um nostrarum manducemus, & bene nobis erit. Ps.
127. jmo & de vitis, quæ hucusque devorant ani-
mas nostras, forti pœnitentiæ eruemus mellifluas
consolationes, & de forti concupiscentiarum victo-
riæ obvenciet nobis cœlestis recreationis dulcedo.

S. III. Sampson Philistæos mirè persequitur. Cap. 15.

Textus: Sampson respondit: ab hac die non erit culpa in me con-
tra Philistæos faciam enim vobis mala. adhuc ex vo-
bis expectam ultionem. percussit que eos ingenti plaga.
vincula quibus ligatus erat dissipata sunt. maxillam
arripiens interfecit in ea mille viros. V. 3. 7. 8. 14. 15.

Reverso ad paternam domum Sampson, pater
uxoris ejus putans, filiam suam ab illo repudiatam
eam tradit sodali ejus: quod ut Sampson rescivit,
minatur, se id de Philistæis vindicaturum, captis
que trecentis vulpibus binas ligat cauda ad caudam

& in medio facem accensam, his que in Philistinorum, jam maturas segetes missis, omnes eorum fructus comburit: hanc Philistæi injuriam vindicant combustionem uxoris & patris ipsius Sampsonis, qui & revindictam minatus percussit eos sura sive coxa super femur ingenti plaga valde, recessit que in speluncam petreæ Etham, quo pergunt ulturi Philistæi ter mille, quibus cum se ligari permisisset, spiritu Dei motus vincula fortissimus dirumpit, & ibi reperta asini maxillâ mille Philistæos interfecit, & reliquos omnes fugavit.

Ab hac die non erit culpa in me contra Philistæos; sub pretextu ulciscendæ sibi factæ injuriæ in uxoris ablatione, verè intendebat publicas vindicare injurias toti populo à Philistæis illatas, sed his tacitis suas privatas præcisè objicit, ut potius in se, quàm in populum sibi commissum inimicos concitaret: verè bonus pastor, qui animam suam ponit pro ovibus suis; se accusat, ut alios excuset; laborat, ut alii quiescant; præfert privato bonum commune. Combussit itaque omnes fructus eorum ope lampadarum illarum ad vulpium cardas ligatarum: huc ad
mo-

moralem sensum, facit illud Cant: 1. *Capite nobis* ^{123.}
vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas; vul-
pecula sunt vastantes animam nostram, peccata
venialia, quæ in eâ devotionis succum sensim
exsugunt, quas si parvulas non capimus, tandè
excrescentes, seu lætalia peccata, procreantes,
spiritualem vineam ex toto destruunt, & amoto
concupiscentiæ igne. in atrum cinerem redigunt.

Adhuc
ex vobis expetam ultionem; Philistæi namque,
ut dentem pro dente redderent, suarum segetum
combustionem, alia combustione vindicarunt
mulieris & patris Sampsonis, qui idè illos inge-
nti plagâ percussit, quam varii variè explicant
apud a Lapide, qui vertit: Percussit, obvios quos-
que passim feriendo, sternendo, & mactando, ita
ut stipentes, ut solemus, suram pedis unius alte-
ri femori imponerent. licitè non cessit Sampson
Philistæis revulsciscentibus, quia populi Dei defen-
sorem agebat; illique injustam exercentes vindic-
tam meritò repercussuntur; iudices enim non pas-
sione preoccupati, sed ex justitiæ zelo perhincas
puniunt, qui non ideo justè in iudicem ipsum irâ
sua converunt ac reverberant *Vincula*

Vincula, quibus ligatus erat, dissipata sunt, suos se Philisteorum minanti imperio ligantes mansuetus sustinuerat, ne iterum ii pro se paterentur; sed dein fines & vincula, perinde ac si lineae forent dirupit; sic Dei virtute, Diaboli laqueos & reticula facile confringemus, si patientes, & humiles benignosque nos gesserimus erga proximum.

Maxillam arripiens interfecit. tertia fuit plaga qua Sampson Philisteos est insecutus, asini maxilla percutiens eos, & viros mille interficiens. per quid minimum & abjectum mirum quid operatur, ut agnoscamus, Deum nostrum de ipsis lapidibus suscitare filios Abrahæ, pauperes in divites, abjectos in sublimes, peccatores in viros justos convertendo, & mediis ad humanum oculum ineptis fines altissimos consequendo.

S. IV. Alia mira, & fortia Sampsonis gesta. Cap: 15. sine, & cap: 16. initio.

Textus: Aperuit itaque Dominus molarem dentem in maxilla asini, & egressæ sunt ex eo aquæ ... judicavit que israel in diebus Philistinum viginti annis. Abiit quoque in gazam ... apprehendit ambas portæ fores .. impositas que humoris suis portavit.

C. 15. a v. 19. & C. 16. ad v. 4. exclus: ~

Sampson sitiens valde, sic orat Deum: Tu dedisti

victoriam hanc, & ensi morior: aperit que ^{125.}
illi Dñs mota molarem dentem in maxilla
asini, & continuo inde egressæ sunt aquæ, quibus
haustis vires recepit. Totum tempus, quo Samp-
sum Israel iudicavit, numerantur viginti an-
ni. Hinc abit in Gazam, ibique ad meretricem ^{Cap: 16.}
ingreditur: gavisæ Philistæi ponunt in porta ur-
bis tota nocte custodias, ut mane exeuntem occi-
derent, ille autem dormivit usque ad medium
noctis, inde que surgens apprehendit ambas por-
tæ fores cum postibus suis & serâ, impositas
que humeris suis asportavit in verticem mon-
tis juxta Hebron

Aperuit itaque Dñs, & Mi-
sericors Deus sitiens Sampsonem & orantem
miraculose potavit aqua ex asini maxilla eru-
pente, ut unde victoriam ille fuerat consecutus, ei
præmium eveniret, nec confunderetur qui orans
speraverat in Domino: quæ enim in hac vita
nobis fuerint ad Dei gloriam instrumenta, ea
ipsa nobis erunt in præmia; & quoties fidenti
animo necessitates nostras Deo aperuerimus, ip-
se, editis etiam portentis, ab omni nos eruet tri-
bulatione

Judicavit que &c idest, vindicavit & liberavit populum Israel per annos viginti, quibus Philistini opprimebant Hebraeos; fuit que Sampson longe dissimilis ceteris judicibus, qui per exercitus pugnarunt; ipse autem solus contra exercitus præliatus est, eosque fudit & occidit: ut pateat non in multitudine, sed in Dei virtute stare victoriam, qui Deus est exercituum, quo comite etsi consistent adversum nos castra tribulationum, tentationum, adversitatum, non est quod timeat cor nostrum; sed in eo sperantes habebimus fortitudinem, qua hostes omnes confestim.

Abiit quoque in Gazam, vidit ibi mulierem meretricem, ingressus que est ad eam; quod in sensu scripturæ ex Cornelio fornicatum Sampsonis sonat, etsi à Divo Augustino excusetur; sed verò quid mirum, si videns meretricem ingressus est, amans periculum in illo perit? si oculos frenasset, morti aditum occlusisset?

Apprehendit ambas &c Ob prædictum peccatum non amisit Sampson

fortitudinem, quae erat gratia gratis data, & sita in ejus Nazaraeati; tollens quae portas Gaza Christum representabat nocte de sepulchro resurgentem, & virtute divina lapidem amoventem, inde quae mortis portas, & averni victor educentem, sic caelesti fortitudine armati passionum, ac peccatorum confringemus catenas; corum quae pondera humeris considerationis, ac poenitentiae supportantes Philistinorum daemonum oppressionem evademus ~

S. V. Sampson à Dalila decipitur, à Philistæis excæcatur. Cap. 16. 4.

Textus: Post hæc amavit mulierem... & vocabatur Dalila... illa vocavit tonsorem, & rasis septem crines ejus... statim ab eo fortitudo discessit... quem cum apprehendissent Philistinim eruerunt oculos ejus. N. 4. 19. 27.

Dein Sampson amans Dalilam eam sibi assumpsit ex valle soreth; illi quae mulieri Principes Philistinim multam promittunt pœcuniae summan ut blanditiis eliciat à Sampson, in quo stet tanta ejus fortitudo, & quo pacto minui posset? quae multoties ab eo delusa tam diu illi molesta fuit, donec resciret esse Nazaraeum, nec radi posse

sine damno fortitudinis: tunc ille dormientis
 in sinu suo capillos detonderi curat; statim
 que fortitudine destitutum Philistæi apprehen-
 dunt, oculos ejus eruunt, vinculum catenis du-
 cunt Gazam & clausum in carcere molere fa-
 ciunt.

Post hæc amavit mulierem, & abs dubio
 non licite amavit, seu copulavit, quam Deus ita
 ei perniciosam permisit; quæ non ei uxor fuit, ut
 cum S. Chrysostomo aliqui autumant, sed verius con-
 cubina, ut S. Ambros: Abulensis, & alii passim
 opinantur, quam meretricem vocavit Josephus;
 & natione Philistæam cum Serario dicunt alii,
 justè dictam Dalilam: quod hebræis vertitur Pau-
 pertas, tenuitas, infirmitas, exhaustio: quod totum
 est mulier viro se illegitime amanti; ut tot heroum
 probat experientia in Sampson, Davide, Salomone
 Adamo, &c: unde S. Ambrosius Apolog: 2. David. c. 3. bel-
 le dixit: Sampson validus & fortis leonem suffocavit;
 sed amorem suum suffocare non potuit: vincula solvit
 hostium, sed suarum non solvit nexu cupiditatum,
 & S. Hier: Ep: 22. ad Eustoch: Sampson leone fortior, & sa-
 xo durior, in Dalilæ mollescit amplexibus, ~ illa

129.
illa vocavit tonsorem, & rasi septem crines
ejus. illa utique mulier, cui jurè competunt
epitheta à S. Ephrem to: 1. serm: contra improbas
mulieres, omnibus his apposita: fons nequitiæ
thesaurus immunditiæ, oculorum pernicies, ani-
marum exitium, bestia impudens, vipera vestita,
procella domus, viri naufragium, arma diaboli,
exornata mors, &c.

Rasi septem crines. statim
ab eo fornicatio discessit: sic, abscissis septem illis
virtutibus, quæ totidem capitalibus vitiis opponi-
tur, tota evanescit animæ nostræ fortitudo: ra-
dit autem eas omnes virtutes illa Salsila, & ani-
mi tenuitas, quæ leves contemnunt defectus, quæ
que tonsore vocato sensuum evagationis, robur
omne à nobis tepiditate sopitis avellit, spiritua-
les quæ animæ vires infirmat omnes.

Eruerunt
oculos ejus: congrua pœna Sampson privatur
oculis, qui eis adeo malè usus erat, lascivis aspec-
tibus: sic etiam, qui iis abutitur mediis, quæ à Deo
ad salutem accipit, justè iisdem orbatur ad suam
per-

130. perniciem, ut factum est illi, qui accepto uno talento, non profecit in eo *Matth: 24. v. 28.* sed & pœna quoque datur à Deo in bonum puniti, si iterum ea non abutatur: sic Sampson, ut habet *S. Paulinus epist: 4.* corporeis captus oculis, spirituales non amisit: non enim invocasset Dominum in suæ virtutis auxilium, nisi mentis oculos habuisset incolumes: sic que David corporeos respuebat oculos, ne amitteret spirituales, dum dicebat *Ps: 118.* Averte oculos meos, ne videant vanitatem, - Sed etiam, uti Philistæi Sampsonem jam excæcatum apprehenderunt, vinculis & carceri manciparunt; sic demones animas nostras prius blanditiis obæcatas, suæ addicunt captivitatis.

S. VI. Sampson recuperatis viribus alia fortia exequitur, tandē que moritur. *Cap: 16. à v. 22.*

Textus: Capilli ejus renasci ceperant... ille invocato Dño. ^x contusis que fortiter columnis ^x ait: moriatur anima mea cum Philistin ^x cecidit domus super omnes... multoque plures interfecit moriens, quam ante vivus occiderat... tulerunt corpus ejus, & sepelierunt. *Gen. v. 22. 28. 30. 31.*

Post paululum, cum jam crines & vires Sampsoni

soni crescerent, Principes, populus que Phi-^{131.}
listim convenientes magnificas immolant hos-
tias Dagon Deo suo, quod tradidisset ipsis hos-
tem suum: inter epulas autem pro spectaculo
adductus Sampson coram eis & lusit, & illusus
fuit, donec ipse auxilio Dei implorato appre-
hendit, ac concussit duas columnas quibus
tota nitebatur domus, quae exinde corruens,
& Sampsonem ipsum, & caeteri omnes qui
aderant, tria circiter hominum millia
suis oppressit ruinis: unde extractum Samp-
sonis corpus ejus cognati sepelierunt in se-
pulchro patris ejus Manue, inter Saraa, &
Esthaol

Capilli ejus renasci coeperant, Sampso-
ne, ut sentit Abulensis, ad Deum ^{et} fornicationis pe-
nitentia revertente, sic que ab eo donum fortitudinis
recuperante: Deus namque ad se devoto conversos
reconvertitur, & poenitentes pristinis, & ob peccata
suspensis revivificat gratis. Permisit autem a
Philistaeis saltantem Sampsonem illudi, ut prius-
quam nova fortitudinis gesta faceret, propriae im-
potentiae

132 conscius efficeretur, & præterito peccato debilita-
tem adscribens, Deo soli fortitudinem tribueret
accipiendam, sic que oraret, & orando vires re-
cuperaret: en tristes peccati effectus, mira vis di-
vine invocationis.

Moriatur anima mea: non
imprecando sibi mortem id dixit, sed eam præ-
nunciando secuturam ex opere, Dei instinctu, a-
se ponendo, cum columnis domus illius, ubi Da-
gon sacrificabant permultis Philistæis, concusis,
illos, ac se consequenter, oppressurus erat, ani-
mam suam potius ponens pro populo, ut data
occasione ejus hostes contereret: unde S. Ambr:
ep: 70. Sampsonem non in vita solum, sed & in
morte vocat incomparabilem, & sui ipsius victo-
rem: non tamen dixerim, cum Bachario, Marty-
rem, quia non tam patiendo, & ^{merè} tolerando, quã
& pugnando occubuit.

Multoque plures, & quia
moriens, & Principes Philistinorum delevit: qui
enim si inditis eradicare peccata desiderat, eorum
capita destruat oportet, aliis, ut merè putata de-
mo

Epist: ad
Januar:

nò repullulant. Et ecce Historiam Sampsonis
 brevi de more narratione, & expositione propositam:
 in ea cuncta admiranda, non pauca imitanda,
 & per plura laudanda erit reperire, atque inter hu-
 jus Herois elogia illud non prætereundum, quod
 Christi Dñi veri Sampsonis typus, & figura perfecta
 exhiberit, tum ex populi liberatione, gestis fortissimis,
 tum in passionibus, velatione, irrisione, vinculis,
 carcere, & morte, ut illius gesta perpendenti pate-
 bit: nec non & Christi resurgentis, ut suo loco innui-
 mus.

Atque etiam his, quæ ex iudicium Libro crue-
 da proposuimus, perfecimus: unice hîc pro Chronolo-
 giæ initio in tabella præfixa memoria identidem
 refricanda noto, annos servitutis Hebræorum
 sub Philistæis, quos 40. fuisse certum est, sic com-
 putandos, ut caperint ante Nativitatem Sampsonis,
 qui ut eam servitutem excuteret natus est, sic que
 addens annos vitæ ejus novemdecim exactos ante-
 quam fieret iudex, & illos 20, quibus iudex fuit,
 facile erues ejus morte finitam illam servitutem
 etsi quadraginta annorum.

inter-

70

134. *Interpretes Libri Iudicum consule Origenem,
S. Augustinum, Theodorem, Procopium, Isidorum,
Hugonem Vict.: & Card., Lyranum, Dion: Carthus;
Abulensem, Cajetanum, Jo: Ferum, Ariam Mont:
& e Societate nostra, Cornelium à Lapide, Nico-
laum Serarium, Casimam Magalianes, & Jacobum
Bonfrerium*

Caput X.

Saul

*De Iudicibus ad Reges venimus, qui post il-
los Israelii presuerunt populo Regem exposcē-
nti à Samuele, qui post Meli Pontificem, ulti-
mus eum sub Iudicis nomine rexerat. Regū
Libri sunt numero quatuor, quorum primum,
usque ad mortem suam scripsit Samuel, teste
S. Gregorio, cui plurimi consentiunt apud à La-
pide; inde ad finem secundi opus est Davidis
iuxta S. Isidorum; duos vero posteriores libros
usque ad Ierosolymæ excidium, conscripsisse Jere-
miam volunt cum Abulensi, Procopio, Sixto Senē-
si, alii multi. Nos ex instituto pauca ex his e-
rue-*

ruenda proponitur: fuerunt namque per totum 42 Reges, quorum tres Saul, David, & Salomon super tribus duodecim regnarunt; alii vero 20. à Roboamo Salomonis filio ad Sedeciam super duas tantum Tribus Juda, & Benjamin, ceteri demum 19. à Jeroboamo ad Osee super alias decem tribus: de tribus primis, ut maximè celebribus, historiam more nostro compilabimus; ex reliquis unum merè, aut alterum similiter describemus, nè, aut brevitati nimium consulentes multa nimis pratermittamus; aut nimia referentes ipsi brevitati officiamus

S. I. Saul primus Rex Israel eligitur, ungitur, proclamatur, confirmatur.

Lib: 1. Regum, Cap: 8. 9. 10. 11

Textus: Congregati ergo universi venerunt ad Samuelem, dixeruntque ei: constitue nobis regem = C. 8. v. 4. 5. = Et erat vir de Benjamin nomine Cis. & erat ei filius vocabulo Saul electus & bonus... Cumque aspexisset Samuel Saulem Dominus dixit ei: ecce vir, quem dixeram tibi = C. 9. v. 1. 2. 17 = Ecce unxit te Dominus... immittit ei Deus. (or aliud = ecce absconditus est domi... tulerunt eum inde... clamavit omnis populus & dicit: Vivat Rex = C. 10. v. 1. 9. 22. 23. 24. = & fecerunt ibi Regem Saul coram Domino in Galgala = C. 11. v. 15.

Anno 23 (iuxta nostram Chronologiam) Samuelis

136. *judicis, cum jam hic senescisset senuisset, omnes seniores Israel convenientes ad Samuelem in Ramatha, postulant ab eo constitui sibi Regem, exemplo gentium; ille perplexus, & agere petitione ferens eorum, qui Deum Regem habentes, humanum sibi flagitarent, Deum oravit, a quo jussus est populo jus Regis indicere. Sub hæc Saul filius Cis de tribu Benjamin, vir electus & bonus, ab humero sursum althor omni populo, corde tamen humilis, quærens cum famulo asinas patris sui, & ideo ingressus urbem Ramatha ut Prophetam consuleret, pervenit ad Samuelem, qui non modo ei perditas revelat asinas, sed & Regem (illomirante) salutatur, & ut talem in prandio honorat, ac mane secreto ungit, osculatur, varia que Divinae electionis perhibet signa. Discedens Saul, a populo per Samuelem monito perquiritur, & inventus publica acclamatione Rex eligitur; sibi domum accipit in Gabaa, mox Simonitas rebelles, convocato exercitu 330 millium ex israelitis, percutit, ac disperdit; unde Samuelis hortatu populus pergens in Galgala, ibi coram Domino in-*

137.
innovant regnum Saüli, læti que sacrifican-
tes Regem confirmant.

Constituere nobis Regem,
hoc à Samuele ob serium regendo jam deficien-
te postularunt Israelitæ ad hoc unanimitè con-
gregati, timentes ne ei succederent iudicaturi ejus
filii tanti muneris ob iniquitatem indigni: in eo
verè sapientes Israelitæ, quòd initium sapientiæ
sit verissima disciplina concupiscentiæ, (sap: 6) qu-
am indicabant rectorem sibi exigentes, & à pravo
iudice sibi caventes.

& erat ei filius vocabulo
Saül, quòd Postulaturus sonat, nomine ei divi-
no omine imposito, quòd in Regem postulandus
& à Deo constituendus esset: sanè ab infantia solet
prælucere futura hominis vita, ut tot in Sanctis
comprobat experientia, ita ut adolescens juxta
viam suam etiam cum senuerit vix ab ea recess-
urus credendus sit (Prov: 22) & ipsa hominis ossa
implenda vitiiis adolescentiæ suæ prædixit Job. (c. 20)

Electus,
& bonus, & primo laudatur à bonitate & virtu-
tibus, dein à speciositate corporis, & merito, ut

animi donæ, corporis dotibus longè præferamus; non ut mundani, qui hominem laudant à pulchritudine, divitiis, & sæpè à vitis ipsis: humiles autem, modestos, ac pios non modo nō commendant, sed ut plurimum, contemnunt, ac impropèrant: sola tamen virtus verà laude digna habenda, sine qua corporis præstantiâ nihili pendenda est. D

Ecce vir, quem dixeram tibi, ait Dñs Samueli respicienti Sathem de novo indicans à se electum, ut populum regeret; quia, ut quis rite præsit aliis, oportet à Deo certo ^{esse} vocatum, & electum; quia nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo, ut ait Apostolus (Hebr: 5.) sed & ut monet S. Petrus, cognita Dei vocatione, magis & magis satagamus, ut divinam electionem certam faciamus. D

Ecce unxit te Dñs, per hanc vi olei unctionem indicitur Regibus, & Prælati ea lenitas, & clementia, qua subditis gubernare tenentur; additur verò: Super hereditatem suam, ut & illi sciant non tam suum,

quàm Dei gregem sibi commissum, atque ut stric¹³⁹
tissimam rationem reddituri, sedulo ei pascendo in-
cumbant, non dissipantes ovile, sed vel unicam ovem
perditam, omni diligentia & labore reducentes. ¶

Immu-
tavit ei Deus cor: de servili & pusillo in regale &
magnanimum: dat namque Deus suis electis media
omnia ad finem vocationis assequendum facientia,
quibus, qui abutuntur, jure à vocatione deficere
permittuntur, facti inepti regno Dei, uti post manū
missam ad arathrum retrò respicientes. ¶

Abscon-
ditus est... tulerunt eum inde, & se abscondit Saul
onus regendi formidans, & honorem refugiens: in eo
modestus & humilis, prudenter què parvidus: mag-
num namque ac terribile iudicium, iis qui praesunt
fiet; sed tamen, quo plus se humiliat, eo magis ex-
altatur, et inventus de latebra, in publicum pro-
fertur, palam què Rex acclamatur, regis honori-
bus decoratur: verè in eo Typus Christi, qui qua-
situs ut regnaret, fugit; ut illuderetur se prodit:
ego sum, dicens ac repetens. ¶

Et fecerunt ibi Regem
Saul, nova iterum acclamatione & caeremoniis
fa

140. talem confirmantes, ut a Deo sibi datum, sic
& subditi superiorem a Deo sibi positum agnos-
centes læti suscipiant, humiles venerentur, obedi-
tes sequantur. 3

S. II. Saul inobediens à Deo punitur.

Cap: 13. 14. & 15. 3

Textus: Dixit que samuel ad Saul: stulte egisti, nec custodisti
mandata Dñi... nequaquam regnum tuum ultra consurget-
c. 13. v. 13. 14. = Consuluit Saul Dñm & non respondit ei
in die illa... Saul confirmato regno super israel pugnabat
& quocumque se vertebat, superabat = c. 14. v. 37. 47. Pro eo
ergo, quod abjecisti verbum Dñi, abjecit te Dñs ne sis
Rex. c. 15. v. 23. 5

Postquam Samuel populum piis adhortatio-
nibus coram Saule munisset, hic iussus in Gal-
gala expectare Samuelem diebus septem, ut
ibi sacrificium offerret, septimo die tardante il-
to, cum populus dilaberetur ab eo, Rex ipse illi-
cita presumptione sacerdotis usurpans offici-
um, Deo holocaustum obtulit: moxque veni-
ens Samuel eum increpat, & regni ablationē
a Deo minatur, ab eo que recedit; Saul verò
cum filio Jonathan, & solis ac inermibus sex-
centis viris ascendit in Gabaa, ubi tamen

147.
fidente in Deum, filio, & oratione interposita,
hostes profligavit & usque Hailon est insecu-
tus, in eadē que populo indixit, filium ~~quod~~
ipsum, ni populus suffragasset, occisurus, quod
edicti vel ignarus porum mellis præ fame gust-
tasset. Denuò jussus Saul Amalecitas penitus
delere, inobediens Regi Agag, pretiosiorique su-
pellectili peperit: quare iterum a Samuele Dei
nomine redarguitur, & regno privatur: unde
in Gabbaa reversus est.

Stultè egisti; Stul-
tissimum erim est mandatis Dei non obedire, sic
que iram ejus in se provocare: hinc sapientissimè
dixit Sapiens, quod Stultorum infinitus sit numerus,
hoc est, peccatorum, qui pro re vili & momentanea
amittunt pretiosa & æterna, malunt hominibus pla-
cere, quàm Deo, qui solus valet copiosè remunerare:
Unde S. Scriptura peccatores interdum canes vocat,
ob impudentiam isa. 52. equos ob libidinem jer. 5. asi-
nos ob stupiditatem ps. 48. Leones & pardos ob rapaci-
tatem & aviditatem oza. 13. aspides ob fraudulentia-
m ps. 13. Serpentes & viperas ob latens venenum;
ita ut, qui peccat verè assimilètur jumentis insipiè-
tibus

142. *Asinus, factus ut equus, & mulus, quibus non est intellectus.*

*Nequaquam regnum tuum ultra consurget
iuxta inobedientia pena, ut qui Deo noluit parere,
aliis non praecipiat, nec praesse ~~alio~~ presumat, qui
subesse non didicit, ut loquitur S. Greg: 1: dial: 1. ut enim
quis possit imperare, ait S. Ambrosius, debet Deo esse
subjectus.*

*Consuluit Saul Dñum, & non respondit ei,
quia non meretur à Deo exaudiri, qui se Deo ingra-
tum peccando praebuit: quia vero Deus infinite mi-
sericors est, ut iustitiam comitaretur misericordia
obviaretque veritati, ut canit Saltes, fortitudinem
& felicitatem sauli concessit etsi posteris eius Reg-
num jam abstulerat: unde sequitur... quocumque
se vertebat, superabat; sic enim Deus peccatoribus
gratias non negat, ut grati resipiscant, alias terri-
bilem habentes expectationem iudicii; aut si quan-
doque affligit, id ad salutarem eorum ordinat
penitentiam in hoc saeculo, ne gravius luant in
futuro.*

*Pro eo ergo, quod abjecisti sermonem Dñi
supra praemonitam nunc intimat Sauli penam,
longe promeritam iterato inobedientia relapsu.*

143.
primo lapsu proinde graviore, quare jam non
merce inobedientia, sed & despectus Dñi arguitur: abje-
cisti sermonem Dñi: dum enim impius in profun-
dum venit peccatorum, contemnit, non modo saluta-
ria sanctorum monita, sed Deum ipsum, qui &
merito eos contemnit & ab aliis contemni permittit,
ut & ipsi sui ei rebellet subditi ~~ut~~ sicut ipse re-
bellavit Deo: Pro eo quod abjecisti abjecit te Dñus ne-
sis Rex) ~

Ne sis Rex, hoc est, ne regia potiaris potes-
tate dominativa, sed mera regni administratione
ad vitam tuam; licet enim, ut satis constat, Saul
usque ad obitum gubernaverit, non jam ut Rex
absolutus, sed cum onere, ut regnum ad Davidem
& Deo electum, ejus que posteros transmitteret, Deo
quasi succedente Saulis potestatem, ut ejus loco Da-
videm supplantaret; uti accidit non viventibus jux-
ta suam vocationem in horto Dei, seu Ecclesia, qui
cum frustra tam pinguem occupent terram, jure e-
radicanthur, ut fructuosiores piante succedant ~

S. III. Penitentia Saulis infructuosa

Cap: 15. & 16. ~

Textus: Dixit que ad samuelem (saul) peccavi, sed nunc porta-
quaso peccatum meum = c. 15. v. 24. 25. ait ad eum Samuel: Tri-
umphator in israel non parces, & penitendine non flectetur...

at ille (Saul) ait: peccavi, sed nunc honorame coram senioribus.
 Dñm pñitebat quòd consti hūisset eum Regem. 1. 29. 30. 35. & dixit
 Dñs ad Samuelem: ne respicias vultum ejus... quoniam abjeci eum...
 Spiritus autem Dñi recessit à saul, & exagitabat eum spiritus nequam,
 à Dño... David tollebat citharam, & percutiebat manu sua, & resouillaba-
 tur saul - recedebat que ab eo spiritus malus. c. 16. v. 7. 14. 23. ~

Samuel tota nocte Deum pro Saule oraverat,
 sed Dei jussu irrevocabili ei regnum ablatum
 pronunciat redarguens ejus inobedientiam, & sua-
 vi increpatione motiva pñitentia proponens, ac
 dicta confirmans pallii sui scissura; tunc ille, sed
 fictè dixit Samueli: peccavi, culpam suam fassus,
 sed non debitis retractans motivis, sed potius ob
 honorum temporalium amissionem inde secutam,
 tum Samuele recedente, Saul domum in Gabaa
 regressus est, nec ultra vidit Samuelem, qui ta-
 men Saulis perditionem lugere non cessavit: in-
 de Spiritus Dñi, quo Saul ab unctiōne repletus
 fuerat, recessit ab eo, quem in posterum agita-
 bat & vexabat spiritus malus, atque ad se reso-
 cillandum accivit pastorem Davidem, qui
 citharæ pulsatione, divinis que cantibus, ma-
 lum illum spiritum à saule arcebat, quando-
 cumque eum invadebat ~

Dixit

145.
Dixit que Saul ad Samuelem: Peccavi; dixit non
corde, sed tantum ore tenus, nec ex divinae offensae
dolore, sed ex metu perdendi regni, & infamiae incur-
rendae: unde & petit ut secum Deo sacrificaret publi-
cè, ne populus eum à Deo rejectum adverteret: hoc
Hypocrytae facere consueverunt, qui interiora haben-
tes dolo plena, labiis Deum honorant, ut pii credan-
tur, cum curare deberent in cubilibus suis compungi
& corde contrito & humiliato, quod Deus respicit.

Triu-
phator in Israel non parces: lata est jam irrevoca-
bilis Dei sententia super te, ut regno priveris, &
tibi succedat homo secundum cor Dei; Attendant si-
bi peccatores, ac Divinis gratiis rebelles, nè alii acci-
piant eis primò paratam coronam; caveant, ne
suorum impleant mensuram peccatorum, quae
repleta feriet eos terribilis atque irrevocabilis sua
reprobationis sententia.

Dñum penitebat & Phra-
sis est humano capiti accommodata, qua tamen
unicè significatur externa & terminativa Dei mi-
seratio, cum nempe beneficia retractat ob culpas ho-
minum, ac dona sua ab ingratis revocat & indig-
nis

146. nis, per quæ æternorum ac immutabilium ejus
decretorum varios experimur effectus, pro actu-
um & meritorum ab æterno ei presentium va-
rietate successiva: sed verò his & similibus phra-
sibus peccati gravitas à Spiritu S^{to} nobis expo-
nitur, ut talem esse agnoscamus, ut Deum ipsum,
ni ejus obstaret immutabilitas, ad penitentiam &
dolorem cordis intrinsecus commoveret.

Ne respi-
cias vultum ejus &c: orabat & lugebat assidue
Samuel pro Saule, ingenti motus charitatis zelo
animæ ejus; sed à Deo novit decretum de ejus ab-
jectione esse irrevocabile, jubetur que cessare a planc-
tu. Prosumt quidem maximè peccatoribus preces
sanctorum, sed si simul ipsi precentur & lugeant
sincere contriti, aliàs his à Deo rejectis, quis pote-
rit suffragari ipsis quos Deus contempserit: quo-
niam abjeci eos, dicit Dñs.

Spiritus autem Dñi
recessit à Saul: puta spiritus fortitudinis, boni-
tatis, prudentiæ: quia peccator juxta peccati spe-
ciem donum virtutis & habitum amittit oppositum
tum in vi oppositionis contrariorum, tum ma-
xime

147.
ximè ex congrua peccati pœna: item, quemad-
modum ut Saulem reliquit spiritus Dñi eum exa-
gitabat spiritus nequam; sic peccator de Christi
victore vexillo, & classe pacifica, in turbulentam
Luciferi aciem infeliciter transit, sub cuius vexil-
lo continuis exagitur vexationibus, ita ut qui-
escere non possit, ex Divina dispositione (à Dño)
ut pœnitens resipiscat, ac tam infandum Ducem
deserens, ad Divini Imperatoris castra sine mora
redeat.

David tollebat citharam, & percutiebat.
& refocillabatur Saul, &c.: talis pulsationis vim
omittens naturalem, supernaturalem & moralem
ei applicemus, quæ David piis suis canticis damo-
nem fugabat, quia in iis Deum laudabat ac pro Sau-
le exorabat; multum namque valet apud Deum de-
precatio iusti assidua; nilque melius demones ex-
pellit, quàm de divinis sermocinatio quæ Deum ip-
sum accersit, qui ibi in medio est, ubi duo vel tres
in eius nomine fuerint congregati.

S. IV. Saul pro invidia Davidem persequitur cap: 18. 19.

Textus: Iracundus est autem Saul nimis, & displicuit in oculis eius sermo iste. non
rectis ergo oculis Saul aspiciebat David. à die illa, & deinceps. tenebat
que

Saul lanceam & misit eam pultans, quod configere posset David. vidit itaque Saul quod prudens esset nimis, & cepit cavere eum. Saul cogitabat tradere David. factus est Saul inimicus David cunctis diebus = c. 18. v. 9. 11. 15. 25. 29. = Nisi que est Saul configere David. misit satellites ut interficeretur mane. lictores ut raperent... adit etiam ipse in Ramatha. c. 19. v. 10. 11. 20. 22.

David Goliath gigantem strenue defecerat, cuius caput Sauli delatum gerens ab occurrentibus mulieribus publice laudatur hoc cantu: Percussit Saul mille, & David decem millia; quod indigne admodum tulit Saul, plus laudis tribui Davidi, quam sibi, & iratus ait: quid ei superest, nisi solum regnum? atque exinde cepit eum odisse, & persequi, Davide mississime se gerente, quem postridie sibi à malo spiritu agitato de more psallentem bis lanceam transfigere tentat: dein facit eum tribunum super mille viros, ut sepe periculis expositus à Philistæis occideretur, ei promissam Merob filiam suam dat alteri, sed compellitur dare Michol filiam juniorem & plus dilectam, at iterum & iterum necem ei molitur, jam ad id missis satellitibus, jam lictoribus, jam perse ipsum occidere illum tentans, sed frustra, Deo Davidem protegente, & de Saulis manibus semper liberum oripiente

Iustus est autem Saul nimis: profecto nimis

quia injustè: merito enim populus Davidem à
 victoria laudabat; nimis, quia cum excessu in
 verba & gesta furiosa prorumpens; sed horum &
 aliorum excessuum ira mater est, quæ homines in
 feras mutare consuevit, & humano reddit inep-
 tos commercio; sed quid, si ei iungatur potentia,
 ut hic in Saule; tunc sanè in rationis freno cohi-
 beatur, tyrannum efficit.

Non rectis ergo oculis;

&c ex invidia utique, qua prosperos aliorum e-
 ventus deploramus: unde odia, rixæ, & cetera
 contra charitatem vitia generari consuevere, i-
 ta ut proximum, quem ut nosmetipsos diligere be-
 nebamus jam nec videre, nec cogitare benignè va-
 leamus, aliena felicitate nos ipsos infelices volunta-
 rée reddimus: quo nil inuilius, nil stultius.

Tenebat

que Saul lanceam, & misit eam, &c volens ingra-
 tus Davidem configere, cui & ob occisum Philistæum
 vitam debebat, & toties ob pulsationem, ab inquie-
 tis dæmonis vexationibus pacem: verum præ invi-
 dia beneficiorum oblitus, sola cogitat cruenta;
 Deus autem innocentie defensor invidorum con-
 tus

his reddit irritos, ita ut ubi sæpe adversario nocere cogitabant, sibi ipsis offerunt detrimentū, semper que propria nocent animæ, & iis quos inimicos habent magna dona merendi præbent occasionem.

Vidit itaque Saul, quod prudens esset nimis, & cepit cavere eum; pravi cavere solent bonos, ne arguantur eorum verbis aut exemplis, cum deberent bonorum consortia sectari, ut discerent bene operari: neque enim malorum speranda est emendatio, ni à pravis se sejiungant, & bonorum societati adhareant.

Saul cogitabat tradere David; inquieta mens pravorum procellosis passionum fluctibus agitata, nec unquam ad quietum pacis portum perducta: unde Saul in Davidem continuas mente molitur persecutiones, atque cogitatis consensiens in perpetuam labitur ejus ex parte sua inimicitiam & implacabile odium: factus est Saul inimicus Davidi cunctis diebus; ut cogitationum malarum principiis sedulo obstemus, ne iis consentientes, in consuetudinem, unde ex S. Aug. fit necessitas, deveniamus.

157.

Visus que est Saul, & novis & iteratis con-
tibus persequitur, quem præ invidia, sibi putat
adversarium; jam per se, jam per satellites, custo-
des, apparitores ei damnificare intentat, et licet
interdum redditus sit placatus, semper in rancor-
is, & inveterati odii præcipitia relabitur: ex quo
patet varietas, & inconstantia cordis humani, ma-
ximè impiorum, qui quamvis identidem iustorū
verbis moti resipiscant, iterum ad inolitas naças
revertuntur piorum consiliorum oblitæ, quorū
sincera reflectione, & practica applicatione nun-
quam fuerant imbuti.

Abiit etiam ipse in Ramatha
ubi, ex Josepho, coachis erat prophetarum cælis
laudantium & psallentium Domino: quod cum vi-
deret adveniens Saul, jam Dñi spiritu afflatus eos
imitari conatus est: tantum valet piorum adjun-
gi congressibus, ut & ipsis pravus fuit Deus specia-
li suæ gratia assistat, ut sancta sectentur exem-
pla bonorum: quæ tamen fide solum hic secu-
tus est Saul nova & tanta abusus Dei clementia,
semper cor prævium retinens tam inveterato Sa-
vidis odio obocatum penitus que obduratum

S. V. Alia impia Saulis gesta. cap: 22.

22. 24. ~

Textus: Dixit saul: quare conjurastis adversum me ...
 interficite sacerdotes dñi ... noluerunt autem servi regis: Nobe autem civitatem sacerdotum percussit ore gladii ... Doeg jidumæus irruit in sacerdotes = c. 22. v. 15. 17. 19. 18. = perscrutabor eum in cunctis millibus jidæa ... venit nuntius venit ad saul .. reversus est ergo saul desistens persequi David = 23. v. 23. 27. 28. = ab impiis egredietur impietas ... levavit saul vocem suam & flevit ... saul autem dedit Michol, filiam suam uxorem David Malhi. 24. v. 14. 17. Cap: 25. v. 44 ~

Post toties inquisitum, sed frustra Davidem, ut eum morti daret, servos suos Saul increpat, arguit que conjurationis, quod nullus vicem suam dolens sibi Davidem proderet: quo audito Doeg ei indicat Achimelech pro Davide consuluisse Deum, ipsi que dedisse panes & gladium Goliath. Quapropter Saul Achimelech, cæteros que 85. sacerdotes Domini coram se trucidari jubet, quod recusantibus aliis servis, solus Doeg impie executus est, totam que Civitatem Nobe nemini parcens viventi occidit, solo per fugam libero Abiathar filio Achimelech Davidis exulantis exinde comite fideli. Mox Saul iterum conatur

153.
Davidi nocere cum suis, donec per nuntium
de Philistæis irruentibus monitis Davide relict-
to, in illorum pergat occursum: Sic liberatus Da-
vid in speluncam fugit, ibi que latitans Saulis
in ^{cum} iterum invehentis & in ea spelunca ventrem
purgantis oram chlamydis clam absceidit, & ne oc-
cideretur suos cohibet: dein post eum egressus
tuto eminus loco ipsum inclamans, & oram pal-
lii ostendens suam, voce elata testatur innocenti-
am, quare Saul flens, iustiores se Davidem
fatehur; & testificans ipsum certò regnaturum,
suscepto ab eo juramento, ne deleat semen suum,
domum repetiit.

Quare conjurastis; pessimū
in Republica malum conjuratio contra Princi-
pem, quæ membra à suo segregat Capite, reg-
numque format divisum in hoc merito desolandi,
sed verò ut in casu præsentis, jure subditi dissen-
sunt à Principe injusta prorsus exigente: neque
tunc conjuratio appellari valet, sed fortis in bono
constantia, contra Principem tyrannum se à
membris, seu subditis injustè dividendum.

Interfi-
ci-

164. *ficit Sacerdotes Dñi... noluerunt autem serui,
impium prorsus & sacrilegum mandatum: ac
laudanda servorum de eo exequendo reluctan-
tia: ubi enim iniquum præcipitur justè man-
dalis non obediunt; si tamen, quod mandatur, e-
videnter malum habeatur.*

*Soeg Idumæus irru-
it in Sacerdotes: in Aulis Regum, atque in
quavis communitate plurimum que conventu
nunquam deest aliquis Iudæ imitator, qui vel
cupiditate, avaritia, adulandi gratia, vel no-
cendi voluntate captus, Principi in omnibus cõ-
sentit, & injusta quæque non horret facinora, ne
ejus favorem amittat, humana divinis præfe-
rens jussa, humano favori divinam postha-
bens gratiam, Dum timere non deberet, qui
mere corpus potest occidere, sed eum, qui &
corpus & animam potest in gehennam mittere.*

*Nobe
autem civitatem sacerdotum percussit ore
gladii: nemini parcens arrogans, superbus,
invidus ac crudelis Saul continuo sedet in
insidiis ut interficiat innocentem (25:9) sed Leo
vindice, cadet, cum dominatus fuerit paupe-
rum*

rum, quia qui iniuste acceperint gladium gla-¹⁵³
dio peribunt: ubi adverte invidiam rixarum
homicidiorum, & omnis iniusticie fontem per-
ennem comprobari: Unde Saul post tot inius-
ta semper minarum spirans in Davidem di-
cebat: Perscrutabor eum in cunctis millibus ju-
da; sed quia iniquitates scrutatur, deficiet ipso
scrutinio (P. 63.)

Nuntius venit ad Saul, &
ecce quomodo Deus opitulatur Davidi, tempore
& medio maxime opportuno, alio vocatum Saulē
à Davide divertens: sic & nos à illis confidentes
a periculis liberabit, imo & quotidie liberat mi-
ris ac nobis incognitis modis hostes tam corporis
quàm animæ nostræ cogens à pugna desistere
& pacem nobis intus foris que tribuens, juxta illud
P. 4. Quoniam in me speravit liberabo eum, pro-
tegam eum, exaudiam eum, cum ipso sum in tri-
bulatione, eripiam eum &c.

Ab impiis egrediatur
impietas; non enim potest arbor mala fructus
bonos facere; fructus utique facit egrediatur, sed
& sibi similes: unde ut sciamus à quorum debe-
mus cavere consorcio, fructus seu opera attenda-
mus

mus; si impietatem advertamus, pro impio habeamus quoad hoc quod est societatem inire, pietatem ejus intentionem excusemus, ne temere quid contra charitatem judicemus de internis, de quibus Dei solius est judicare.

Levavit Saul vocem suam, & flevit; quantum praestet bonum exemplum, hic inspicitur; cum Davidis mansuetudo, & charitas ad amaritimum Saulis pectus penetravit, ac plusquam ferinum cor mitescere fecerit; justior tu es, quam ego, ait Davidi jam compunctus: utinam haec compunctio in finem usque protraheretur, sed, ut eam magis extorserat heroicæ Davidis charitatis evidentia, quam propriae malitiæ detestatio, sic nec hanc funditus eradicavit: ubi videmus persæpe peccatores ad visa, vel audita quædam mira: pro hinc compungi, sed, eheu, post pauca ad solitas noxas reverti.

Saul autem dedit Michol, &c. quæ tamen à Phalti, cui datur, non polluitur; ubi advertenda Dei providentia, Michol ab alio intactam servantis Davidi, & ipsius Michol, fidelis castitas, nec non & Phalti moderatio sibi datam non tangentis; ut mulieres fidem marito servandam discant, & viri alienam, neque concupiscere attentent.

S. VI. Saulis mors funesta à Cap: 28.
ad 31 inclusive

157

Textus: Dixit que Saul servis suis: quærite mihi mulierem habentem pythone[m]... cras autem tu & filii tui mecum eritis. = c. 28. v. 7. 19. = Arripuit itaque Saul gladium, & irruit super eum... mortuus est ergo Saul, & tres filii ejus... & præciderunt capit[um] Saul... corpus verò ejus suspendent in muro Bethsan... Venerunt que Jābes Galsad & combusserunt... & tulerunt ossa; & sepeliverunt... & jecerunt sep- tem diebus. cap: 31. v. 4. 6. 9. 10. 13

Philistæi assumpto Davide cum suis pugnaturi contra Israel castrametantur in Sunath; Saul autem cum Israelitis existens in Gelboe monte, visis castris Philistin, territus consuluit Dñum quo nihil respondente, ipse qui antea pythones, magos, & ariolos è medio tulerat, nunc mutato habitu abiit nocte in Endor ad consulendam Pythonissam, à qua petit sibi suscitari Samuel, cujus voce audit suam filiorum que crastinam mortem, ac Israelis interneccionem: unde consternatus cadit in terram, sed sumpto ibi cibo confortatus eadem nocte castra repetit. in- ta ergo ante Philistæi cum Philistæis pugna, Israelitæ cæduntur & fugiunt, tres filii Saulis occiduntur; & ipse Saul in monte Gelboe arctatus & à sagittariis vulneratus jubet Armigerum suum

158. suum, ut se perficiat, ne ab incircumcisis occidatur, quæ nolente, Saul irruens super gladium suum se ipsum occidit, ejus illico exemplum sequente armigero. Postridie Philistæi cæsos expoliantes, invento Saulis cadavere caput ejus absciderunt, & in suas adductum terras in templo Dagon collocarunt, & ejus arma in templo Astaroth, ac corpus in muro Bethsan suspenderunt, quod inde ablatum viri Jabes Galad nocte, in Jabes sepelierunt, & per dies 7. jejunarunt, Davide quoque, Saulis morte cognita, eum lugente, ac signis funebribus lamentante.

2. Reg: 1.

Quærite mihi mulierem habentem pythoem, seu demonem familiarem, ope cujus oracula dabat de futuris. inepta prorsus consultatio: melius illi fuisset Deum, quem prius consuluerat, humiliter deprecatione instasse, qua tandem cælos ipsos penetrasset: unde Deus dicit: pulsate & aperietur vobis, instate, obsecra in omni patientia; Deus namque ad primas preces simulat non audire ut eæ ferventius repetantur: quare David monet: Expecta Dñum, viriliter age & confortetur cor tuum, & sustine Dñum, qui veniens veniet,

Matth:

6. Tim:

& non tardabit subvenire se constanter invo-^{159.}
cantibus expectans expecta Dñum & intendet tibi. ^{P: 39.}
bi. ^{P: 39.} Cras autem & mortem ei prænu-
ciat in crastinum: ò utinam tanto frui scivisset præ-
nuncio: cum cæteris peccatoribus repentinus im-
mineat interitus, Sauli adeo rebelle Deo miseran-
te obitus denunciatur; ò si daretur hora! clamât
damnati; & tibi; ò peccator, dies & annos conce-
dit Deus nolens mortem tuam, sed conversionē.
& de pænitentia non cogitas? cave à dñe, in quo,
qui tibi pænitenti grātam promittit suam, nec
crastinum donet renitenti.

Arripuit itaque Saul
gladium, & irruit super eum, se ipsum imma-
niter occidendo, eo quia Davidem injuste perse-
quebatur gladio; in quo justissime à Deo punitus
est, licet à se injuste occisus; cum nemo suorum
sit Dominus membrorum; sed & iterum merito
à Deo damnatus, cujus & crudelis vita, im-
piā prorsus morte finita est: hominem enim
injustum mala capient in interitu; & mors pec-
catorum pessima, & qui oderunt justum delin-
quent, P: 35.

Mortuus est ergo Saul, & filii ejus,

166. & mortuus est propter iniquitates suas, uti dicitur 1. Paral: 10. 13. & ut vertunt Septuaginta, in iniquitatibus suis, pius & felix fuerat initio regni; sed impius & infelix in exitu; quia non qui bene cœperit, sed qui usque in finem perseveraverit, hic salvus erit; & qui protrahunt iniquitates suas, configuntur, ut Saul, in interitu, quæ fecerunt ex Ds.

Præciderunt caput Saul, & ecce quem timebant ac verebantur vivum, nunc pro nuhi dividunt, ac propriis spoliant membris: quid Sauli profuit regia potentia, quid militaris astutia, quid aulicorum adulatio, quid multiplex in Davidem persecutio? sola sui ipsius profuisset victoria, ut vivum laudaremur, & de mortui membra veneraremur, quæ, & ipsi ^{etiam} inimici pro libitu dilaniarunt, iusto utique Dei iudicio, qui se ridere dicit in impiorum. interitu, & vitam peccatorum disperdit, & quia peccatores devorabit ignis æternus, ipsum Saulis corpus, & in terra comburi voluit, & combusserunt &

ossa sepelierunt, & jejunarunt, & ii nempe, qui infeste illius mortis

167.

lis abominandas nesciebant circumstantias,
animæ ejus suffragari volentes, pia illa ϕ chari-
tatis officia exequiebantur, ut & David, qui Sau-
lem lugebat, ac pro eo ad Deum clamabat (2-Reg:
1-) pie quidem sed frustra: non enim Saulem
refrigerare possunt etsi piissima suffragia
quem ob impietatem absorpsit, inextingui-
bilis inferni gehenna

Caput XI.

David

Ad Saulem sequitur David, qui eodem quo
ille occubuit die, exortus est quasi novus Sol
oriens Israeli, qui que mox Sauli in regno ju-
dæ successit: Non pauca jam de Davidis histo-
ria attacta sunt occasione Saulis, ut sacra
scripturæ sequeremur ordinem, & ipsa exigebat
narratio: unde iis suppositis, quorum utique
plura in Davidis cedunt honorem, nunc Libra-
rum Regum secundum prosecuturi, reliqua
plurima ad eum spectantia ad nostrum mo-
rem dabimus, quæ defuerint, ut semper, vi-
denda relinquentes, apud Auctores, horum que
ex professo Expositores sacros

§.

162. S. I. David ~~Pro~~ungitur in Regem
Lib: 2. Reg: à Cap: 2. ad 5. i

Textus: unxerunt ibi David, ut regnaret super domum
juda = in manu servi mei David salvabo populum
meum ... Regnum meum apud Dñum in sempiternum
= Non queram sanguinem ejus de manu vestra? = un-
xerunt que David in Regem super Israel ... & cognovit
David quoniam confirmasset eum Dñus regem = Ac-
cepit ergo David adhuc concubinas & uxores ... natiq:
sunt David & alii filii & filie ... consuluit autem da-
vid Dñum ... Fecit itaque David sicut præceperat ei
Dominus. Cap: 2. v. 4. c. 3. v. 18. 28. c. 4. v. 11. c. 5. v. 5.
13. 19. 23. 25

1. Par: 2.
Natus est David, patre Isai, & matre pror-
sus in scripturis innominata, septim^{us} dictus
inter fratres suos, qui licet septem fuerint, unus
eorum in sacra Pagina taceatur, unde proprie
David octavus est Isai filius, cum fuerit nati-
vitas: pascebat oves cum à Saule accersi-
tur, cujus tot evasit Deo protegente persecu-
tiones, & cujus prævaricantis loco in Regem
à Deo electus est, exinde Dei spiritu instruc-
tus, Goliath gigantem strenue profligavit, & ali-
a plura fortiter ac feliciter gessit communi
populorum applausu, causam in Saule impla-
cabilis invidiæ, licet identidem favoribus pal-
liatæ, ut cum ei Michol in uxorem tradidit

163.
aut militum copias regendas &c. Mortuo ja-
jam Saule, David cum suis migravit in Hebron
ubi viri juda eum in Regem unxerunt super
tribum juda: ubi 7. annis regnavit, venientibus
post hæc omnibus tribubus, quæ communi accla-
matione Davidem sibi in Regem unxerunt su-
per universum israel, regnavit que in jerusa-
lem, quam ædificiis & mœniis reparavit, habitans
ipse in arce sion, uxores ac concubinas multipli-
cans, militaris disciplinæ sollicitus bellatores for-
tes curavit, quibus postea Philistæos se pluries
invadentes strenue profligavit, sui ipsius victor
cum aquam de cisterna Bethleem ad eum deside-
ratam, & à fortibus magno labore sibi allatam
libavit Domino

Unxerunt ibi David, qui
jam pridem à samuele privatim unctus fuerat,
hic secundo publice ungitur Rex juda; licet e-
nim isboseth filius Saulis fuerit, maluerunt vi-
ri juda contribulem suum Davidem; isboseth
namque erat de tribu Benjamin: sed profecto
vera ratio electionis Davidis erat Divina volun-
tas, cujus consilium ab hominibus non potest sub-
terfugi: Deus Davidem elegerat, & regnare vole-
bat

164 bat: quomodo ergo humanum consilium aliud
decevisse poteret? quidquid enim moliti fuerint
homines, consilium Dñi stabit, & non subvertetur.

In
manu servi mei David salvabo populum meum
en alia Dei pro Davide assignatio: in manu, in-
quit, servi mei David salvabo, utique ipse Deus
qui facit mirabilia solus, hominibus utens ut
meris instrumentis, ne ullus sibi de bono aliquo
grahiletur, sed qui gloriatur in Dño gloriatur si-
ne quo, & a nobis plantatis, atque rigatis nec mi-
nimum aderit incrementum. *in manu* dicit,
inuens cooperationem ex parte nostra ponendā,
ut de acceptis ab ipso donis uberes fructus facia-
mus, & nobis, & aliis æternum salvandis.

Regni
meum apud Dñum in sempiternum, Deo refert
acceptum ab eo regnum, per quem Reges regnant
& legum conditores iusta decernunt (Prov. 8.) Quid-
quid enim honoris habemus, à Deo accepimus, ad
quem cuncta ut ad finem ultimum sunt redite-
nda, qui que strictam commissæ villicationis ratio-
nem exquiret, & bonos pro apparatus suo remu-
nerabit, & à bono opere torpentes damnabit, ut
loquitur S. Gregorius (Hom. 9. in evang.) atque quod ma-
li

si possident, si male utantur, auferetur ab eis. 163.

Non
queram sanguinem eius de manu vestra? Mortem
Isboeth, etsi adversarii sui, vindicandam profitebur
equissimus David, innocuum illum vocans, ut bo-
na saltem, fide operatum iudicans: sic & inimicos
diligere, & in aliorum factis, intentionem saltem,
debemus excusare, bona pro malis reddere, nemine
que, nisi evidenter reum, condemnare.

Unxeruntque
David &c. Erat David 38. annorum cum hic ter-
tio ungeretur in Regem super totum Israel com-
muni tribuum acclamatione, quod ei dixisset Do-
minus: Tu pasces populum meum Israel: Huc fa-
cit axioma: Vox populi, vox Dei: utique cum po-
pulus Divinam motionem pure secutus, non huma-
no motu impetu, quid in clamat; sed & hic videtur
honoris & oneris affinitas inseparabilis, ut qui aliis
presciantur subditos sibi omnimode pasceudos in-
telligant.

& cognovit David &c. Hæc est vera sapien-
tia, cognoscere cuius sint dona, quæ accipimus, om-
ne enim quod in corpore & anima firmatur, à Deo
est, omnis nostra sufficientia ex Deo est, potestas
omnis descendit à Deo.

Accepit ergo David adhuc
conuivinas & uxores, &c. ubi ly concubinas, non
mere-

meretrices hic in sacris litteris sonat, sed uxores secundarias, & status inferioris, ut hic, & passim prae-
monet à Lapide

Consultuit autem David Dñm, sed & fecit sicut praeceperat ei Dñs; oportet utique in agendis omnibus Deum consultore, sed & opus est accepta sequi consilia: multi Divinam precibus impetrant vocationem, qui tamen eam cognitam sequi detrectantur, rebelles facti Divino lumini, ac merito propterea lumine recedente obcaecati

S. II. Davidis Religio - à cap: 6. ad 10.

Textus: Abiit ergo David & adduxit Arcam Dei... & erant enim David septem chori & vitima vituli... & David, saluabat totis viribus ante Dñm... & despexit eum (Michol) in corde suo... Dixitque David ad Michol: Ante Dñm... ero humilis... & gloriosior apparebo = Cap: 6. v. 12. 14. 16. 22. = Benedicetur domus servi hui in sempiternum = Cap: 7. v. 29. = Erant vasa aurea, argentea & aerea, quae & ipsa sanctificavit Rex David Dño, cum argento & auro, quae sanctificaverat de universis gentibus, quas subegerat = Cap: 8. v. 10. 11. = Et ait ei David: faciam in te misericordiam = C. 9. 7. = Dixitque David: faciam misericordiam cum Hanon. C. 10. v. 2.

Convocatis David omnibus electis ex Israel 30. millibus, Arcam Dei plaustris novis impositam per boves reducit è domo Abinadab Jerosolymam; ipseque cum universo populo ludèbat & psallebat coram Domino in via, ubi ecce, bove calcitrante, Oza zelo Arcam à casu sustentan-

167.
tentandi attingens, repente interiit; quare David,
timens introducere Arcam ad se, deposuit eam in
domo Obededon, ubi manens arca tribus mensibus
fuit benedictioni: cuius David, cupidus nova Ar-
cam pompâ in domum suam attulit, ac coram
illa, pia devotione saltans urbem ingreditur, &
à Michol, exinde sterilitate punita, deridetur. Max
arca in tabernaculo collocata, Sacerdotes ac Mi-
nistros Divino cultui constituit munificentissi-
mus æquè ac religiosissimus; ita ut & magnifi-
cum intendere ei templum extruere, quod tamè
à Nathan posthac auspavit per filium Salomonè
ex Dei placito edificandum, simul tamen aliis
recreatur Divinis promissionibus, pro quibus
tabernaculum ingressus debitas Deo retulit gra-
tias: unde regium prosecutus officium, hostes
sibi commissi populi debellat, simul & regie nō
immemor pietatis, quâ & Miphiboseh blandè
admodum suscepit, & mortem patris Anon for-
titer ab Ammonitis, & Syris vindicavit. ☉

Abiit
ergo David, &c. erat tunc quadraginta ^{duorum} annorum. David, cum in Sion traduceret Arcam
Domini, sed qua pietate & religione, attendendum:
veritus primum, ac Dei debito timore perterritus

168. ad se illam non est ausus adducere, sancta enī
sanctē tractanda sunt, nec mittenda canibus filio-
rum esca: quia tamen in hoc humilis, ac modestus
David, benedictionis postea, cupidus Arcam sibi
accessit pio, ac sollicito cultu, modis omnibus orna-
tum ejus, decentiam que procurans, omnis generis
musicorum, choros paravit, & piissima offerri cu-
ravit sacrificia.

& David saltabat, & sanē totis
viribus: O Davidis mirandum, ac imitandum,
devotionis fervorem, regiam dignitatem, sibi non
arrogat, ludere non erubescit, ut laudet & lauda-
re doceat Dñm: quid profectō ante Sacram Eucha-
ristiam fecisset, qui vel ejus remotissimam a deo est
veneratus figuram? merito hic cum Gregorio di-
citur: Ego David plus saltantem stupeo, quam
pugnantem: pugnando quippe hostes subdidit, sal-
tando autem coram Dño, se ipsum vicit, fortior ex-
pugnatore urbium, ac dominatore populorum.

Despe-
xit eum, Michol uxor ejus, dedecori vertens quod
omni laude dignum habendum est: verē beatus Da-
vid, qui ob tantam justitiam passus est persecutio-
nem, quam ab impiis patiuntur, qui pie Deo ser-
viunt: verē stulti mundani, qui humilita sectari
stultim putant: deridet maritum Michol, super-
ba

169.
ba humilem: hinc, illa justè punitur sterilitate,
hic mirabili donatur fecunditate; illa, ne superbos
crearet, ait Ambrosius; hic, ut Christum totius humi-
litalis exemplar gigneret.

Ero humilis. & gloriosior ap-
parebo: non torpet David à bono opere, ipsam
despiciens uxoris despectionem, persistit humilitatis
verus aestimator, quam utique vera sequitur exalta-
tio: immò ludit, ut illudatur, quia dum eo ludo Mi-
chol irascitur, Deus delectatur; nec hominibus de-
tractatur stultus apparere, qui in eo ipso erat Deo
prudentissimus, hominum iudicia despicit, ut placeat
Deo, cui servire, regnare est.

Benedicetur domus ser-
vi tui, &c Dei benedictionem fide plenus spera-
bat David, simul que humilis Dei dona sibi in-
digno collata, agnoscit, ut dignas grates referat,
quia, ut ipsemet canit in Psalmo Bonum est
confiteri Dño, & psallere nomini sancto ejus: qui
beneficiis gratus est, merebitur ampliora recipere,
ab ingrato vero ipsa jam collata jurè auferun-
tur dona.

Erant vasa aurea, &c Magnifica om-
nia victoriarum suarum spolia divino cultui
destinat pius in Deum David: omnis namque vic-
toria Deo Domino exercituum referenda; seò præ-
cipuè

170. *Et ipse spirituales victoriae, quae ab animarum
hostibus reportantur: quis enim tot adversarios
posset debellare, nisi dextra iuvaret excelsi muta-
tionum operatrix: quis exempli gratia, potest esse
continerens, nisi Deus dederit, ut sapienter cogno-
vit Apostolus: non ego, dicens, sed gratia Dei me-
cum: qui vero talis victoriae sibi blanditur suf-
ficientiae eam adscribens propriae, illico supera-
tur, quia fortitudine sperantium in Domino destituitur.*

*Faciam in te misericordiam: qui tanta
erat in Deum pietate, & pius esse oportebat in
proximum: circa quae universa lex versatur
& propheta: & quidem nec Deum diligere pro-
batur, qui proximum non diligit, et quo abjectior
diligitur creatura, major creatori exhibetur re-
verentia: iterum hic beatus David, qui miseri-
corditer intelligit super egenum, pauperem, ac
despectum Miphiboseth... non tradet eum Domi-
nus in animam inimicorum eius, sed miseri-
cordiam misericors consequetur à Patre caelesti
misericorde.*

*Faciam misericordiam cum Hanon,
gratus David beneficiis à Patre Hanon acceptis,
filii, etsi sibi adversi, miserebitur, suo nobis exem-
plo, & gratitudinem commendans, & inimicorum*

171.

dilectionem, quam, ut magis meritoriam, proprio suo dicto præcepto nobis Christus proposuit; sed & miro in Cruce exemplo cum oraret: Pater dimitte illis, &c

S. III. Davidis peccatum, & penitentia. 2. Reg: à Cap: II. ad 13. 9

Textus: Vidit que mulierem. . . misit ergo rex, & requisivit que esset mulier. Misit itaque David nuntios, tulit eam. . . dormivit cum ea. . . Ponite Uriam ex adverso belli. . . Joab posuit Uriam in loco ubi sciebat viros esse fortissimos. . . & mortuus est Urias. . . Misit ergo Dñs Nathan ad David. Tu es ille vir. . . quare ergo contempsisti verbum Dñi ut faceres malum. . . & dixit David: peccavi Dño. Dixit que Nathan ad David: Dñs quoque transiit peccatum tuum: non morieris. Verumtamen. . . filius, qui natus est tibi morte morietur. = Cap: II. V. 2. 5. 4. 15. 16. 17 = Cap: 12. V. 1. 7. 9. 13. 14. 9

Anno suæ ætatis quinquagesimo David, misso Joab cum exercitu terram Ammon vastaturo, mansit ipse in Jerusalem, cum que die quadam recreationis gratiâ in suo deambulare solario, vidit mulierem, nomine Bethsabee, se lavantem ex adverso, cujus pulchritudine captus, ad eam nuntios misit, qui statim ad eum illam attulerunt; dormivit cum illa David, & impregnavit: quod ut celaret, virum ejus Uriam ab exercitu revocatum cibavit, & inebriavit, ut sic ad suam revertere tur uxorem, quam cum is adire pius
not-

nollet, remisit eum David cum litteris ad Joab, cui jussit, ut Uriam in primo pugnae loco collocaret, & ita cum aliis occideretur, ut re ipsa accidit, Davide mox sibi Bethsabée in uxore accipiente, quae ei filium peperit: cum in his versaretur David, ecce Nathan Propheeta ad eum Dei nomine advenit, proposita parabola de ovicula pauperi ablata, ipsum adulterii & homicidii arguens, indeque tanta in Deum ingratitude, ita ut David sincera ductus penitentiae culpam fateretur suam, quam quidem à Deo condonata, illico à propheta audiit, verum multa, in pœnam sibi mala obventura, quorum primum fuit mors nati ex adulterio pueri, cuius egrotantis salutem à Deo enixe exorabat. Post hoc David profectus est contra Ammonitas, & expugnavit Rabbath, ac cæteras urbes destruxit populumque crudeliter trucidavit. &

Viditque mulierem, in prima causa lapsus Davidis, incautus mulieris aspectus, incautus inquam, seu ^{propter intentionem pravam} ~~propter intentionem~~ pravam directus; quid ergo presumunt, qui huc illuc oculos intendunt, & curiosè visu vagantur in mulierum concursibus?

sed quid de lascivè intuentibus dicendum? 173.
nil aliud quàm oculis mœchari dixerim, cum Cle-
mente Alex: juxta illud: Qui viderit mulierem
ad concupiscendam eam, jam mœchatus est in cor-
de suo, Matth: 5. ☽

Misit ergo rex, & requisivit, & attende-
illationem: vidit: ergo misit; quia, qui ab objectis
visis productam in corde fovet concupiscentiam, jã
ut mare fervens quiescere non potest, donec optatum
consequatur objectum, suis tamen gradibus, suo
que ordine procedit inordinata maligna, ut faci-
lius subjectum demergat in profundum malorum.
unde post visum objectum & concupisum, misit,
requisivit, ac gradatim, tulit, tandem que dormi-
vit. Ex multiplici super his reflectione erue hu-
militatem, Dei timorem, sensuum custodiam,
ac vel remotarium, peccandi occasionum, fugam.

Poni-
te Vriam, &c. En abyssus abyssum invocat: a-
dultarium progignit homicidium malitiosè-
passiatum. De modo quæras, cur Deus Davi-
dem, virum secundum cor suum, tam graviter
labi permiserit? cum Abulensi repono, id ad Da-
videm tot titulis sublimatum humiliandum,
ac ad Divinam in eo exaltandam misericordiã
nec non ad futurorum seculorum exemplum, ut

174. ut qui stat, videat ne cadat; si tamen misere
quis labatur, ne desperet, sed de Divina pietate
confidat, præcipue Christianus, qui ad vocatum
habet apud Aeternum Patrem Dñm, Jesum
Christum.

Misit ergo Deus Nathan ad David,
o: Dei clementia! quæ ad peccatores Apostolos
mittit, & prædicatores, qui perditas oves ut boni
pastores ad suum reducant ovile: nè insurdesca-
mus eorum monitis, sed ut Dei legatos honorifi-
cè suscipiamus; ut patribus obediamus, ut oracu-
la audiamus, ut veritatis normam, & salutis viã
illorum consilia sequamur.

Tu es ille vir &c. ad-
mirando exprobrat Davidis ingratitude, ut
qui plus datum fuerat, & plus requiretur ab eo:
sunt namque eò graviora peccata, quò à pluri-
bus gratis prævento committuntur: quantum er-
go scelus est Christiani, qui non creatorem modo
ut David, sed & Redemptorem amantissimum of-
fendere non erubescit? non unum sane, sed mul-
tiplicem promeretur infernum.

Dixit David: pecca-
vi Dño; Peccavit David, quod solent Reges (ait S.
Ambr: Apol: i. David. c. 4) sed penitentiam gessit, quod nõ

solent, Saul utique & alii plures clamant Pecca-
 vi, verum, ut habet S. Augustinus, in voce simili dis-
 simile peccus erat, unde & his nil profuit, quod illico
 Davidi veniam promeruit: dum ergo veniam pecca-
 torum in clamatus, non tam ore, quam corde delicta
 fateamur, atque oris requisita confessio ex sincera
 cordis contritione dimanet, sic que qui dat omnibus
 affluenter, cuncta indulget misericorditer. & hinc
 sequitur: Dominus quoque transtulit peccatum tuum,
 non morieris.

Verumtamen quia blasphemare fecis-
 ti inimicos Domini, filius qui natus est &c: vi-
 de, quam grave sit peccatum scandalum, cujus etsi
 culpa condonetur, non tamen dimittitur poena,
 ut haec sit in exemplum iis, quibus illa fuerat in-
 scandalum, quod eo gravius censeatur, quo a dig-
 niori persona praebetur, et maxime in illis, qui
 ex munere altis praesunt; Adverte etiam & poena
 cum culpa proportionem, ut filius ille, qui culpa
 fuerat obiectum, & ejusdem fieret justum piaculum,
 quia hoc aequitate Divina decretum, ut in quibus
 homo deliquerit, in eis & penas luat.

S.

S. IV. Alia lapsi Davidis pena.

2. Reg: a cap: 13.

Textus: Oderat enim Absalom Ammon .. noluit David contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei ... luxit ergo David filium suum cunctis diebus = Cap: 13. v. 22. 23. 37. = & ait David: surgite, fugiamus, neque enim erit nobis effugium a facie Absalom = c. 14. v. 14. = & ait rex: dimittite eum ut maledicat: Dominus enim precepit ei ut malediceret David = c. 16. v. 10. = Contristatus Rex sic loquebatur. Absalom fili mi, quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te = c. 18. 33. = versa est victoria in Iudam = c. 19. 2. = & separatus est omnis Israel a David = c. 20. 2. = Facta est quoque fames in diebus David 3. annis jugiter. = c. 21. 1. =

Diuturna successione rerum, ac eventuum, infausta variatione David sui peccati penas luit: 1° caedes Amnonis a fratre Absalome dolo procurata paternum Davidis dolorem excitavit; 2° ipsius Absalom in patrem rebellio, & cognitum odium, quo ac immanis emulatio, qua & patrem a facie sua fugere compulit; deinceps palam persequitur, armis in eum conversis: sed pius pater eum a suis occidi prohibet, cuius tamen morte funesta Deus & Absalonis castigat impietatem, ac Davidis dolentis pristinae pergit punire peccata. & quamvis posthac

posthæc victoriis lucida quædam ei Deus
 concesserit intermedia panarum, brevi & se-
 ditio sobæ, fames que triennalis subsequita
 est, qua misere pressus David Dominum con-
 sultit, atque huius flagelli cognitam emenda-
 vit causam, septem saulis filios crucifigi curas
 & cum ipso saule ac jonatha sepeliri in mon-
 te iuxta Gabaa: sic que placato Domino fa-
 mes illa cessavit

Oderat enim Absalom Am-
 non; non exiguum est parentis flagellum dis-
 cordia inter filios, universim que ex ecclesiastico
 (cap. 22.) Confusio patris est de filio indisciplinato;
 & sicutrumque bonitas filiorum lætificat, sic &
 eorum pravitas patrem mortificat, quia bene-
 dictio patris firmat ^{omnium} filios (Ecc. 1. 3.) at maledictio e-
 radicat fundamenta: unde patet in filios resundi
 parentum iniquitates, & dolenda reflexione inpa-
 rentes filiorum petulantiam

Voluit contristare.
 spiritum Amnon, &c quia David ne filium con-
 tristaret à debita correptione abstinuit, eum inor-
 dinata dilectione amatum, ~~per~~ morte vindice ami-
 sit: hæc iusta pœna parentum, ut filios perdant
 quos bene non educant, defleant que morte amis-
 sos

178. sos temporalis, quos à spirituali non custodie-
bant interitu liberandos.

& ait David: surgite
fugiamus, &c: quam vanum est, quod paren-
tes gloriantur in filiis suis: en David tres genu-
it filios: primus Amnon incestuosus fuit sororis
violator, 2us Absalon primi occisor, & patris
persecutor, 3us Salomon idolorum cultor: fugi-
amus cum David à facie impiorum, nec car-
ne & sanguine junctissimos diligamus in anima
perniciem.

Dimittite eum ut maledicat, &c.
Mira hie Davidis tanta injurie tolerantia,
mira fides, & humilitas, qua convitatorum ut
Dei se punientis reveretur instrumentum: quia
ut habet S. Gregorius l. 13 Mor: c. 17. contumeliosa
semei verba non tam convitia, quam adjutoria
credidit, quibus se purgari iudicavit: sic que
penitens David omnes à Deo sibi inmissas repu-
tabat afflictiones, in mentem revocans malum
quod patraverat, et adeo equanimiter ut Deo di-
xerit: Pius. Bonum mihi quia humiliasti me, ut
discam. Discamus & nos pariter mala omnia,
ut peccatis nostris minora & patienter & gati-
denter tolerare, ut pote quibus, & Deo satisfacere,
&

& graviores vite futurae penas possumus evitare.

Con-
tristatus Rex sic loquebatur: Absalom fili mi; pa-
ternè ac religiose deflet David mortuum, filium,
quem utique, ex Chrysostomo, deicit novo suppi-
cio illo inferre, quòd saeculo novum scelus per pa-
tris exitium voluerit inferre: eum tamen pater
deflet non tam morte temporali, quam aeterna
perditum: rebelliones ejus non reputat, de illius a-
nima sollicitus, & paterni ac sancti amoris unice
recordatus, vellet pro filio emori, maximam in eo
charitatem demonstrans, qua non modo pro ami-
cis, animam suam offerat, sed & pro inimicis

Versa
est victoria in luctum; vicerat David filii Ab-
salomi copias sed hujus morte funestà, vel ipsa
funestatur victoria: sicut enim Deum diligentibus
omnia cooperantur in bonum, sic Deum offen-
dentibus ipsa bona in malum vertuntur, ex victori-
is luctus, de gloria confusio, à gaudio dimanat tris-
titia: quia qui Deum non diligunt, sed offendunt,
merito amara omnia reperiunt, qui totius dulcedinis
fontem peccando contemunt

Separatus est omnis
israel à David, cujus alia fuit haec poena, nem-
pe rebellio decem tribuum per Sebam concitata,

cujus occasio fuit tribus judæ prælatio, qua in multis se propensiores illi David monstraverat: ut discant, qui præsumunt, se omnibus communes præbere, ac æquales, non secus ac bonus pastor qui ovium omnium similem gerit curam; sic quæ Præsul omnibus omnia facit, facile omnes, & sibi & Deo lucrificat: aliàs lites, rixæ, invidiæ, & perturbationes oriuntur inter subditos plurimæ, quibus regnum divisum tandem miserè desolatur.

Facta.
est quoque fames in diebus David: alia hæc est ad peccatum subsequuta plaga, qua jam non solum David, Verum & populus percutitur universus: Rex enim, ut persona publica, communitatem totius reipublicæ representat; & ut pro subditis rationem debet reddere, sic & hi coguntur pejus peccatorum pœnis participare: vide quam gravia & noxia sint Superioris delicta.

S. V. Cætera Davidis usque ad ultimam Senectam, 2. Reg. 22. & 27.

Textus: Locutus est autem David Dño verba carminis hujus = cap. 22. v. 1. = Hæc sunt verba David novissima... Hæc nomina, forsium David... Desideravit ergo David hauserunt aquam de cisterna Bethlehæm... at ille noluit bibere sed libavit eam Dño = c. 23. v. 1. 3. 15. 16. = Dixit David ad Dñm: peccavi valde in hoc facto... Hæc dicit Dñus: trimum tibi datur ophio... Dixit autem David: coarctor nimis, sed melius est ut incidam in manus Dñi...

Immisit que Dñs pestilentiam in israel & mortui sunt ex populo 70000 virorum: dixit que David ad Dñm: ego sũ qui peccavi... & propitiatus est Dñs: c. 24. v. 10. 12. 14. 15. 17. 25.

Tandem David à suis omnibus inimicis liberatus, canticum gratiarum actionis Deo cepit, quod Cap: 22. 1. 2. Reg: continetur, & deinceps divinitus illustratus suos mirabiles edidit Psalmos, pietate & prophetiis refertos: post hæc tamen superbiæ spiritu incitatus universum numeravit populum suum, quam dein humiliter fassus culpam nomine Dei à Gad propheta cogitur, de tribus pœnis fame, bello, & peste ad nitum eligere, ac peste prælecta 70 virorum millia interierunt. Tunc David videns Angelum Dñi in aere gladio extento, ut caderet Jerusalem, sacco indutus supplex Deum orat, ut à populo flagellũ avertat, ac potius in se solum qui peccaverat, converteret: quibus, ac post oblati Gad hortante sacrificiis, placatus Deus plagam cessare fecit: Tum David intelligens in eo loco templũ Deo ædificandum, ad id magnificè splendendum necessaria quæque parat, ac filio Salomoni fabricam commendat, et omnimodam Divini cultus propagationem

182. Locutus est autem David Dño verba car-
minis hujus, quo de tot victoriis Deo gratias
agit, & meritò cum omnis victoria à Deo e-
xercituum doneatur; qui verò de acceptis bene-
ficiis tales Deo grates non refert, sed prospera
potius propriis adscribit viribus, incidet in
adversa, quibus per se non valebit liberari,
ut agnoscat, omne Datum optimum desursum
esse.

Hæc sunt verba David novissima, & Novis-
sima, ait Lyranus, quia maxime commenda-
da, vel etiam, ut S. Hieronymus hinc Tradit: qu-
onia post Psalterium, & reliqua metra edi-
ta; sanè mysteriis plena, & jurè in aliorum
complementum dicta, ut quæ, ex Chald.: conti-
nent de Christo venturo prophetiam: hinc e-
docemur in finem usque vite meliora semper
æmulari charismata, ut cogitatione, verbo, &
opere in melius crescentes majorum in morte
septiamus solatia meritorum.

Hæc nomina for-
tium David, quorum hic texitur catalogus ut
eorum in Davide juvando virtuti laus ista tri-
buatur, quæ omnes ad fortitudinem eorum pro-
voct imitandam, in diro certamine contra ani-
ma

hostes, illecebrosas dico concupiscentias, carnem
item, mundum, ac daemonem; contra quos pugna-
re, fortiter oportebit quamdiu spiratur in hac
vita miserrima, ad obtinendum regnum caelorum,
quod & vim patitur, & soli rapiunt violenti.

Desi-
deravit ergo David &c. aquam nempe de cister-
na Bethlehem, patria sua: naturalis prorsus
amor patriae, etiam vilissima, movet de ea lau-
dare, & appetere; Dei tamen amore corrigendus
amor ille, ut quod in patria, nos à via Dñi retra-
here potest, odiendo & fugiendo nesciamus, populi
nostri, domusque paternae obliti. *Ex Ps: 44.*

Hau-
serunt... at ille noluit bibere, sed libavit eam
Dño; prompti utique tres illi fortes per hostilia
rumpentes castra aquam hauserunt, ut insinua-
tum Regis complerent desiderium, qui tamen,
& illis fortior, aquam allatam bibere noluit, in
eo se ipsum vincens, & cum aqua ipsa se totum Deo
offerens, ac suis mira mortificationis, religionis,
ac fortitudinis prebens exempla.

Dixit David
ad Dñum: peccavi valde in hoc facto, vani-
tate scilicet & superbia excitatus populum nu-
mera-

meraverat, ut quos post victorias habeat subdi-
tos cognosceret; verum salutaris conscientiae remor-
su tactus clamat ad Deum: peccavi valde: mag-
na Dei erga peccatores gratia, vermis iste consciē-
tia, quo fideliter de delictis arguuntur; sed gravi-
or: idē manet pœnae conscientiae morsus spernen-
tibus. ☽

Trium tibi datur optioꝝ: vel in puniēdo Deus
summē misericors, ad nullum peccantis pœnas im-
ponit, eum sui ipsius constituens iudicem, ut ex
electione pœnae faciēda, propriē scribatur culpa
gravitatem; quod si tamen penitentiā non
egerit, meritō in manus Dñi incidet *Eccl. 2. in*
quo misericordia, & ira citō proximant *act. 5. ☽*

Melius
est, ut incidam in manus Dñi, quā hominum;
sapienter David pestem prae fame, & bello elegit,
quia his hominum perire, & seriū vexationem ex-
periretur, illā verō aequaliter poterat feriri: verū
quia Deus cor contritum, & humiliatum nunquam
despicit, orantem pro populo Davidem, et se so-
lum peccasse profitentem exaudivit, propitiatus
que est Dominus, ac tantum suspendit ab om-
nibus flagellum. ☽

S. VI. Davidis Senectus, & Mors. D

1. 3. Reg: c. 1. & 2.

Textus: Rex David senuerat. cum que operiretur vestibus, non calefiebat. Rex vero non cognovit eam. Salomon filius eius regnabit post me. ungat eum ibi Sadoe Sacerdos, & Nathan Propheta. 3. Reg: 1. 1. 4. 30. 34. = Appropinquaverunt autem dies David, ut moreretur, precepit que Salomoni filio suo dicens. observa custodias Domini Dei tui, ut ambules in viis ejus. Dormivit igitur David cum patribus suis. & sepultus est &c = c. 2. 1. 2. 3. 10 D

Cum David, senio confectus operiretur vestibus, & non calefieret, datur ei Abisag puella pulcherrima, qua in sinu ejus dormiens ipsum calefecit virgo manens. Adonias vero senior filius David auxilio joab, & Abiathar invitans fratres suos juxta lapidem Zoelth, fontem que Rogel, ad convivium, immolatis victimis, inter epulas, se regem salutari facit, sibi regnum usurpans inscio patre. quod Beethabee de consilio Nathan Prophete Davidi indicans, petit ab eo, prout sibi juraverat, Salomonem constitui regem, qui mox Davidis jussu regis stipatus honoribus eductus est in Gion, ibique a Sadoe Sacerdote, & Nathan Propheta, unctus in regem super Judam & Israel, omnibus cum musico plausu acclamantibus: vivat Rex Salomon. Paulo post David moribundus, Salomoni injungit, ut Dei legem custodiat, joab ab eodem Abner,

ner & Amasæ, & Semei ob maledicentiam puniat, Berzellai autem filios ad mensam regiam retineat; sic que tandem David mortuus est annos natus 70. post mundum creatum anno 2929. ante conditam Romam 270. ante Christi ortum 1011. juxta Chronologicam tabellam in Opusculi limine appositam

& rex David senue-
rat, cum que operiretur vestibus non calefiebat; quod Davidi hic naturali accidit eventus, morali ac deplorabili successu peccatoribus evenit; ut qui in vitiiis infranato senescunt habitu, vix ullo spiritali medio possint in charitatis reduci fervorem; sed & qui in via spiritali proluxa tepiditate frigesunt, quæque eis consilia admoveas, aut ^{maximè} ~~maximè~~ calorem vel nunquam, vel difficillimè concipiunt.

Rex
verò non cognovit eam, quam tamen verè in uxorem acceptam, tenent passim interpretes apud à lapide; sed David partim senili detentus impotentia, partim laudabili pro eo tunc moderatione, ab omni coitu abstinuit, ut & ipsis conjugatis esset in exemplum temperantia, & moribundis edoceret, jam de mundanis
vel

vel etiam licitis, nil appetere, nequidem cogi-^{187.}
tare

Salomon filius huius regnabit, & Non re-
prehensibili preferentia David hic Salomone
regem constituit præ Adonia natu majore, sue-
bat enim non huic, sed illi ex divina ordina-
tione competere regnum, uti sibi Deus revela-
rat (2. Reg. 12.): humanis namque legibus divina
prevaleant, justis que, sed inscrutabilibus judi-
ciis ultra humanam expectationem disponit
plurima Deus, cujus cogitationes adeo longedis-
tant à nostris

Appropinquaverunt autem dies
David, ut moreretur: solis nato 70 annis appro-
pinquabant dies, ut moreretur: o quam breves
dies hominis sunt, ut S. Job clamabat, qui & idea
cunctis diebus expectabat donec veniret immu-
tatio sua; & ut ipse David prophético dixerat
spiritu: Dies annorum nostrorum septuaginta
anni; ut in ipso comprobatum videmus, verum
& nunc id per paucis contingit, ubi natura am-
plius decrevit; sed & ne ullus de juventute sibi blan-
diatur, evidenti constat experientia, in omni ætate
mortem corripere magis incantos, ut vigilemus
nescientes diem, neque horam

Præcepit que Salo-
mo-

moni filio &c. Hæc est præcipua, quam parentes filiis legare debent, hæreditas, eorum primum consulentes animabus, quam corporibus: bona enim morientis patris monita maxime conducunt, ad filiorum mores instruendos, ut quæ ex circumstantiis facilius memoria retinenda imprimuntur; ut quoque parentes intelligant, bonam filiorum educationem sibi ad mortem usque incumbere.

Dormi-
vit igitur David cum patribus suis, & sepultus est. Dormivit, hoc est, mortuus est; quia mors quasi somnus est, de quo in die iudicii evigilabimus ad vitam æternam, sive bonam, sive malam, prout unusquisque in vita temporali operatus fuerit, sive bonum, sive malum. Mortuus est David in senectute bona, plenus dierum & divitiis, & gloria, ut habetur 1. Paral. 29. Sicut enim ipse regum omnium idæa & exemplar. Sepultus est a filio Salomone solemniter & magnifice, ut refert Josephus L. 7. ut decet filios erga parentes pro posse præstare.

Atque hæc est Davidis Historia, ad methodum nostram deducta: adnotata virtutes ad imitationem, vide peccata ad cautionem, pœnas adverte

189.
verte, ut timeas; pœnitentiam considera ut re-
sipiscas: demirare typum Christi maximè pro-
prium jam patientis, jam orantis, regnantis,
peregrinantis, bona pro malis reddentis, ac se-
pro nobis omnibus Deo patri offerentis; atque
apis ad instar ex his floribus animæ tuæ dul-
ciora exsuge, profice, perficere

Caput XII.

Salomon

Post Davidem Patrem immediata successione
contemplandus venit Salomon Filius, regum e-
quidem et opulentissimus, & sapientissimus; pro
cujus historię accuratiori compendio non nihil
textuum sacrorum localem invertemus ordinem,
ut qui consulto in Davidis Capite non pauca
de Salomone omisimus, ut in hunc proprium sui
locum traduceremus: ideoque, & nonnulla per
alios Scripturæ libros sparsa hinc adducemus ne
scitu digniora ex toto prætermittamus: pluri-
ma verò, quæ pro servandæ brevitatis ratio-
ne, vel intacta, vel merè insinuata, desinemus,
pro dignitate, & narrata & amplificata dabit
insignes hujus historię Scriptores, ac Commen-
ta-

190
tatores, inter quos eminent Joës Ludovicus Vi-
valdus, de Magnificentia Salomonis, Joës Bapt.
Villalpandus; & præ omnibus (ut qui magis ex
professo) noster Joannes de Pineda de Rebus
Salomonis, ubi amplè, eruditè, ac piè, quæ ad
historiam Salomoniam faciunt, facile, & ju-
cundè reperientur, tractata.

S. I. Salomonis infantia, & pueritia.

Textus: & consolatus est David Behtsabee uxorem suam
.. quæ genuit filium & vocavit nomen ejus Salomon,
& Dominus dilexit eum. Misit que in manu Nathan
prophetae = 2. Reg. 12. v. 24, 25. = Puer ingeniosus
eram, & sorthis sum animam bonam = Sap. 8. 19. =

Post mortem illam filii, quem ex adulterio
cum Behtsabee genuerat David, illa tanto me-
rore affectam salabatur ipse ex divina promiss-
sione longè præstantioris sobolis Salomonis,
quem de facto concepit, & peperit Behtsabée,
jam in uxorem legitimam assumpta à Davide,
uti probant aliqui ex illo Matth. 1. David genuit
Salomonem ex ea, quæ fuit Urie, quasi diceret,
quæ vero pro tunc erat Davidis, ut fuerat Urie.
Natus, in emolumentis nutritus est, & curis mag-
nis, ut ipsemet testatur (Sap. 7. 4.) ut tanta dece-
bat expectationis puerum. Octavo à nativita-
te

te die circumcisus est, & Salomon appellatus, ^{91.}
à matre, ut ipsa textus littera videbitur insinuare;
quod nomen, & alia plura, quibus dein vocatus est
varias obtinuerunt versiones ipsius excellentiarum
significativas: ut crevit puer. præclaræ indolis
ac ingenii dedit indicia, unde Nathan prophe-
ta traditur educandus. ¶

Et consolatus est Da-
vid Bethsabæe uxorem suam; munus unum
est mariti, ut muliebres marores virili compes-
cat prudentia, sic que pax domui, sancta que
præsit lætitia: immerito tamen uxores de filio-
rum ^{adeo} tristantur defectu, ni potius animarum
defleant perditionem: Deus enim, qui mortifi-
cat & vivificat, una prole ablata, optabili-
orem aliam substituet patientibus, ut hic Da-
vidi, & Bethsabæe sperantibus Divinæ pro-
missionis complementum. ¶

Quæ genuit fili-
um; credidit utique Bethsabæe promissioni
divinæ sibi à Davide indicatæ, credidit & spe-
ravit, unde obtinuit & peperit tantum filium;
credentibus enim perficit Deus quæ credenda
dixerat, & sperantem in Domino undique ejus
mi-

192. misericordia circumdat, ut ipse David ceci-
nit, ^{Et Isaia} ~~quod~~ dixit, quod qui sperant in Dño mu-
tabunt fortitudinem; tunc que adiutor eorum,
& protector eorum Dñus est. ^{2. P. 113.}

& vocavit nomen
ejus Salomon; si olim tanta nominum erat
observatio, & mysterium, quid modo Christia-
nis agendum, quibus non enigmatica solum,
ac prenuntiativa imponuntur nomina, sed
divorum patrocinio munita, ut nempe & ip-
sum reverentur vocabulum, & objecti virtu-
tes specialim imitentur, atque ut certum fiden-
ter invocent amando patronum.

& Dñus di-
lexit eum, preveniens illum in benedictionibus
dulcedinis suae, destinabat eum successorem Da-
vidis, fabricatorem templi, & typum Christi,
& ob hanc causam, dicit Deus 1. Paral: 22. 9. pacifi-
cus vocabitur, & pacem & otium dabo in Israel
cunctis diebus ejus; ipse aedificabit domum nomi-
ni meo, & ipse erit mihi in filium &c. quot gratia
manent etiam pro hac vita praelectis, ac predes-
tinatis à Deo, si tamen ipsi obicem non posue-
rint. Misit que in manu Nathan, Salomon

post ablactationem, primamque piorum paren-^{193.}
tum institutionem, traditur educandus Nathan
Propheta: quia etsi parentes pii sint, non tamen
necessarium illud inter amorem, & rigorem facile
assequuntur medium in liberorum instructione: qua-
re prastat illos extraneis, & selectis commendare pe-
dagogis, ne etsi præclara indoles filiorum, ut uber
gleba sine cultura, silvescat: unde sapienter Plu-
tarchus dicit: Quemadmodum ad agriculturam pri-
mum requiritur bonum solum, deinde peritus colonus
denique semina frugi, ita plane natura solo, agricola
magister, semini præcepta respondent.

Puer inge-
niosus eram. Cum Deus Sapientiam largè &
ubertim Salomoni esset affusus, optima illum
tum corporis, tum animi contemperatione ador-
navit, sapientiæ illi consentaneâ: sed quot pue-
ri à Deo miris natura, ac gratiæ donis præditi,
hæc sibi vertunt in perniciem, ipso rationis usu a-
bitentes, & sibi commissum in terram fodientes
talentum, strictiorem inde rationem Domino red-
dituri.

& sortitus sum animam bonam: hoc
est Dei nutu, non ex proprio merito obtinui ani-
mam bonam: ea verò in pueris dicitur animæ
60-

194. bonitas, quæ affectionum, morum, ac propen-
sionum præluceat candor, quasi futurarum se-
men virtutum, quod, si innocentia contrariis non
conteratur, suum tempore suo faciet fructum:
quare iuvenes suas dotes, ut sapientiæ custodiant
semina, ne sodalium pravitate, aliis que quibus-
vis sapientiæ contrariis fructificare impediantur. 9

S. II. Salomon in Regem ungitur, 3. Reg. & 1.
Paral.

Textus: Salomon filius tuus regnabit pro me, & ipse sedebit
super solium meum. ... Unxeruntque eum Sadoc Sacer-
dos, & Nathan Propheta. & exierunt inde Ierusalem,
& insonuit civitas. = 3. Reg. 1. v. 30. 43. = Salomon autem
sedit super thronum David patris sui, & firmatum
est regnum eius nimis = c. 2. v. 12. = & unxerunt secundo
Salomonem, filium David: unxerunt autem eum. 2. No =
1. Paralip: 29. 22. =

Cum Salomon ageret annum suæ ætatis vigesi-
mum, (ut bene probat hic noster à lapide contra
aliquos) pater eius David de juramento facto re-
quisitus à Bethsabee uxore, iterum ei regnaturum
pro se Salomonem asseverat, eademque die uccersi-
vit Sadoc, & Nathan, præcipiens, ut ritu solemniter
Salomonem regem constituerent, quem publicè
adductum in montem Gihon ibi unxerunt, cunctis
conclamantibus: Vivat Rex Salomon: inde
reductus in Ierusalem collocatur super solium
regium, quo audito Adonias frater, & amicus
Salomonis, timens fugit in tabernaculum, quem

ē cornu altaris convulsim remisit Salomon in
domum suam. Tum, ~~plaudentes~~ sacrificiis
Deo oblatis Salomon ungitur secundo ac cele-
briori ritu, sedit que in solio regni, ipsi princi-
pes dantes fidem ad manum, illi diem festum
egerunt, ac plaudentes epulati sunt.

Salomon
filius tuus regnabit pro me; non dicit meus
sed tuus, cum utrius que filius sit, ut discant
parentes, in filiis sublimandis non paternum
sibi consulendum affectum, sed vel divinam,
si adsit, inspirationem, sequi, vel alieno poti-
us regi iudicio in eorum discernendis meritis:
in illo: regnabit pro me, mundanorum elu-
cet eliciendus contemptus, ubi & ipsa regna
beare non possunt, quos ad tempus ditant; sed
& suam ut reliqua, successionem, inconstantiam
ac volubilitatem habere demonstrantur.

Ipsē se-
debit super solium meum; tota, qua fruebar,
potentia donabitur: o quam vana mundi poten-
tia: quam parvi faciendae ejus divitiæ honores
& dignitates: prestat ergo has ut David anticipa-
tō relinquere, quæ in morte cruciant se habentem,

& innumeris tunc affligunt curis, quibus bono animæ non vacat prospicere: e contra qui eacordatus adjicit, tranquillo moritur animo, ut qui à terrenis jam facile avellitur, quod iis non adheret.

Unxeruntque eum, & oleo nempe quod ad id in Tabernaculo asservabatur: per quam unctio- nem significatur, regem debere induere misericordi- am, ceterasque virtutes in oleo figuratas; debere i- tem subditorum infirmitatibus mederi: & dum clamant: Vivat Rex, non tam sibi quam subdi- tis vivendum intelligat, ut & pro iis quibus præ- est, rationem redditurus.

Ascenderunt inde lætan- tes, & insonuit civitas; dignum lætitiæ spectaculum videre inunctum & à Deo donatum sibi regem, à quo populus sibi sperat emolumenta recte gu- bernationis; sed verò subditis omnibus magna lætitiâ suscipiendus quilibet sibi præpositus Præ- latus; quicumque enim iste sit, à Deo præficatur, ut eo perfectius obedientiâ exerceatur, quo præ- sul ineptior censeatur, ubi evidenter iniustum non præcipitur. Salomon autem sedit super thronum David; quasi jam solemnem accipi-
ens

ens regni possessionem: ubi sessio firmitatem, ^{197.}
& regiam constantiam, atque inflexibilem deno-
tat, absque acceptatione persistentiam in bono reg-
ni regimine servandam: thronus patris idem imi-
tationem injungit boni antecessoris, & pro posse in-
stabilis uniformitatem retinendam: propter quae
omnia praestanda additur: & firmatum est reg-
num eius nimis, ut in bono quasi solidaretur,
sic quae omnimodam adderet regno ^{firmam} ~~firmam~~.

Un-
xerunt secundo Salomonem, ut prioris factio- ^{l. 2. c. 12.}
nis Adonia rebellionem deleta (inquit Pineda) re- ^{n. 5.}
gis nova inauguratio omnium plausu suscep-
ta, illis etiam tribueretur accepta, qui primam
probatam non habuerant: juvat enim non
raro ad renitentium confusionem, aut resipis-
centiam media posita repetere: sic quae pro co-
versione peccatorum expedit recta iterare mo-
nita, ut salutaris inspirationis gutta non se-
mel aut bis, sed saepe cadendo, etiam lapidea ca-
vet pectora.

Unxerunt autem eum Domino, id
est, eligente, & volente Dño, vel etiam confirman-
te, ut ex iterato sua electionis indicio Salomon
plu-

198 pluribus se Deo dicandum titulis agnoscent:
sua Deus replicat beneficia, ut gratias repe-
tamus; multiplicat auxilia, ut concuramus;
sed heu! quoties voluit nos, ut gallina pullos
suos, congregare, & nolvimus: curramus ocius,
ne relinquatur tandem domus nostra, seu ani-
ma, deserta, & gratis efficacibus destituta.

S. III. Salomonis sapientia, & divitiarum.

3. Reg. 3. & 4. & 10. = 2. Paral. 1.

Textus: Apparuit autem Dñs Salomoni per somnium nocte di-
cens: postula quod vis ut dem tibi; & ait Salomon: Dabis
ergo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit &
discernere inter bonum & malum... placuit ergo sermo coram
Dño... & dixit: ecce... dedi tibi cor sapientis, & intelligens, ^{in quibus} ut
nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrechurus sit.
Sed & hæc quæ non postulasti dedi tibi: divitias scilicet & glo-
riam = cap. 3. v. 5. 6. 9. 10. 12. 13. = Erat autem Rex Sa-
lomon regnans super omnem israel. = c. 4. 1. = Divi-
tias & substantiam dabo tibi, ut nullus in regibus... si-
milis tui = 2. Paralip: 1. 12. = Erat pondus auri, quod
offerebatur Salomoni. & 3. Reg: 10. 14.

Salomon, accepta in uxorem Pharaonis
regis Aegypti filia, profectus est in Gaba-
on cum primatibus israel, cum quæ ibi in
tabernaculo Moysi super altare æneum
mitte hostias obtulisset, nocte ipsa Deus in
somnia apparuit ei, quidquid sibi pete-
rit promittens; atque unice postulavit sa-
pien-

129.
pientiam, & in agendis discretionem, quam
à Deo, petitionem laudante, abundè supra
reges omnes accepit, unà cum divitiis co-
piosissimis. Reversus in Jerusalem, oblatiis
& ibi coràm arcà victimis, convivium suis
exhibuit magnificum; tumque mirabili
judicio duas mœretrices de filio contenden-
tes probavit, nece infantis minata, ubi ma-
trem ex pietatis affectu, palàm dedit discer-
nere: mox regnum prudentissimè guber-
nans longè lateque dilatat ab Ægypto ad
Euphratem, magnifico perfruens regia om-
nis supellectilis apparatus: suamque pos-
teris manifestavit sapientiam, in scriptis
Libris Proverbiorum, Ecclesiastæ, & Canti-
corum; elucetque in Libro Sapientiæ, ex
ejus sententiis à Philone Judæo constato,
ut passim censent Auctores.

Apparuit
autem Dñs Salomoni per somnium: cum
in somniis communiter ea cogitationum spe-
cies recurrant quæ interdum mente revolvimus.
sic Salomoni crebrò per diem de Deo cogitanti,
& dormienti, nunc Dñs apparet: ita nos pia me-
dite -

200 ditemur vigilantes, ut sancta somniemus
dormientes quasi continua affectione divi-
na cogitantes; caveamus tamen ab erronea
somniaeum recollectione, qua perniciosè admo-
dum nonnulli deluduntur.

Postula quod vis,
Deo placuerat Salomon sacrificiis & victimis,
atque observantia, consiliorum Davidis pa-
tris sui; hinc liberalissimus Dominus thesaurus
quoque suos illi aperit cum ipsa eligendi liber-
tate: qui enim Deo serviunt, vel ex hac vita
multam accipiunt retributionem; iis dicitur:
petite, & accipietis; dilata os tuum, & implebo
illud; & quidquid petierint fiet illis, ut Chris-
tus promisit Apostolis.

Dabis ergo servo tuo
cor docile, &c. O! rectissima petitio! O! electio sa-
pientissima & prudentissima, qua sapientiam
injee postulans jam sapiens esse comprobatur:
unde & ipsemet dixerat: initium sapientiae est
^{sup. 6.} ipsa disciplina concupiscentia: Quid hic peti-
sent mundani? divitias, honores, & fastum, qui-
bus abusi ad inferna descendunt. Petamus & nos
potius sapientiam, & omnia nobis bona venient
pa-

pariter cum illa 207.

Placuit sermo coram Domino

illæ sunt preces Deo acceptæ quibus non mundana corporis, sed anima spiritualia dona postulamus; hæc enim solim modo perpetua sunt, & desiderabilia, cætera omnia arbitranda ut stercora, atque ut detrimenta, quibus anima illaqueatur, ne viam Dei mandatorum liberè valeat currere.

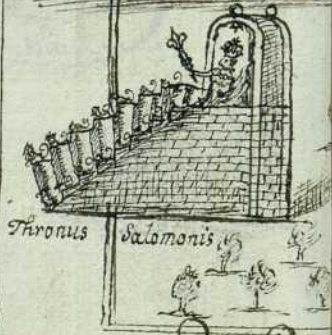
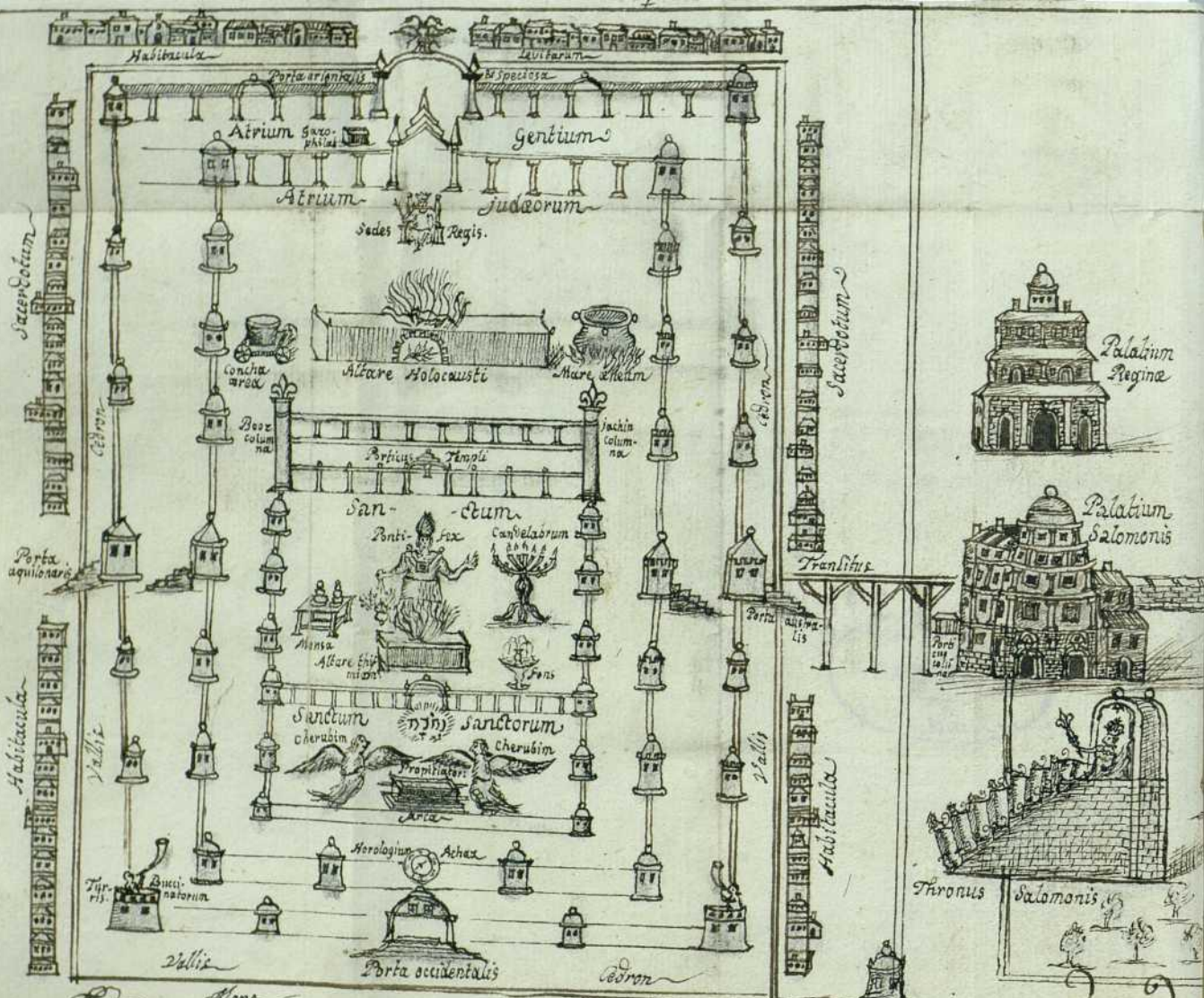
Dedi tibi cor sapiens, &c. Deus qui recta petentibus verè dat affluenter, optulit Salomoni dedit sapientiam, tantam, ut a nullo sui ordinis superatus, aut superandus sit, nec naturalem modò sapientiam accepit, sed & spirituales, quæ Sap: 10. proprie vocatur scientia Sæctorum, quæ que longè præstat, ut potè, quæ a Dei timore habet initium; sinem vero, per virtutes omnes, vitam æternam.

Sed & hæc quæ non postulasti dedi tibi, Divitias scilicet, & gloriam, quibus abundavit Salomon super reges omnes: ut discamus ex eo spiritualia petere, & desiderare, nulla de temporalibus habita sollicitudine, horum enim cura apud Deum est, patrem benignissimum, qui perophimè novit, quibus indigemus: quod si primò quæsierimus regnum Dei, & iustitiam eius,

sicut Salomoni; sic & nobis cætera omnia ex
Dei bonitate adjicientur. ☉

Erat regnans super
omnem Israël: id que summa felicitate, ac
rerum omnium abundantia; gaudebat que
universus populus pace omnimoda, quæ utique
magnopere pendet a bono Principis regimine
ac gubernio: ubi enim, qui præest, deflebit, jam
regnum dividi incipit, indeque desolationem mi-
natur funestam; sed ubi regnat sapientia, ibi pax
imperurbabilis. ☉

Divitias & substantiam dabo tibi
in Ditionibus, palatiis, gemmis, auro, argento,
& omnis generis opibus: quibus omnibus rectè Sa-
pientiam anteposuerat Salomon, in eo verè bea-
tus, quod post aurum non abierit, neque in pe-
cunia, aut thesauris speraverit: unde & ejus i-
mitatoribus promisit Dñs, quod eorum stabi-
liantur bona. Eccl: 31, ubi econtra, habetur: Qui
aurum diligit, non justificabitur. .. ve illis, qui
sectantur illud, & : atque idem discurre super
ultimum prefixum textum: Erat pondus auri,
quod offerebatur Salomoni. ☉

Templum Salomonis
 Ex Christiano Adrichomio Delpho
 in Theatro Terra Sancta

S. IV. Salomon fabricat Templum Dño. 3

3. Reg: 5. 6. 7. 8

Textus:

*Hiram dedit Salomoni ligna cedrina, & ligna
c. 5. abiegna... & erat inditio 30000 virorum = adifi-
c. 10. 13. cari capit domus Dño... Malleus & securis, & om-
ne ferramentum non sunt audita cum adifica-
retur... & affixit laminas, clavis aureis = c. 6. 1. 7. 21.
= fecit que Salomon omnia vasa in domo Dñi ul-
tare auream &c... th: tribula, de quo purissimo, &c.
= cap: 7. 4. 48. & seq: = Intulerant sacerdotes arcam fe-
deris Dñi in locum suum. &c. Erat ergo Salomon in
tempore illo festivitatem celebrem = c. 8. 6. 65.*

Misit Salomon plusquam 145 millia ope-
rariariorum, ac impetratis ab Hiran rege Tyri
artificibus multis, plura ligna & lapides pro
templi fabrica in libano monte parari iubet,
atque ratibus per mare in Ioppen, ac inde
porro terram Ierosolymam advehi fecit. Tunc
anno quarto regni sui mense Aprili cepit
Salomon edificare Ierosolymam in monte Mo-
rica, ac area Orna templum Dñi excellentis-
simum, intrinsecus circumquaque laminis
aureis vestitum, variis ornatum picturis, ac
marmore preciosissimo stratum: ante porti-
cum magnificam duas ~~posuit~~ posuit columnas e-
reas; item altare holocausti venum, mare
ibi-

204. itidem æneum, quod stabat super 12. boves
fusiles, ac decem conchas æneas; altare incen-
si aureum, duos Cherubin aureos, centum
phyalas & vasa innumera aurea ad usum
templi; quæ omnia septennio perfecit, anno
regni sui undecimo; mox anno sequente die
octava Septembris, convocato universo Isra-
el, solemnè pompa cœpit celebrare templi
Dedicationem, subsequentiis cœremoniis ô-
nibus, & holocaustis, ut refertur 3. Reg: 8. &
2. Paralip: 5. Dein ipsemet coram multitu-
dine genuflectens, & manibus in cœlum expan-
sis, gratias Deo egit, oravit que, ut templum
sanctificaret, ac in eo orantes exaudiret, &
ecce de cœlo descendit ignis & sacrificium devo-
rat, procumbentibus omnibus, ac Deum adorant-
ibus & laudantibus: posthæc cœpit festum taber-
naculorum, dein facta collecta pro necessariis
templi, juxta Levit: 23. populus ad sua reversus
est.

Hiram dabit Salomoni ligna, & sic Sa-
lomoni cooperans in fabrica Templi: sanctum
enim ac Deo maximè gratum piis operibus
proximo cooperari, ut & simul faciat remu-
ne-

nerationis participes, ut fiant & meriti; & sicut ^{203.}
Hiram dabat Salomon pro lignis, triticum &
oleum; sic Deus pro viliissimis ~~re~~ seu tempo-
ralibus sibi oblatiis, pretiosissima vite aeterna-
alimenta, seu gratiae auxilia, abundanter retri-
buit.

& erat inditio triginta millium viro-
rum; intellige primarios solum operarios, &
operum praefectos, quibus alii plures subja-
bant: erantque isti ex primatibus populi, ut
saeculi huius magnates in piis causis subser-
vire non dedignentur, maxime cum de Divino
cultu agitur: dum namque Regum Regi deser-
vinnt, nobiliores esse perhibentur, ubi ipsi
servire, jam est regnare.

3. Reg: 9. 2

Aedificari cepit do-
mus Dno: prius quam sibi de domo provide-
ret Salomon, Deo templum aedificari curat: un-
de, & ut sibi magnificentum postea ~~est~~ pala-
tium extrueret abunde obtinuit: sicque si
nostros in Dei cultum primo ordinaremus
reditus, & unde nobis posthac consuleremus,
multiplicatio haberemus: Deo dantes unum
recipimus centuplum; Deo de terrenis in-
servi-

206 servientes, & vite huius bona multiplicamus, & vitam promeremur aeternam, thesaurum nusquam deficientem.

Mallens, securis, ferramentum, non sunt audita, quia utique materia omnis jam dolata erat, ac preparata, ut explicant, Lyra, Abul: Ribera: ubi aptè significatur, quantum in templis servandum silentium, ut quiete vacantes orationi nullis mundanis rumoribus ibi distrahantur, ubi Deum ipsum alloqui conceditur, & vel ipsi Deo dicata materia maxima reverentia debetur.

Affixit Laminas clavis aureis, sacrae in templis apponuntur picturae, ut verius caeli typum ea exprimant, in quo Deum adorant omnes Angeli ejus, & Sancti; atque ut in templo, orationis Domo, caelites quoque exoremus, ut intercessoribus multiplicatis, quod nostra non obtinet possibilitas, facilius à Domino quod petimus impetremus.

Fecit que Salomon omnia vasa in Domo Dñi, Altare
an-

reum, &c. in auro charitas designatur^{267.}
quia corda nostra debent ardere, ut Christo
dignum altare, apta que gratiae vasa effici-
antur: ubi & auri mundities conscientiarum
praescribit puritatem debitam ad sacra su-
menda, aut tractanda; vasorumque illo-
rum novitas, peccatorum respuit vetera
fragmenta, ut nova sint omnia, corda, vo-
ces, & opera, uticanit ecclesia.

Thuribula
de auro purissimo; quia ex mundo corde
pergratus odor diffunditur, dirigitur que
oratio sicut incensum in conspectu Dei, ac
merita virtutum ad Deum ascendunt, si-
cut fumus aromatum, per manus custodis
Angeli, qui latus preces & merita nostra
defert; ut his ascendentiibus descendat gra-
tia & misericordia.

Intulerunt Sacerdotes
Arcam in locum suum, hoc est, in Sanctos
Sanctorum subter alas Cherubim. Erat Arca
Sacrae Eucharistiae figura, cuius locus proprius
sunt Cherubica devotorum pectora, quae duas
charitatis, & fidei expandunt alas, quibus im-
mensu

mensum gloria pondus sustentant, quod in
eis operatur digna Sacramenti susceptio, si-
bi per sacerdotes ministrata, quos inde, & plus
quam cherubica charitate ardere oporteret.

Fecit
ergo Salomon Festivitatem celebrem, Dedicacionis videlicet extracti Templi: quae fieri variis & modo solet caeremoniis, quibus & Domo Dei debita commendatur reverentia, ac in ea agendorum mysteriorum altitudinem; specialiterque ea dedicatione templa destinantur divino cultui, ut in posterum profanis visibus pollui, nisi sacrilegè possit.

S. V. Depravatio Salomonis & Regni ejus. 3. Reg: 11

Textus: Salomon adamavit mulieres alienigenas multas... & averterunt mulieres cor ejus... ut sequeretur eos alienos... Tunc edificavit Salomon fanum Chamis idolo Moab... Dixit Dominus Salomoni... scindam regnum tuum... Suscitavit autem Dominus adversarium Salomoni... & affligam semen David super hoc = 2. II. II. 1. 3. 4. 7. 11. 14. 39

Expletis Salomon edificiis suis, plures civitates extruxit: ejusque fama longe lateque diffusa & Regnam Saba movit, ut a terrae finibus cum ingenti comitatu eum adiret, ejus sapientiam experitura, opesque & in omnibus magnificentiam de

demiratura. Sed cum per orbem, dotes Salomon^{209.}
nis celebrarentur, ipse de tanto sapientiae culmi-
ne in profundam insipientiae collabitur abyssum.
adamas, accipiensque mulieres alienigenas mul-
tas, quæ illi erant in uxores velut reginas, septin-
gentas, concubinas vero trecentas, & quibus jam
senex seductus, earum adorabit & coluit idola,
iisque phanum in offensionis monte edificavit:
unde iratus Dominus illi scissionem, depravatio-
nemque regni minatur, atque adversarios ei
suscitavit Adad Idumæum, Razon Syrum, & Je-
roboam Ephratæum servum ejus; atque de Jeru-
salem egresso occurrens Ahias Silonites Prophe-
ta, regni divisionem denunciatur; ac recuperatio-
nem convertendo promittit.

Salomon adama-
vit mulieres; O! misera transformatio! Salomon
prius sapientia celebris, modo fit insipientissimus:
verè hic mulier apostatare fecit sapientem, Eccl: 12:
quis nunc sibi potest de sapientia, & virtute con-
diti? quis peccati vel remotissimas non aufugiet
occasiones? quis Deum Regem gentium non time-
bit? ubi lapsum videmus hominum sapientis-
simum, & adeo bonam sortitum animam

& auerterunt mulieres cor ejus; Ea est libidinis efficacia, ut sui sectatorum primò cor auertat à bono, à pietate, à Deo, ne justorum pace attracti à se recedant; sed potius mente & corde excecati nil nisi sua appetant blandimenta: caueamus ab hoc lubrico serpente, qui tam suaviter quocumque se immittit, & corda etiam sapientissimæ incautè penetrat, dein suo depravat, lædit, ac destruit veneno ~

ut sequeretur Deos alienos; qui à vero declinaret Minimo: qui enim lubricam sequitur viam inclinatam, decursu præcipiti in profundum corruit: o metuendum luxuriosis præcipitium, quo etsi suavi, sed veloci casu deveniunt; mens libidine obtæcata, jam verum non agnoscit, sed ad insanias falsas conversa per molles passus ad suam currit ruinam ultimam ~

Ædificavit Salomon phanum Chamos; ubi jam tanta Salomonis sapientia? ubi illa divini cultus ampliatio? jam illum subditus pietas deseruit, eo quod (ait Eucher.) eum nulla saltem minima tribulationis disciplina custodivit, omnia illi erant prospera, undique deliciis, ac opulentia referto: ut caveant illi, ^{ne}

cum sibi felicitas arridet exterius, eadem simul ^{24.}
irrideat interius

Scindam regnum tuum, in duo,
scilicet iuda, & israel: iuxta in rebellem senten-
tia: salomon cor suum diviserat; dividatur &
ejus regnum, quod & alter accipiat, ut & cor di-
visum deus occupat alienis: peccata princi-
pum sunt scissio regnorum, quæ ex unione ac-
cipiunt fortitudinem, sed ex divisione tendunt in
desolationem

Suscitavit autem Dominus adversarium
salomoni: quæ pænæ viventi inflicta est, superi-
or verò post mortem: æquum est, ut adulterumque
extendatur regum pænâ delinquentium, ut & ipsi
delictorum sentiant in se effectum, & ii, quibus pec-
cando fuerant in scandalum; in se patiantur ad-
versarios, in suis ignominiam perpetuam, ut
& duret peccati in posterum memoria, cujus in
vita fuit ad eò publica notitia

& affligam semen
David super hoc, dixit Dominus jerobam salomonis
successori, propter cujus scelera toti Davidis se-
mini imminabat afflictio: ò tristes scelerum ef-
fectus, ò prolongata pænarum successio! verum &
in hoc maxime iustus, & reclus Dominus, ut qui vo-
luit

212 *luit populos à Sanctis regibus suum accipere
emolumentum, & ab iisdem depravatis permittat
succedere detrimentum: orant igitur subditi pro
praelatis suis, ut proficiam sibi relinquunt bono-
rum operum, ac exemplorum hereditatem*

S. VI. Salomonis mors & exitus. 3. Reg. II.

*Textus: Dies autem, quos regnavit Salomon in Jerusalem super
omnem Israel, quadraginta anni sunt. Dormivit que Sa-
lomon cum patribus suis, & sepultus est in civitate
David patris sui, Regnavit que Roboam filius ejus
pro eo. à 1. 42. ad fin. ~*

*Anno suae aetatis sexagesimo, ut censent Syran:
Abul: &c, obiit Salomon postquam regnaverat
super omnem Israel annis quadraginta, sepul-
tus que est in civitate David, in monte Sion: u-
bi narrant Zonaras, & Cedrenus apud à Lapide,
ejus sepulchrum sub Hadriano imperatore dissi-
luisse ac concidisse; hoc que motus ac tumultus ju-
daicos portendisse: quod & Dio Cassius commemo-
rat in rebus Adriani. Salomoni patri immedia-
te successit filius Roboam, qui à populo in Si-
chem constitutus Rex minatur tribubus oppres-
sionem: unde facta est scissio regni, à Deo Salo-
moni prænunciata; eligitur que Jeroboam à de-
cem Tribubus, solis duabus iuda ~~et Benjamin~~ relin-
tis*

Roboamo, qui super eas regnavit annis septem-
decim; sed Jeroboam viginti duobus super alias
decem, succedentibus utrimque suis regibus. In
hanc seriem

Super duas Tribus
(Regnavit — annis)

Roboam	17.
Abia	3.
Asa	41.
Josaphat	25.
Joram	8.
Ochozias	1.
Athalia	6.
Joas	40.
Amasias	29.
Azarias, sive Ozias.	52.
Joatham	16.
Achaz	16.
Ezechias	29.
Manasses	55.
Amon	2.
Josias	31.
Joachaz	3. mensibus.
Joachim	11.
Joachim	3. mensibus.
Sedecias	11.

Super 10. Tribus.
(Regnavit — annis)

Jeroboam	22.
Nadab	2.
Baasa	24.
Ela	2.
Zambri	7. diebus.
Amri	12.
Achab	22.
Ochozias	2.
Joram	12.
Jehu	28.
Joachaz	17.
Joas	16.
Jeroboam	41.
Zacharias	6. mensibus.
Sellum	uno mense.
Manahem	10.
Phaceja	2.
Phacee	20.
Osee	9.

Dies autem, quos regnavit Salomon, &c
Regnavit utique, & sapienter, & feliciter, quo
usque, & suas bene rexit concupiscentias; sed
ubi regnum animæ suæ peccando dissipavit,
& temporale regnum, atque felicitas ipsi di-
rui cepit: qui enim animo suo Dominari

214. neglexit, quomodo rite alios regere poterat?²
sed verò quanta Salomoni de peccatis reddenda
exstitit ratio, cum, cui multum datum est, & mul-
tum ab eo quærendum restet: mansit utique
ei locus penitentiae, Deo miserante: an ta-
men eam peregerit, sub fatali dubio manet:
unde, & celebri quæsito, an Salomon damna-
tus sit, an salvus? satius, nil affirmandum iu-
dico, cum utraque opposita sententia validis
utrimque argumentis, & propugnetur, & op-
pugnetur; atque non parum indecisio hæc mo-
rali subservit reflexioni, qua tanti sapientia
portenti certa advertuntur scelera, & penitẽ-
tia, indeque salus, admodum dubia, & pror-
sus incerta.

Dormivit que Salomon, utique
somno mortis, quæ nemini parcens, ipsis in-
sidiatur regibus, & potentatibus; divitias non
veretur, vel munitissimas invadit turres om-
nium victrix: verius Salomon clamasset ut
Agag (1. Reg. 15. 32.) siccine separat amara mors?
quem è divitiis, opibus, honoribus, tantaque
eripuit majestate: amara profectò, & amaris-
sima mundum diligentibus, carni servienti-
bus, superbiam sectantibus; in quibus quia
non

non est salus, nec spes salutis invitat: O' qua
verè & sapienter cecinit B. Jacoponis in suo
de mundi vanitate Carmine

Cir mundus militat sub vana
gloria.
Cujus prosperitas est transito-
ria?
Tam cito labitur ejus poten-
tia,
Quam vasa figuli, quæ sunt
fragilia.
Dic ubi Salomon olim tam
nobilis?
vel ubi Samson est, dux in-
vincibilis?
vel pulcher Absalon vultu mi-
rabilis?
vel dulcis Jonathan multum
amabilis?

Tot clari proceres, tot rerum
spacia,
Tot ora præsulum, tot regna
fortia,
Tot mundi principes, tanta po-
tentia,
in icu oculi clauduntur omnia.
& concludit
Nil tuum dixeris, quod potes
perdere.
Quod mundus tribuit, intendit
rapere,
Superna cogita, cor sit in
æthere.
Felix, qui potuit mundum con-
tere.

& sepultus est in civitate David patris sui,
Sapiens Salomon prius toti mundo intimarat:
Vanitas vanitatum, & omnia vanitas, (Eccl. 1. 2) nūc
autem ipsemet in sepulchro summum vanita-
tis redditur speculum: evanuit ejus sapientia, fe-
licitas, & gloria; evanuit ejus potentia, sani-
tas, & præsens vita; ultinam non æterna

Regna-
vit que Roboam filius ejus pro eo: in ejus
que regnatis anno primo comminata illa
accidit regni scissio; & sicut Roboam regna-
bat pro Salomone, pro eo, ita & omne regnum
pa-

216.
pœnas luit pro eo, scissionem istam duris Ro-
boam excitante exactionibus, facta que Dei ins-
trumento ad patris scelerum, protrahendam
vindictam: hæ sunt peccati sequelæ, hi fruc-
tus; quis se à peccato non avertat? ex quo
presentia proveniunt mala omnia, ac post
hæc imminent æterna.

Ad Salomonica histo-
ria coronidem, & ipsum Christi typum con-
sidera: Templum ædificans, fidelium ecclesiã
extruentem Christum præsignavit; vinctus in
Gihon, Christum, pacem nostram, indicavit;
sponsus Ægyptiæ, Christum sponsum Ecclesiæ,
cujus & figura fuit regni Salomonis felicitas.
sedens in throno, Christum denotabat judicem.
cujus & gloria ideæ exhibet gloria Salomonis.

CAPIT. XIII.

(Ex Libro IV. Reg. Josias & 2. Paralip. cap: 22, & 23.)
34 & seq.
Vt & aliqua de Libro IV. Regum erulamus,
atque de regibus post regni divisionem præ-
dictam aliqua sciamus, duorum saltem eo-
rum extruendam hic solito more, duximus
historiam; unius qui super duas, alterius
qui super decem alias tribus regnavit: ex

primis unum Josiam eligimus, ex cuius vi-
te serie non pauca possimus eruere docu-
menta: Quod in his præcipuè intendimus

S. I. Josias regnare incipit 4. Reg: 21.

Textus: Regnavit Josias filius ejus pro eo... Octo anno-
rum erat Josias cum regnare cepisset... Fecit que-
quod placitum erat coram Dño, & ambulavit per om-
nes vias David patris sui, non declinavit ad dexteram
sive ad sinistram. Cap: 21. 4. 26. & 22. 7. 1. 2.

Josias, qui & Cosar, filius fuit Amon, & Joidæ,
jam que octo solim natus annorum constitu-
tus est à populo Decimus septimus Rex juda
post Salomonem: Josice nomen à Deo illi est
impositum, prædictum que ante 327. annos,
qui fluxerunt à Roboam & Jeroboam usque
ad Josiam, habetur namque 3. Reg: 13. 2. Ecce
filius nascetur domui David, Josias nomi-
ne, & immolabit super te (altare) sacerdo-
tes excelsorum & in quibus & nomen &
Zelus religionis Josice prænunciantur: un-
de Josias, Dei munus, Dei salus, Dei ignis
interpretantur hebræi: tale enim sacrificiū
obtulit Domino Leo, quale nec ante eum a-
liquis regum, nec post eum, ait Auctor o-
peris imperfecti apud S. Chrysost: hom: 1. in Math:

Regnavit Josias filius ejus pro eo, Anno videlicet, qui malum fecerat in conspectu Domini, sicut Manasses pater ejus (+ Reg: 22) quibus succedere expediebat, qui bonum facturus erat; providus enim & misericors Dominus non patitur diu populos sub iugo gemere; sicut nec fideles diuturna affligi desolatione, sed solatia immiscet, ut & bono capitis exemplo prava membra reficiantur; & in afflictione patientes aliquantum respirent & requiescant a laboribus.

Ps. non enim in æternum irascetur Deus, aut in æternum comminabitur ut Psallit Prophetas

Octo annorum erat, cum regnare cepisset, præmaturæ ornatus regnandi gratia; quia Deus quos vult, spiritu intelligentiæ replet; & ut in aliquibus malitia ætatem superat, sic in Josia malitiam prævenit prudentia, & candor innocentia, ut esset adolescentibus exemplar, ut, ubi ipsis primò elucet boni & mali discretio, bonum sectentur, avertant a malo.

Fecit que quod placitum erat coram Domino; hic finis esse debet nostrarum actionum, ut Deo placeamus

mus, & hominum placita non curemus, ni legi^{279.}
Dei concordent: quid enim prodest ad homini-
bus laudari, & amari, quem odio habet Deus?
non utique probatus erit, quem soli homines,
sed quem Deus commendaverit: dabunt illi for-
san temporalia; sed Deus promittit, & conferet
aeterna bona sibi placentibus, quæ mundus
in perpetua invertit mala suis amatoribus.

Am-
bularit per omnes vias David; non est imita-
tus immediatiores progenitores, qui Deum pa-
trum suorum dereliquerant, sed mediatiorem
Davidem, hominem secundum cor Dei: sic in
copiosa hominum varietate, illi nobis in exem-
plaria proponamus, qui corde sincero Dei præ-
cepta custodiunt; horum societatem & contuber-
nium sectemur; aversantes perniciosam peccatorum
tabernacula

Non declinavit ad dexteram, sive
ad sinistram; in omnibus rectitudinem com-
mendat servandam, quæ bonum virtutis est me-
dium, ne ad aliquid declinetur extremum: non
declinemus ad dexteram rigoris (dum v.g. cura
aliorum incumbit) aut ad nimiam tolerantiam si-
nistram; sed boni moderaminis medium tenea-
mus

220 mus, duce prudentiâ, quæ virtutum omnium
sapidum est condimentum

S. II. Josia pietatis fundamenta. Cap: 22.

Textus: Cum audisset rex verba libri legis Domini, scidit vestimenta
sua, & præcepit: . . . ite & consilite Dñum super me, & super
populo . . . magna enim ira Domini succensa est contra nos . . .
Pro eo quod audisti verba voluminis, & perterritum est cor
tuum . . . colligam te, ut non videant oculi tui omnia mala
quæ inducturus sum &c. N. 11. 12. 13. 18. 19. 20

Anno decimo circiter octavo regni sui fecit
josias instaurari templum Domini: tum Hel-
cias pontifex reperit in templo librum legis,
puta Deuteronomium, ut cum S. Chrysostomo
censent plures, vel etiam totum Pentateuchum
ut habet Josephus apud à Lapide: quo libro lec-
to conferritur rex, sua vestimenta scidit in re-
verentia, ac religiosa admirationis signum ex-
inde pietatis fovens, ac firmans fundamenta,
atque ex devotionis affectu flevit coram Do-
mino, misit que ad Oldam prophetissam, ut
Dominum super verbis reperi libri consule-
ret, quæ respondit, inducenda super Judam
omnia mala in eo libro prænnunciata ob trās-
gressam à præcessoribus Dei legem; ipsū
tamen Josiam prius in pace moriturum

Cum audisset rex verba libri; audire primum est ad scientiam principium: unde ad audiendum indicitur à Deo velocitas, ad loquendum autem potius tarditas, & beatus homo dicitur, qui sapientiam audit. sic que Josias audiens verba legis Dñi sapientia sua prima jecit fundamenta, exinde jam beatus, quòd audierit verbum Dei, & aptissimus ad fidem, quæ ex auditu gignitur.

Scidit vestimenta sua, ut Dei timorem loco humani timoris indueret; atque timor ille est, qui ex auditu conceptus pietatis fundamenta consolidat, audita custodiendo, ne beatitudini illi aliquod deficeret requisitum, quæ non modo audientes beantur, sed & similes Dei verbum custodientes (Luc. 11.) timor autem Dei optima est sapientia custodia, utpote qui odit malum, arrogantiam, & superbiam Prov. 8.

ite,
& consulite Dñum, in dubiis ac perplexitatibus ad Deum habendus ostenditur recursus, media sanctorum intermissione dirigendus; ut, quod propria non obtinet possibilitas, eorum facilius intercessione obtinetur: ubi, & proprio non innitendum edocemur iudicio, ne errantes

227 rantes decipiamur, maxime cum de verbi Dei
intelligentia dubitamus

Magna enim ira Do-
mini succensa est: praevis iste timor Iosiam
in operando direxit; sic & praconceptus Novissi-
morum metus cuncta opera nostra comitetur
oportet; ut, eo utentes freno, ad neutrum latus
deflectentes recta procedamus in propositum
finem optimum, vitam aeternam

Pro eo --- colligam te &c. En suavis, & pia auditionis, & sac-
ti timoris fructus, divina custodia, & a malis
liberatio, quia misericordia Domini a progenie
in progenies timentibus eum (Luc. 2.) cuius timo-
ris & alter maxime optandus est fructus, quo, qui
timet Dominum in mandatis eius cupit nimis, de
bono in melius progrediens, ut in Iosia conspicimus

ut non videant oculi tui mala: sic Deus
bonos a malis imminentiis liberat, ut ratione
eorum persaepe flagella suspendat, ne cum pecca-
toribus communes penas luant, qui horum non
communicarunt sceleribus: & e contra, ut Ecce-
siasticus monet, (Cap. 27.) Si non in timore Domini

tenueris te instanter, cito subvertetur domus
tua, ~~~~~ 223.

S. III. Josias sancit fœdus inter Deum
& populum. Cap: 23 ~

Textus: Ascendit que rex templum Dñi. legit que cunctis
audientiùs omnia verba libri fœderis. scelit que rex
super gradum, & fœdus percussit coram Dño, ut am-
bularent post Dominum, & custodirent præcepta ejus,
& testimonia, & cæremonias in omni corde, & in tota
anima. acquievit que populus pacto. V. 1. 2. & 3.

Convocato Josias populo universo Jerosoly-
mam, stans in templo legit coram omnibus
totum Deuteronomium; fœdusque cum Do-
mino renovans, omnes juramento adstrinxit
ut lecta servarent: ejus quoque tempore
jeremias, & Sophonias propheterunt in
jerusalem, divinam que Jhdæis minati sũt
vindictam; veris autem Israelitis ex Chris-
ti adventu omnimodam pollicitati felici-
tatem ~

Ascendit que rex templum Domini
& ut habetur 2. Paral: 34. in domum Dñi; tem-
pla enim Domus Domini sunt, in quibus ha-
bitare dignatur cum hominibus, ab his que pe-
culiari cultu vult honorari, speciali fiducia
exorari; eosque à se principaliter exaudiri;
sitt

224. Sunt quoque templa locus proprius ad pia
tractanda negotia, pro morum reformatione,
& animarum salute, ut modò Josias

Legit
que cunctis &c, ut ex lectione fructuosa conci-
perent, quæ eis infundere optabat, desideria: quod
enim sæpe non præstant recitata, hoc melius obli-
nent lecta verba, majorem sibi vindicantia aucto-
ritatem: universim que eò copiosior est sacre lec-
tionis fructus, quò præ relatâ, facilior est in ea
ponderationis repetitus affectus.

Stetit que ree,
erat utique ibi solium regium ubi sederet, sed
religiose stat ut populum ad Dei cultum mo-
veret & verbo, & exemplo: & quidem in templis,
ubi Angeli cælestis aula Principes tremula as-
sistunt reverentia, quâli & ipsos terræ monar-
chas expedit se gerere gestu, ac situ?

& fœdus
percussit. ut ambularent post Dñm: optimum
sanè fœdus, ipsi Deo gratissimum, ac fœderatis
fructuosissimum, sequi vias Dñi, qui protector
ac susceptor est omnium, qui inquirunt illum:
unde dixit: qui sequitur me, non ambulat in te-
nebris, sed habebit lumen vitæ: hæc est via
recta

recta, per quam iustos deducit Dominus, iis ostendens regnum Dei.

& custodirent praecepta eius &c; haec est semita ad ambulandum post Dominum, ut docet Sanctus Joannes dicens: Qui dicit se in Christo manere, debet ut ille ambulavit & ipse ambulare; atque haec est Charitas dei, ut mandata ejus custodiamus 1. joan: 2.

In omni corde, &c; animo volenti, in charitate non ficta, in omni cordis sinceritate: O! principibus imitandus Dei gloriae zelus, ac salutis sibi commissorum affectus! quo Josias afflatus, pactum hoc inter Deum inivit, & populum; illius gloriam, hujusque spiritualem intendens utilitatem: non sibi à subditis exigit tributa; sed Deo cultum, ac debitam obedientiam: hoc verbis instat, lectione, & exemplo.

Acquie-
vitque populus pacto; fructus est exhortationum Josiae, ac populi preparationis indicium, cuius defectu peccatores, & indurati verbo Dei sibi proposito non acquiescunt; imo & saepe sibi in mortiferum convertunt venenum, monita salutaria contemnentes,
ti-

226. timenda non memorantes, speranda non cre-
dentes, sola praesentia attendentes

S. IV. Josias subvertit idola. 2 lib. 4. Reg. 23.

Textus: Praecipit rex ut projicerent de templo Domini omnia
vasa, quae facta fuerant Baal. & tulit pulverem eo-
rum. Delevit aruspices. Destruxit quoque adiculas
effeminatorum. contaminavit excelsa. Abstulit quoque
equos. & contrivit statuas. altare destruxit, combussit
& comminuit in pulverem. & occidit universos sacer-
dotes excelsorum. & a. N. 4. ad 21. exclus.

ut ergo Josias omnia pietatis auferret obsta-
cula, mundare statuit templum, Jerusalem, &
Judam ab idolis: altaria & simulacra Baal des-
truxit, excelsa lucasque excidit; sacerdotes Ba-
al delevit, soli & Luce sacrificantes occidit,
equos & currus solis combussit, domos effemi-
natorum dissipavit; Tophet, cultumque idoli
Moloch, quod erat in valle filii Ennom, ever-
tit; phatum quoque quod Salomon edifica-
verat in monte Offensionis, diruit; sed & pha-
num & altare, quod Jeroboam fecerat in Be-
thel, comminuit; lucum succendit, ossa sa-
cerdotum ibi sepultorum exhumavit, & su-
per altare combussit: sepulchrum tamen Pro-
phetae, qui haec futura ante 357. annos pra-

prædixerat, intactum servavit. insuper & omnia phana, aras, statuas, & lucos in urbibus Samaria, Manasse, Ephraim, & Simeon usque Asephthalim per universam terram Israel subvertit; omnes idolorum Sacerdotes occidit, atque ossa sepulcrorum combussit.

Præcepit rex ut projicerent de templo Dñi omnia vasa, quæ fuerant Baal; ut in materiali restauratione, priora prius removenda sunt, ut nova succedant; sic in spiritali mutatione, vetus homo abjiciendus, ut nova fiat creatura; pravi affectus, quos ut diabolica portamus vasa, projiciamus, ut in cor mundum sancta inducamus desideria, apta Deo habitacula.

& tulit pulverem eorum, ne vel pulvis idolorum in templo Deo dicendo remaneret. Pariter ergo, si vere ad Deum converti voluerimus, non gravia solum defestemus peccata, sed vel minimas evacuemus offensas, quæ ut pulvis remanere solent, ex quo sensim & montes possunt excrescere; vel saltem animam Dei habitaculum

228 *faculum maculant, ac defedant.*

Delevit aruspices, seu divinatores, quos posuerant reges Juda ad sacrificandum in excelsis: qui enim sanam sequi doctrinam exoptant, sollicite cavere debent à falsis prophetis, ut discipulos suos Christus docet, ab iis scilicet, qui sub ovina pelle lenocinii oratorii, suspectas seminant doctrinas, taxas inducunt sententias, quibus tandem lupina voracitate, & ipsas deglutiunt animas.

Destruxit quoque ediculas effeminatorum, scortorum nempe masculorum, quibus infundè polluebatur templum Domini, à quo longissimè abesse debet non opera, modò, ac verba obscana, sed et cogitatio vel minima, quae mentis puritatem aliqua ratione laedere valeat, ubi mens tota in ipsum Deum debet intensius intendere.

Contaminavit excelsa, sive fana, & aras idolorum, ne quod fictitiis inservierat diis, vero, ac sacro cultui profana commutatione dicaretur: dedecet namque plurimum profana sacris immisce-

ri, quibus adeo opposita confunduntur ex-
trema, & patet aditus ad resumenda prohi-
bita, quae nec nominari debent in nobis.

Abs-
tulit quoque equos & soli dicatos; quibus
& effrenes docemur domare ac destruerè, appe-
titus animi, apparentis claritatis cupidus
& ad visibilia directi, cuius & fictas contera-
mus vanitatis statuas, & pravi amoris lo-
cata idola destruaamus, charitatis igne combu-
ramus, atque contritionis impulsibus in eva-
nendum pulverem comminuaamus.

& occidit
universos sacerdotes excelsorum, hos Josias
quasi victimas consecrans divina iustitia,
cuius laudandus zelator existit, ut qui alie-
nos Deos coluerant, pœnam secleri confor-
mem luerent, ac proportionatam, Dei veri
& vindicis hostia effecti, licet invite.

J. V. Josias Phase solemne celebrat.

Ibid: à v. 21. ad 29. excl. :

Textus: & praecepit omni populo dicens: Facite Phase Dño Deo...
Nec enim factum est Phase tale à diebus iudicium... sed & pythones
immunditias, & abominaciones, quae fuerant in terra iuda & ieru-
salem, abstrulit Josias, ut statueret verba legis... Similis illi non
fuit ante eum rex... neque post eum. v. 21. 22. 24. 25.

230. Josias ergo, demolitis jam ubique idolorum reliquiis, pythoniis etiam, ac ariolis deletis, præcepit, ut juxta legem maxima cum solemnitate celebraretur Pascha, seu ut agnum paschalem, cæterasque paschales victimas immolarent, ut in lege offerri jubetur Num: 28. Hoc verò Phase celebratum est quarta-decima die mensis primi, seu Martii, majori, quàm nunquam, solemnitate, ex Josiæ dispositione ac munificentia, uti describitur 2. Paralip: 35. ubi & ideo præcipue laudatur Josias & 1. 4. Reg: 23. præ cæteris tam Israelis, quàm Judæ regibus, quos omnes quoad religionis reformationem facile antecelluit.

Facite Phase Dño Deo,
jam isthoc phase vetus terminatum est, ubi Pascha nostrum immolatus est Christus, (2. cor: 5.) qui se ipsum verum Dei agnum dedit sacrificandum, pariter dicens: Hoc facite in meam commemorationem: Faciamus utique, sed digne, faciamus, hoc longè superexcellensimum Pascha, cujus reliqua

quia tenuis admodum præextitere figura,
vel umbra.

Nec enim factum est Phæse tale,
quod ubique longe verius dici debet de novo
Eucharistia Sacrificio, miraculorum à Deo
factorum maximo, mirabiliū ejus memo-
ria adequatissima, omnes antiquorum sacri-
ficiorum utilitates superexcellētissimè com-
plectente, victimam infiniti valoris immolan-
te, inde que omnimodè impetrante, copiosè
pro omnibus satisfaciēte, ac Deum plenis-
simè gratificante.

Sed & pythones, immunditi-
as, &c. abstrahit Josias; iterum memorat jo-
siam mala omnia avertentem; ut & debitam
in divinis tractandis inculcet munditiam, ac
sollicitam pro mundanda conscientia curam;
sicut enim semel putate repullulant herbae, ni
putatoris obstet continuata diligentia; sic &
prava in animo nostro recrescunt, nisi constan-
ter detineantur mortificationis putatione victri-
ci.

ut statueret verba legis; quia ut statim
verba legis obtineant, in nobis cor mundum,
esse oportet ab omni inordinato affectu ipsi le-
gi

gi contrario; alias nempe verba legis sonantia
pulsant, verum nec intrant, aut penetrant cordis
intima, in quibus, quia non statuntur, nec per-
manent, ut operentur, & operare comprobent.

Simi-
lis illi non fuit; in quibus verbis nulli ante-
cessorum praedicitur Josia, aut successorum,
sed pro idololatriae fugatione specialiter lauda-
tur, ut à gratia illi praecipue concessa à Deo,
qui suos electos in aliqua particulari virtu-
te vult excellere, ad utilem Ecclesiae amenita-
tem; unde habeamus ex iis tanquam flori-
bus mysticis pretiosiora exsurgere ad imita-
tionem exempla.

S. VI. Mors Josiae ibidem o. a. n. 29.
& 2. Paralip: 35.

Textus: In diebus ejus ascendit Pharaos Necho rex Aegypti
contra regem Assyriorum. & abiit Rex Josias in occur-
sum ejus = 4. Reg: 23. 29. = Noluit Josias reverti, verum
perrexit ut dimicaret in campo Magedo, ibi que vulne-
ratus est à sagittariis. mortuus que est, & sepultus. & uni-
versus juda & Jerusalem luxerunt eum. Jeremias ma-
ximè. 2. Paral: 35. n. 22. 23. 24. 25. &

Anno Josiae 31. ascendit Pharaos Necho rex
Aegypti contra regem Assyriorum (verius Na-
bopolassar seu Nabuchodonosor junioem, qui
Aegyptiis dominabatur aequè ac Babiloniis) ut
ut

253.

ultisceretur injurias Aegypto à Sennacherib il-
labas, & spolia ab eo ablata repeteret; Josias
autem volens impedire transitum ejus per ju-
dæam, ne hanc invaderet, ivit ei in occursum,
nec credere volens asserenti, se nil contra Josiam
aut judæam moliri, aciem contra illum instru-
xit, in qua dum audacius & incautus prælia-
tur, à sagittariis confixus occubuit in campo
Mageddo, unde in jerusalem translatus sepe-
tierunt in patrum suorum mausoleo; mor-
tuum que dolens luxit populus universus,
sed præ omnibus jeremias ejus obitum est
posthumè lamentatus.

In diebus ejus ascendit
Pharaos, & Deo hanc Josia occasionem per-
mittente, qua adversitatem experiretur; timuit
enim, etsi immeritò, sibi illum insidiari: sic per-
sæpe nobis ipsis occasionem afflictionum vanè
assumimus, cum etiam directe à Deo immisas
patienter ac gaudenter sustinere deberemus, cor
nostrum dilatantes, & imperurbabilitatem ani-
mi acquirentes ex eo, quod condignæ non sint
hujus temporis passiones ad gloriam futuram.

Abiit
rex Josias in occursum ejus, bono populi

Defendendi animo ab invasione quam sus-
picabatur ex Pharaonis transitu per judæam:
laudanda in hoc ejus vigilantia ac precautio
quod suspectis principis obstet, quod tamen in
omnibus eo præstandum est moderamine, ut eva-
dere cupientes charibdim, vitæmus & scyllam
incautis imminetem

Abiit Josias reverti --
verum perrexit ut dimicaret, non credens Pha-
raoni sibi pacem profertenti, nimium que pro-
prio fidens judicio, cum saltem debuisset prius
Deum de more consuluisse. ut Cajetanus ad-
vertit; ut & nos discamus temeritas suspicio-
nes, aut judicia cavere, quibus vanè ut plu-
rimum decipimur, ac noxiè

Ibi que vulne-
ratus est à sagittariis. S. Justinus 2. 89. ad
Orthodoxos docet, Josiam, idem occisum, quia
Jeremie monenti, ne se Pharaoni opponeret,
non acquievit: qui enim majorum detrecta-
tur amplecti consilia, damna sibi, Deo per-
mittente, accelerat, quæ obediens forte ex fo-
fo evasisset

Mortuus que est, & sepultus

quia delecta erat Deo anima Josiae, prope-
 rabit eum educere de medio iniquitatum,
 ne videret mala gentis suae, indeque regni
 templique excidium; atque ut plurimum à
 peccatis eum Deus ex hac vita eriperet, in
 eo temeritatis penam voluit luere, quod vi-
 olenta morte interiret, ut supra sentit S.
 Justinus: ubi & Dei clucet in servos suos mi-
 sericordia, sed & simul recta justitia

Lu-
 xerunt eum, morte sibi ereptum regem pi-
 issimum, cui filius Joachaz successit, qui
 tribus tantum regnavit mensibus idola co-
 lens, patrem nihilè imitatis: pro quo æ-
 quior luctus fuisset cum David, quod non
 custodiant peccatores legem Dei; Josias quip-
 pe in refrigerio justorum est, sed Joachaz
 pessima peccatorum morte correptus æternis
 ardet ignibus: hæc justa unica doloris ~~vera~~
 causa, quod lex Dei non observetur, & tam
 subito peccatores ad inferna descendant

Josiam in multis typum Christi lege
 apud Corn: à lapide 2. Reg: 23.

 Ca-

Capitulum XIV.

L. 4. Regum) **Jehu** (Cap: 9. & 10.

Fuit Jehu decimus regum israel seu decem tribuum, tempore quidem Josia anterior, sed nobis narrationis ordine posterior, eo quod duos ex regum serie descripturi, regem Judae, ac postea maluerimus praefigere regi israel impio; consulto tamen utrumque proponentes, Josiam imitationi, Jehu cautioni, unum & alterum copiosae morum directioni.

S. I. Jehu ungitur Rex (Cap: 9.

Textus: Videbis Jehu filium Josaphat filii Amasi, tenens que lentisculam olei, fundes super caput ejus ... fudit oleum super caput ejus, et ait: haec dicit Dominus: unxi te regem super populum Domini israel. & percussit domum Achab domini tui. 2. 3. 6. 7.

Jehu filius Josaphat jam pridem in regem a Deo destinatus, ab Elia, quatuordecim annis ante praesentem, quasi in futuri regni israel prognosticum, hoc in regem unctus est, juxta 3. Reg: 19. 16. praenuntiatio potius, quam regni collativa unctione, ut censent apud Cornel:

non

non pauci: nunc vero jussu Elisæi prophete
 tæ ab uno de pueris prophetarum, ad id cū
 oleo misso, ungitur rex israel in Ramoth-
 galaad levitica atque refugii civitate, præci-
 piturque, vindictam sumere de domo Achab,
 atque ideò, ne scilicet anticipata exurgeret
 sedetio ex joramī asseclis, secreto unctus est
 in interiori cubiculo, aufugiente statim inde
 puero illo ab Elisæo Delegato

Videbis Jehu fi-
 lium Josaphat, : en specialis designatio Jehu
 de medio cæterorum, ut ipse regnet, non alii:
 in quo divina nobis indicatur præelectio, qua
 ex multis, iudicio nostro æqualibus, unum præ
 aliis prævenit suis benedictionibus, hunc assu-
 mendo, illum relinquendo prout vult: ubi so-
 lum timenda conspiciuntur, sed minime scru-
 tabilia Dei nostri iudicia

Tenens que lenticulam
 olei, fundes, : ex quo ungenti modo eruiere pos-
 sumus, quo pacto & nos spiritualia Dei dona
 in alios valeamus diffundere, ipsa præ suavi-
 tate ac lenitate oleum sunt mysticum, quod
 cum in vasis geramus siccilibus, sic et illud
 in

238. in proximos expendere debemus, ut ipsa vasa
seti animas nostras, ab ~~illa~~ fractione servemus
hinc dicitur: tenens lenticulam, fundes oleum,

^{Fudit}
oleum super caput eius; : oleum medicinale,
est liquidum, quod spiritualiter aliorum capi-
ti infundimus dum recta consilia alteris damus,
errantes leniter corrigimus, dissidentes pacifica-
mus, aut quævis charitatis officia in animarum
medelam præstamus, ut præcipue decet agere
prælatos, reges, & quicumque sibi subditos ha-
bent.

Hæc dicit Dominus: unxi te regem, & non
enim ab hominibus, sed à Deo ipso dantur ho-
nores, ac dignitates; ut, qui eis possuntur, Deum
omnis boni agnoscant auctorem, per quem re-
ges regnant; ac subditi quoque eo magis suos
reverentur prælatos, quò certius sibi à
Deo resciunt præpositos.

Percuties domum
Achab domini tui; Qui enim mundo viden-
tur inferiores, in oculis Dei, cuius longè alie
sunt cogitationes, & viæ, sunt, & constituun-
tur superiores, & aliorum iudices; ut nemo
de præsentis dignitate præsumat, de cuius sum-
mi-

mitate dilabi potest aut detriti, alio ascen-^{239.}
dente, ut ipsa mundi rerum fert inconstans
volubilitas.

S. II. jehu dissimulat se regem esse

Textus: Dixerunt ei: quid venit insanus iste ad te. Qui
ait eis: noshis hominem, & quid locutus sit. At illi dixe-
runt: falsum est, sed magis narra nobis. Festinauerunt
itaque, & unusquisque tollens pallium suum posue-
runt sub pedibus ejus in similitudinem tribunalis. jhd.
v. 11. 12. 13.

Cum jehu secreto unctus fuisset jussu elisei
prophete, novum quid suspicari caeteri prin-
cipes homines que militares, ab eo quid rei
esset sciscitantes, prophetam contemnentes,
insanum, ac fanaticum vocantes; quibus
jehu: Noshis hominem, & quid locutus sit:
quasi diceret: noshis eum insanum esse, ac
proinde insana locutum, ideoque non creden-
da, nec à me enarranda: quae jehu dixit dis-
simulare pro hunc volens se unctum regem,
ne id factus periculum incureret contraria
alicujus scilicet ex parte jorami sui cõ-
petitoris: his tamen non acquievit populus,
sed denuo instant omnes, ut sibi veritatem a-
periat; qua tandem ex ore jehu intellecta;

240. eum ut regem sunt persecuti, regios que
illi, vestibus stratis, debuerunt honores com-
muni acclamatione: regnavit jehu, seu, quod
idem sonabat: rex noster est jehu

Quid ve-
nit insanus iste, ita prophetam ~~illudunt~~
idolatrie idololatras, ut & quotidie in hoc
mundo cernimus, à perversis pios insaniam
argui; verbi Dei pracones dieteris affici, di-
vine gloria zelatores opprobriis propulsa-
ri, & quid mirum, si Christus crucifixus
judæis scandalum, gentibus stultitia exhibit.
Quare omnino contemnenda mundanorum ju-
dicia, qui puniendo errore bonum vocant
malum, & malum bonum

Abstis hominem,
Ex prudentia jehu disimulat, ne graviora
sequantur incommoda; sic quando que ex-
pedit specialia Dei dona ad tempus occul-
tare, ne quod datur in aedificationem, ni-
mia praecipitatione defluat in perditionem.
Vnde & S. Gregorius monet, ut opus bonum
ita fiat in publico, ut intentio maneat in
occulto

Sed

Sed magis narra nobis; ad veritatem indagandam, humilis deservit instantia, qua quis verissima disciplinae concupiscentia, a peritis & piis inquirat quae sibi scitu necessaria ^{sunt} — Contra vero detestabili sciendi cupiditate, vel saltem culpabili curiositate, indagant alii, quae sibi ignorasse profuisset, quorum scientia inflat, vel, quod pejus est, innocentiam deturpat.

Festinarunt itaque & Nimirum ad vocem prophetae, quam a Jehu audierant principes ac milites, divinitus excitati regnum ei defulerunt: quia divinae motionis talis efficacia est ac tanta, ut subito quocumque velit corda inclinet: ea tamen cognita, festinanter exequendum bonum ad quod inclinat, ne lumini rebelles in posterum relinquamur secuti desideria, solius cordis nostri, quod ab adolescentia ad malum pronum est.

Posuerunt sub pedibus eius; quae caeremonia denotat pedibus calcandas divitias, mundanaque ornamenta pra-

242. precipue à regionibus & potentatibus, quibus,
cum affluent, majus periculum imminet cor-
dis apponendi; quapropter & Deus constituens
hominem super opera manuum suarum, om-
nia subjecit sub pedibus ejus, ne possent ad cor
ascendere, & suo pondere cordis in Deum as-
censiones impedire.

S. III. Jehu vindex Dei. Cap: 9. à v. 22.

Textus: Adhuc fornicationes Jezabel matris tuæ, & veneficia
ejus multa vigent. Converterit autem Joram manum suam,
& fugiens ait ad Ochoziam: insidiæ Ochozia. Porro Jehu
tondit arcum suum, & percussit Joram... statimque corruit.
tolle & projice in agrum... Etiam hunc percute... preci-
pitate eam deorsum. sermo Dñi est. v. 22. 23. 24. 25. 27.
33. 36.

Jehu ergo rex factus perrexit in Jezrael, ubi
Joram aegrotabat eique Ochozias invadebat,
qui, cognito per spiculatorum Jehu adventu,
nuncios miserunt in hujus occursum, qui
cum non reverterentur, egressi sunt Joram &
Ochozias in curribus suis, inveneruntque Je-
hu in agro Naboth Jezraelite, à quo cogno-
verunt sibi Dei nomine vindictam parari,
sed aufugiens uterque occisus est, Joram ictu
sagittæ intimæ penetrantis, Ochozias telhali
percussione, qui tamen consuetam oblinuit se-

sepulchram, non item Joram, cui, Jēhu precipiente, ager pro sepulchro fuit. Progrediens Jēhu aliam nomine Dei vindictam sumpsit de Jezebel, quam ex alta prospicientem fenestra jussit precipitari, quæque illic ab equis conculcata, & disrupta, canum esca evasit juxta Eliæ prophetiam 3. Reg: 21.

Adhuc fornicationes Jezebel matris hujus, & vigent: ubi fornicationis nomine ac veneficiorum, scelera omnia idololatriæ & magiæ, quas Jezebel exercuerat, intelliguntur: Sunt utique crimina, quæ in cælum clamantia dicuntur, quorum à Deo sumi solet in ipsos etiam peccantium posteros vindicta, quasi hæc, præ delictorum gravitate, non valeat adæquatè in unico expleri subjecto.

Et fugiens ait ad Ochoziam: insidiæ; sed incassum fugit jam imminens divina justitiæ flagellum, qui tam audacter se illi, peccando, subjecit: nemo enim est (Job teste) qui de manu Dei possit evadere: unde sequitur:

Porro Jēhu tendit arcum suum, & percussit Joram sagittâ nempe, cujus infertendo velocitas

244. induratis peccatoribus divinam minatur vindictam accelerandam, nisi quanto citius resipiscant, non ab ea fugiendo, sed animum a vitiis convertendo; imo illam iustam confitentes misericordiam humiliter implorando contritis & humiliatis certo concedendam; ubi enim sagitta non ferit mollia, sic & corda contritione emollita non laedet justitiae divinae jacula.

Tolle, & projice in agrum, ipsa indignum sepultura corpus, quod animae Deo rebellis fuerat receptaculum: terra enim mitibus promittitur; immitibus autem aer potius debetur, in quo procellosae formantur agitationes & causae tempestatum, quibus abunde scatet impiorum cor inquietum.

Etiam hunc percutite; Ochoziam scilicet Achab nepotem, cujus tota domus Deo vindice exterminanda erat; latebat quidem Ochozias in Samaria, ex 2-Parsal: 22: 7. sed inde ad Jehu adductus, percussus est & in Mageddo paulo post mortuus Dei ultione irresistibili, quae si differatur quandoque ad resipiscentiam, nusquam tamen eluditur.

tur.

Præcipitate eam deorsum, Jezabel utique, quæ superba animositate, mortem videbatur contemnere; ubi patet Dei iudicio propriam cuique peccato infligi penam, ut elati pereant præcipitati, & qui sursu se attollunt ignobili ruina deorsum detrudantur, ut sequaces Luciferi, qui altissimum cæli locum sibi arrogans, rapido casu infimum averni occupavit concavum.

Sermo
 Dñi est; prædicta nempe Dei vindicta, quam Jehu velut merum exequiebatur instrumentum: quis ergo non timebit Deum regem gentium, cui pareat omne quod voluerit, & cujus minarum effectus nemo valet evadere, nec sermones falsificari: memoremur ergo sermonem illum: nisi penitentiam egeritis simul omnes peribitis. Luc: 13.

S. IV. Ultrò Jehu Dei injurias vindicat

Cap: 10. usque ad v. 48. et c.

Textus: Tollite capita filiorum Dñi vestri... & miserunt ad eum in israhel... videte ergo nunc quoniam non cecidit de sermonibus Dñi in terram... & percussit omnes, qui reliqui fuerant de A-hab in samaria usque ad unum. N. 6. 7. 10. 17.

Mis-

246. Missis Jehu litteris ad primates Samariae, septuaginta filios Achab necari, eorumque capita sibi in Jezrahel transmitti fecit, & habita populo in terrorem ostendit; inde pergens in Samariam obvius sibi quadraginta duos principes judae, filios fratrum Ochozia, in via jugulavit. Dein obvium quoque habens Ionadab filium Rechab (à quo Rechabite habent originem) eum, data dextra, sibi in socium assumpsit, ac cum eo ingressus Samariam, totam deinceps domum, progeniem, ac stirpem Achab delevit, ac radicibus extirpavit.

Tollite capita filiorum Dñi vestri, id jussu Dei mandavit Jehu, etsi multi occidendi essent cum nocentibus innocentes quos tamen omnes voluit Deus perire, quia nocentissimi Achab erant filii, ad quos justa dispositione protrahitur poena parentum, ut qui premiorum vicissim solent esse participes. & miserunt ad eum
in

in Iezrahel, obedienter justitiam execu-^{247.}
ti, ut omnes justitiæ ministri præstare te-
nentur, quorum non est jussu examinare,
quod pertinet ad iudices, sed fortiter eam
executioni mandare, quæ sibi evidenter
non videntur injusta, secus facientes ipsi
justitiæ derogant, sese que reos constituunt.

^{Vi-}
dete ergo nunc, & sapienter Jehu toti po-
pulo propalata sumptam Dei jussu vin-
dictam: expedit namque sceleratos publi-
cas scelerum penas luere, ut cæteri terro-
re concepto sibi caveant, ab iis que sedu-
lò abstineant, quibus practicè vident im-
minere respondentia supplicia.

^{Non ce-}
cidit de sermonibus Domini in terram,
omnia quæ jussit Dominus, sunt expleta,
cujus profectò, velit-nolit homo, voluntas
fiat in omnibus, ut illi nos voluntati sem-
per conformes exhibeamus, ne, & hujus cõ-
formitatis amittamus meritum, & execu-
tio-

248. tionis, funestum experiamur effectum &
percussit qui reliqui fuerant... usque ad v-
num, ut Ahab nulla remaneret vel etiam
memoria. Pariter nobis cum vitiis pug-
nandum, ita ut ne minimæ eorum post-
existat reliquie, vi quarum præterita
reviviscunt delicta, & fortiori ut repe-
tita, innovantur malitia.

S.V. Jehu conterit idola, indeque à
Deo præmi^{um} recipit. Ibid.

Textus: Ahab coluit Baal parum, ego autem colam
eum amplius... Porro Jehu faciebat hoc insidiosè...
ingredimini, percussite eos, nullus evadat... Destru-
xerunt quoque eadem Baal... Dixit autem Dñs ad
Jehu: quia insidiosè egisti quod rectum erat... filii tui
usque ad quartam generationem sedebunt super
thronum israel? N. 18. 19. 25. 27. 30.

Destructis Jehu omnibus, & velut eradica-
tis quæ ad Ahab pertinebant, ad idola
quoque penitus delenda Deo movente
se convertit; unde sacerdotes omnes, pro-
phetas, & cultores Baal, callidè simula-
to sacrificio ex universo israel, convo-
cans in templum Baal, inibi ad unum
om-

nes per occultè paratos ministros trucidavit; stathas Baal combussit, templum destruxit, atque ex eo publicas latrinas fecit: propter que omnia à Dño Deo laudatus, promissionem accepit, filios suos regnatos super Israel usque ad quartam generationem, ubi eventus comprobavit; nam Jehu regnavit 28. annis, ei que successit filius Joachas per 17. annos, huic filius Joas per 16. mox filius Jerobeam, per 41. tandemque hujus filius Zacharias per sex menses.

Achab coluit Baal parùm, ego autem colam eum amplius; in qua simulatione alii accusant cum Augustino, alii cum Hieronymo excusant Jehu à mendacio pernicioso; pauci tamen etiam ab officioso, ni prorsus ex invincibili ignorantia, judicasset sibi pro tunc sibi talem simulationem licere: ubi advertendum nobis est, nec pro mundi totius salute licitum esse vel minimum mendacium.

Porro Jehu faciebat hoc insidiosè, nolens utique idolis sacrificare, nec sacrificari, sed

266. sed unice idolorum cultores omnes congregare, ut facilius eos contereret: finis prius fuit, sed medium periculosum, quod prorsus ponendum non est, etiam ad fines utilissimos, ad quæ Deo providente, media quoque non deerunt licita. Eius gloriæ zelatori et patienter exquirenti.

Ingreddimini, & percutite eos, nullus evadat, ut exigit recta justitia nulli reo parcens pertinaci; sic & rector justitia Divina, ad quam tanta præcesserat misericordia, in die judicii demonibus tradet impenitentes peccatores in unum congregatos, nulli dato evadendi loco, sed ut Zizania alligati infusciculos in infernum conjicientur æternum comburendi.

Destruerunt quoque ædem Baal, cujus loco latrinas constituerunt, ut ubi tot peractæ fuerant abominationes, vilissimis in posterum inseruiret visibus cultus detestandi memorativis: sic & anima peccatis pollutæ conveniens respondebit

re-

rememorativus conscientiae remorsus, im-^{257.}
mortali delictorum vermi fovendus

Quia studiosè egisti, & verè fidelium remunerator animarum Deus Jehu gesta compensat protractis honoribus, ut, qui Dei honorem adeò fuerat zelatus, in honore quoque esset constitutus: ly studiosè, denotat premium promitti, non utcumque, recta operantibus, sed exactè, intensè, ac diligenter Dei praecepta adimplentibus

S. VI. Jehu praevaricans punitur.
ibid. à v. 31

Textus: Porro Jehu non custodivit ut ambularet in lege Dñi Dei Israel in toto corde suo: non enim recessit à peccatis Jeroboam. In diebus illis cepit Dñus hēdere super Israel, percussit que eos Hazael in universis finibus Israel. & dormivit Jehu cum patribus suis &c. N. 31. 32. 35

Deletis Jehu, ut dictum est, idolis propria non consuluit saluti, simili cum cæteris regibus Israel cœcitate, perseverans ipse in cultu idolorum: Causa (ait hic Cornelius à Lapide) fuit politica, quod metuerent,
ne

ne si rediret populus ad Deum adorandum in Jerusalem; rediret pariter ad stirpem Davidis: vanè tamen, & impiè id timebant, Dei oppositæ promissioni non fidentes: quare, ipso Deo vindice, cum suis posteris tandem excisi sunt; atque Jehu idololatricam punivit Deus per Hazael regem Syriæ invadentem terram Israel; mortuusque Jehu in Samaria sepultus est, & regnavit pro eo Joachaz filius ejus, cujus tempore miser status Israelis fuit, ✠ orans tamen, restorationem pro filii sui Joas tempore impetravit.

Porro Jehu non custodivit, & non recedens à peccatis, & falso cultu vitulorum aureorum; aliis prædicavit, & ipse reprobis effectus est: quod maximè cavendū omnibus aliàs gloriæ Dei zelo laborantibus, ne ita aliorum salutem consulant, ut propriæ detrimentum incurrant; prius sibi, dein aliis attendendum, cujus ordinem nobis Christus ipse manifestavit incipiens facere, & docere.

cere

Non enim recessit à peccatis Ieroboam, perversens iterum Divinae legis ordinem, quæ prius declinare à malo iubemur, ut postea bonum faciamus: quare viam mandatorum Dei currere volentibus prius auferendum opprobrium & contemptum Dei, mundandus à tædio sopitus animus, purganda à peccatis anima, omnisque via iniquitatis amovenda.

In diebus illis cepit Dominus tædere super Israel, duritiam Jehu castigans, qui zelus fuerat remuneratus: Deus namque ex æquissima justitia, & mortificat, & vivificat, præmia & pœnas unicuique retribuens secundum opera ejus; & ut Jehu ad tempus benè operanti præmium dedit temporale; sic, ut ipse, finaliter impenitentibus iuste pœnam infligit æternam.

Percussit que eos Hazael, vrbes cremando, juvenes occidendo, parvulos elidendo, prægnantes dissecando, ut ab Elisæo prædictum fuerat 4. Reg: 8. v. 12. atque hoc pacto universus populus pœnas

da.

daret idololatria, cui adeò proclivis ex consue-
tudine remansit, ut & Jehu in ea confirmatus
sit: unde habetur Osee 7. revelata est iniquitas
Ephraim (seu 10. Tribuum Jehu, ^{quorum} caput qua-
rum caput erat Ephraim) in malitia sua la-
tificaverunt regem. omnes adulterantes qua-
si cibus succensus à coquente, &

& dormi-
vit Jehu cum patribus suis, somno mortis
dormivit nunquam ad videndum Deum ocu-
los aperturus, qui veritati eosdem occluserat;
idem accidet iis omnibus, maxime qui post
veritatis acceptam notitiam, voluntarie in
peccata prolabantur, quibus jam non da-
tur pro peccatis hostia, sed terribilis ma-
net expectatio iudicii.

Hic nobis finis educendorum ex libris
Regum, quorum omnium historias vel atti-
gisse, præter nostrum fuisse intentum, no-
bis per otium videnda, quin & ex professo
legenda, ac gustanda relinquimus apud
veros Sacrarum Litterarum interpretes,
qui, pro his libris, præcipiunt: S. Augus-
tinus, S. Eucherius, vel (ut vult Bellarminus)

Alius sub eius nomine, Ven: Beda, Angelo^{255.}
mus, Syranus, Hugo, Abulensis, Cajetanus,
Vetablus, Franc: Mendoza, Corn: à Lapide,
Gaspar Sanchez, Nicolaus Serarius, &c.

Caput XV.

Esdras ~
(Esdræ lib: 1.)

S. I. Quis Esdras? S. 1. cap: 7.

Textus: Esdras filius Saraia, filii Azariae, filii Helciae.
ipse Esdras ascendit de Babylone, & ipse scriba ve-
lox in lege Moysi... Esdras enim paravit consu-
um, ut investigaret legem Dñi, & faceret & doce-
ret in Israel præceptum & iudicium N. 1. 6. 10.

Esdras filius fuit Saraiae summi pontificis
qui in excidio Jerusalem occisus est à Nabu-
chodonosor anno 11. Sedeciae; frater Josedec,
qui fuit pontifex in captivitate; fuit Esdras
non modo historiographus, sed & propheta
Divino afflatus instinctu, & eius historia eo
tempore contigit, quo finitis 70. annis capti-
vitatibus, Iudaei e Babylone per Cyrum per-
sarium regem liberati sunt, continet quae
variorum gesta; ipsius tamen solius hic
innuere duximus opera, ut nostris aptiora
in-

intento, reliqua brevitate Fasciculi obstricti
omittentes. Ut ergo Esdras à Deo ad grandia
destinabatur, sedulo se paravit, ac legis in-
telligentiæ se totum dedit, ut verbo, scripto,
& exemplo in israel prælueret. ^{& observantia}

Esdras fi-
lius Saraia & Pontificali progenie oriun-
dus Esdras exponitur, ut et ejus in eo reli-
gio nobis præsignetur; vanitas enim est
de stirpe gloriari, nisi nobilitas in vera
pietate fundetur; quid proderit in futu-
ro sæculo temporalis celsitudo originis, ni
inde dimanarit præclarior excellentia
virtutis, quæ sola prosapias valet illus-
trare. ?

Esdras ascendit è babilone, in je-
rusalem; de loco confusionis in requiem
pacis: hic primus est viæ spiritualis gres-
sus, ut ab impietatis recedatur confusione,
quæ impii velut fervens mare non pos-
sunt quiescere, præ fluxuum inordinata
commotione; ubi flunt, & reflunt vitia
se mutuo rapidâ successione confoventia:
ab

ab hoc recedamus procelloso pelago, ut va-²⁵⁷
cis viam ingrediamur, & totius prosperi-
tatis.

& ipse scriba velox in lege; laudan-
da prorsus scriptorum diligentia, si tamē
in lege versantur; hoc est, si pia & utilia
tractaverint, in quibus legendis nullum le-
gis observationi lateat detrimentum, sed
potius ea erui possint, quibus & intellectus
veritate illustretur, & voluntas in bono con-
firmetur.

Paravit cor suum; utique ad sa-
cra exercenda ministeria; suum prius mi-
nister debet disponere animum; nec enim
fructum facere in aliis valet, qui fructuo-
sam in se non plantaverit radicem; non a-
lios ad Deum convertet, qui se primum nō
convertit; neque filios spiritaliter procre-
abit, cuius vulva cordis manet infecunda;
& operum ubera arentia.

ut investigaret le-
gem Dñi, & faceret, & doceret; tria hic elucet
apostolici viri munera: scilicet in lege meditari o-
ratio-

258. rationis studio, mox boni operis præluce
re exemplo; tandem que alios instruere ver-
bi sacri præconio: per primum de ipsum dis-
ponit & aptum reddit; ex secundo necessa-
riam apud alios famam acquirit; ac per
tertium verbi Dei semina per proximorum
animas spargit, sibi & doctrinæ attendens,
ex monitō Apostoli; unde, faciens, & docens
magnus evadit etiam vocandus in regno ca-
lorum.

S. II. Esdras judæorum, visitator

constituitur. cap: 7. à v. 14. & cap: 8.

Textus: Missus es, ut visites judæam, & jerusalem in lege
Dei tui, quæ est in manu tua... quantumcumque
necesse est, ut expendas dabitur de thesauro, & de
fisco regis... omne quod ad ritum Dei tui perti-
net, tribuatur diligenter... Tu autem Esdras consti-
tue judices & præsides ut judicent... sed & imperitos do-
cebe liberè. v. 14. 20. 23. 25.

ut ergo Esdras Deo movente, se disposuerat,
aptus que aliis regendis reddiderat, gratiam
regis Artaxerxis sibi aptè conciliavit, ab eo
que, ut jerusalem restauraretur, postulavit,
et regias impetravit litteras ample licentiæ
ac magnæ libertatis & potestatis; vasa item,
Dona

Dona que auri & argenti plurima: hinc 1^a 259.
die Martii cepit congregare judæos juxta
fluvium Ahava, ubi peracto triduo jeju-
nio, ac oratione ad Deum, ut dux sibi esset iti-
neris, cum sociis 1775. iter ingressus, die 12.
Martii, prosperè pervenit in Jerusalem, 1^a
Julii, cujus die 4^a vasa ac dona secum al-
lata in templo sacerdotibus tradiderunt,
& victimas Deo obtulerunt, ut latè refertur hic
Esdræ 1. cap: 8. ~

Missus es, ut visites judæam,
dixit Esdræ rex in patentibus litteris, facta
jam supponens assignationem, à se, suisque
consiliariis: expedit enim plurimum subdi-
tis, etiam ad perfectiora motis, opera, superio-
rum prestolari designationem, ratione cujus
& ea securius suscipiunt, & feliciter exequun-
tur ~

In lege Dei tui, id est juxta legem Dei
tui, ut nempe videret Esdras an populus le-
gem observaret. Sic, qui multis præsumt, si
per se subditos omnes non possint immedia-
te regere, substitutos debent & visitatores cons-
titue-

tituere, qui mores examinent, emendan-
da corrigant, prolapsa reparent, vetera
ta renouent, cuncta que ad obseruantiam
-ducentia constanter ^{con-}solicite curet, disponat, stabili-
liat.

Dabitur de thesauro; bonus hic ac
pius est thesauri usus, tuncis sane poten-
tibus imitandus, ut scilicet impendatur in
alendis Dei & Ecclesie ministris, promoven-
dis apostolicis excursionibus, templis re-
parandis, sublevandis pauperibus: quæ qui
faciunt, thesaurum non minuunt, sed accres-
cunt, quorum bona stabilita sunt in Do-
mino centuplum reddente, & vitam æter-
nam promittente.

Omne quod ad cultum
Dei cæli pertinet, tribuatur diligenter,
o! ulinam hoc ubique observaretur, ut de-
bita diligentia, quæ ad cultum Dei faciunt,
tribuerentur, ut deceat tantum Numen ho-
norari; sed eheu! Regum, ac Potentissim
palatia videmus copioso concursu affuen-
tia, templa verò Dei penè deserta; auro
&

267.
& bisso mundani vestiuntur, at Altaria sa-
cra per modico, ni dicam vili, aptantur orna-
tu: quare, iis maxime, quibus incumbit, curan-
dum, ut omnia tribuantur diligenter, divitiis
verò omnibus, ut ad id. eleemosinis, piis que do-
nationibus concurrant.

Constituere iudices, & pre-
sides, in quorum nominatione maxima re-
quiritur delectio, quam minime dirigat hu-
manus affectus, sed publici boni zelus; unde
additur, ut iudicent, seu iusta decernant, ad
quod & eligendi aptitudo, & regendorum respec-
tiva necessitas constituenti attendenda.

Sed
& imperitos doceat libere: hæc libertas præ-
latis omnibus necessario induenda, ne huma-
no detenti timore, debitas omittant represen-
sationes, ac punitivæ justitiæ æquitatem: que
omissio in iudicii die severe illis exprobra-
bitur, tanquam rationem pro subditorum
animabus reddituris.

S. III. Orat Esdras pro populo. Cap: 9.

Textus: Non est separatus populus israel à populis terrarum, & abominationibus eorum.. Cum que audissem sermonem istum, scidi pallium meum... & sedi mœrens. Expandi manus meas ad Dñm... confundor & erubescō... delicta nostra creverunt usque ad caelum... Ecce coram te sumus in delicto nostro. N. 1. 3. 5. 6. 15. *D*

Postquam Esdras in Jerusalem pervenisset, quæque dicuntur cap: 8. ejus Libri complevisset, accesserunt principes, israelitas accusantes, quòd post suum in urbem ingressum alienis permixti sint uxoriis, proprias ~~et ad tempore adu-~~ ~~et ad tempore adu-~~ labore itineris defædatis relinquentes, & filias extraneorum contra legem sibi copulantes: quo Esdras audito, scidit vestimenta sua præ admiratione, et dolore, supplex que oravit Dominum, ut populi errantis miseretur; conversus vero ad populum, hunc redarguit, & accepta à Deo rememorat tot beneficia, ut suam ingratitude agnoscentes divinam placarent iram, quam ut evaderent, enixis ipse deprecabatur orationibus, & lachrymis. *D*

Non est separatus populus israel, &c ubi occasionum peccandi fuga

ga commendatur: erat iudæis occasio abomi-
nationum communicatio cum Chananæis, Hethæ-
is, &c; & quia ab his non recesserunt, nec eorū
abominationes reliquerunt: unde experientia
docet, à peccatis non cessare, qui nota peccato-
rum pericula non satagunt evitare

scidi
pallium meum .. & sedi mærens;: effectus est
ardentis zeli animarum, ut Davidi accidit
Ps. 118. ad Deum dicenti: Exitus aquarum de-
duxerunt oculi mei, quia non custodierunt le-
gem tuam;: iusti sanè non propria tantū,
sed aliena deflent peccata, ut qui Dei gloria
semper exquirunt, eum quoquo modo offen-
sum maximo dolore deplorant

Expandi ma-
nus meas ad Dominum;: iuvat Esdras ora-
tionibus populum suum, quod primum &
maximum est medium peccatores converten-
di, & Deum placandi; ut oratione celos pene-
trante descendat misericordia, & claritatis
radius errantium corda illuminet, & veros
ingerat necessarie ad veniam contritionis
affectus

Con-

264. Confundor, & erubescor: proprium confusionis
ruborisque motivum sunt peccata, & maxi-
mè luxuriosa, quæ & merè naturalem excitat
ruborem coram hominibus: verùm coram Deo
sicut Job erubescendum, & mundi delicta præve-
dum, atque cum David tabescendum, ut con-
fusio proficiat ad salutem propriam & alic-
nam.

Delicta nostra creverunt usque ad cælum,
humilis est exemplar confessionis, quæ pecca-
ta, ut sunt, oportet fateri, nequaquam minui,
sed potius consideratione exaggerari, si quid
fortè concipi potest ultra infinitatem divi-
næ offensæ, ut corde contrito & humiliato,
certius à Deo venia delictorum impe-
tetur, qui suam humilibus dat gratiam.

Ecce
coram te sumus in delicto: reos nos tibi
sistimus delicti gravissimi, quod negare,
aut excusare non possumus: optima prorsus
via ad veniam impetrandam sui ipsius
accusatio, quæ vni David, Magdalena, ali-
ique innumeri justificati sunt à Deo, qui
penitentia potius placatur, quàm aliis sa-
crifi-

crificiis; in illa quippe nos ipsos Deo offerimus,
 ac immolamus, in his autem ut plurimum
 nostra

**S. IV. Esdras populum movet ad pœni-
 tiam. Cap. 10.**

Textus: Sic ergo orante Esdra, & implorante eo, & flente,
 & jacente ante templum Dei, collectus est ad eum
 de israel cætus grandis nimis... & flevit populus
 fleb. multo. & respondit Sechenias... & nunc si est
 pœnitentiæ in israel super hoc, percutiamus fœdus
 cum Dño, ut projiciamus universas uxores. N. 1. 2. 3.

Cum itaque ut diximus, oraret enixè Esdras
 pro populo, ad eò ut ejus peccata in se susci-
 peret, se que pro illis victimam Deo offerret.
 (in eo aptus Christi Dñi typus) cupiebat hoc
 pacto populum ipsum ad peccatorum pœ-
 nitentiã impellere; ipse enim non suum,
 sed populi nunc deflebat ac confitebatur pec-
 catum, ita ut jacentis ante templum gemi-
 tus, & voces ab omni populo circumfuso au-
 direntur: unde tanto exemplo populum il-
 lum commovit ad ingentem fletum, qui lau-
 dandæ infra pœnitentiæ felix extitit princi-
 pium, ita ut de mediis ad emendationem jam
 caperint cogitare, & inquirere. Sic

Sic ergo orante Esdra... & jacente ante templum, ubi se Deo pro peccatis populi offerebat. O! verus Christi Redemptoris imitator, & perfecta boni Pastoris idea, cuius est pro ovibus animam ponere: quod si non detur tanto charitatis ardore zelo, ponamus tamen conatum omnem, nec sudoribus parcamus aut laboribus ad proximorum animas Deo nostro reducendās.

Collectus est ad eum cæcus grandis, attractus novitate eorum quæ in Esdra videbant: ut qui volunt insidæles alios que peccatores ad suum gremium reducere convertendos, noverint potius lachrymis ad Deum suscipi, exemplis que humilitatis id se esse persecutores, quam humana vi, aut arrogantia, aut præcipitatione indiscreta.

& fle-
vit populus fletu multo: hæc vis boni exempli, ut quæ verborum sonitu, exhortationibus, increpationibus, aut rationibus etiam perefficacibus vix concionatores consequuntur, ea tacite & absque strepitu assequitur, ac devincit multum exemplum, suaviter simul

mul & fortiter commovens, ac convincens in-
tuentium animos.

Si est pœnitentia in Israel su-
per hoc, percuhamus fœdus cum Dño, ut projiciamus universas uxores; Quasi dubitans de venia à Deo obtinenda, id dixit Sechenias, sed non tam de divina diffidens pietate, quam de scelerum, convictis considerata enormitate: tanta porro est Dei nostri misericordia, ut omninò nullum sit scelus, cujus remissionem congrua, non possimus pœnitentiã impetrare; ut nemo de sua desperet salute, dummodò resipiscens sincerè salutagat se ad Deum convertere.

Percuhamus fœdus... ut projiciamus; post dolorem de peccatis nobis hic innuitur necessarium propositum emendationis, sine quo vanus & inefficax ille comprobatur; in fœdere, elucet firmitas; in projectione uxorum, practica ponenda propositi executio, amovendo occasiones relapsus cum detestatione præteriti abusus; quod propriè projectio indicat, quã unice ultimur pro removendis viliibus, ac nobis displicentibus objectis.

S.

S. V. Esdras mandat, & consequitur
gentilitiarum vxorum à suis
segregationem. Cap: 10. à v. 4

Textus: Surge, tuum est dñerere... confortare & fac... ergo
Esdras adiuravit... ut facerent secundum verbum hoc,
& iurauerunt... iuxta verbum tuum ad nos sic fiat... &
abierunt Esdras sacerdos, & viri principes familiarum
v. 4. 9. 12. 16.

Placuerat Esdræ sibi à Sechenia propositum
pro Deo placando medium; hinc principes sa-
cerdotum & leuitarum adiuravit, ut id exe-
querentur, ipse verò pro bono successu ieiuna-
vit & oravit iterum ad Dominum. Deinde die
vigesima Novembris iudeos universos convo-
catis Jerosolymam, in atrio templi trementes
propter peccatum, frigus, & pluviam (3. Esd: 9.) de
scelere denudò redarguit, alienigenas que ux-
res cum filiis earum repudiare præcepit; cons-
tituit que iudices, qui à prima die Decembris
usque ad primam Martii examinatione fac-
tâ, illas omnes cum liberis earum separa-
rent à populo Israel: quo ritè peracto,
Deum ultro victimis placare conati sunt,
sic que pristina expiare crimina

Surge, tuum est decernere; securius est, pœnitere volentibus, ut aliorum directioni se subjiciant; tum ut à proprio velle, cui prius ad eò adhaeserant, assuescant averti; tum ne in propria judicantes causa aberrent; tū etiam, quia, & hac ipsa subjectione sibi vim facientes, ex eo pro delictis incipiunt satisfacere.

Confortare, & fac, Esdras humilis sibi diffidebat ad tantum opus reductionis totèr-rantium; vel etiam etsi Deo fideret, eam simulabat diffidentiam, ut convertendorum dispositionem tentaret, indeque audito & cog-nito eorum animo, opus aggressus est: Esdra hic demira prudentiam, aliorum conversio-ni intentis imitandam.

Esdras adjuravit ut facerent, &c. convicit tandem tot ac tantis ver-bis & exemplis, quorum conjunctio est ad per-suadendum efficacissima; o utinam omnes qui Dei legem persuadere tentant dictis, simul ten-tarent & factis, tunc profectò copiosum ex ver-bi Dei seminatione colligerent fructum, nec

270 essent ut merum æs sonans, aut cymbalum
tinniens.

& juraverunt: magna fuit hæc reso-
lutio judæorum, planè seria pœnitentia, & ar-
dum valde juramentum, quo se obstringunt ad
uxores illas, charissimos que ex eis filios abji-
ciendos, ut legi Dei satisfaciant: imitandum sa-
nè fortitudinis exemplum, ut quæque nobis ca-
riora sunt pro Dei amore dimittamus, juran-
tes, & statuentes cum Propheta (2:18) custo-
dire judicia justitiæ Domini.

juxta verbum
tuum ad nos, sic fiat, dicebant obedientes,
ac Esdræ dictis velle suum cum intelligentia
subjicientes: quod imitari debent quicumque
aliis, maximè ex voto, sunt subjecti, quibus
non erit constans ex obedientia executio, si su-
um cum Superioris judicio non conforma-
verint.

Abierunt &c - - ut quererent rem,
Esdras scilicet, cum principibus familiarum
præceptam separationem executurus: in hoc
quoque Præsulum exemplar, quibus quos
ma-

maximè decet, quos iubent, & ipsos implere, 274.
tum ad propriam humilitatem, tum ad suddi-
torum ædificationem, solacium, & conforta-
tionem.

S. VI. Esdras populo legem exponit
solemniter, Lib: 2. Cap: 8.

Textus & dixerunt Esdra, ut afferret librum legis. At-
lit ergo Esdras, & legit. & populus autem stabat in
gradu suo. & legerunt distinctè, & aperte ad intel-
ligendum: & intellexerunt cum legeretur. & fuit
lætitia magna nimis. & fecerunt solemnitatem 7.
diebus, & in die octavo collectam juxta ritum. N. 1. 2.
3. 7. 8. 18.

Die prima Novembris convocato omni po-
pulo Ierosolymam. Esdras stans in tem-
plo è suggestu legit clarè & distinctè legè
Domini à mane usque meridiem, univer-
sa multitudine virorum & mulierum ex in-
feriori loco audiente, flente, Deum que ado-
rante. inde digressi festum, lætum que diem
egerunt, ac deinceps celebrarunt juxta le-
gem festum tabernaculorum, palmarum,
& collectæ. Esdra quotidie legis librum illis
legente, qui denno penitentes delictorum,
fœdus cum Deo renovarunt. Solemniori ju-
ramento de servandis præceptis, ritibus, ac

272. ceremoniis per legem statutis, ut describitur cap: 9. & 10

Dixerunt *Eſſera*, ut afferret librum legis; sapientia, ac instructionis cupidi: quod optimum est pro scientia acquirenda, *ſecunda* principium, juxta illud *Ecl: 6.* Si dilexeris audire, sapiens eris; & contra, qui sine ductore in via perfectionis ambulare praesumit, gravibus se exponit periculis, & illusionibus.

Attulit ergo *Eſſera*, & legit, bono populi satisfacturus desiderio audiendi; quod praedicatoribus, & quibusvis consiliariis maxime notandum est, ut, si voluerint sua proficere monita, ea opportuno imperiatur tempore, quo audientium animi sint dispositi, & ad fructuose audiendum preparati.

Populus stabat in gradu suo, sive inferiori loco sibi competente; stabat, praereverentia, & ut facilius sibi perfecta audiret; in gradu suo, ex humili observantia ritus: utinam sic omnes homines permanerent in gradu suo, cum vix
ullus

ullus sit qui ex suo ordine non attendat ex-^{273.}
tollit, ut præ æmulationum confusione, jam pro-
prius cuique gradus non valeat discerni.

&
legerunt distinctè, & aperte ad intelligendum,
ut omnes publicè verba facientes deberent obser-
vare: ut quid enim in Concionibus, sacris ve-
lectionibus tot subtilia, & emphatica verba, quæ
auditorum plurimi non possint capere? ut quid
tam pulchræ phrasæ, quæ si occupant intellec-
tum, voluntatem tamen minimè commovent?

&
intellexerunt, cum legeretur: hoc ad audientes
spectat, ut se attente gerant, sibi quæ proposi-
ta percipiant; vel pios libros legentes ita pro-
pria utilitati consulant, ut nil non meditatum
prætereant, ac velut apes è floribus aptiorem
sibi succum sollicitè pertrahant.

& fuit lati-
tia magna nimis; effectus est bonæ conscientie
ex debita pro peccatis satisfactione, & vitæ emen-
datione, quæ cor à peccatorum, passionum, ac
tentationum tempestate pervenit ad divinæ con-
solationis portum tranquillum; ubi jam ani-
ma

ma. in virtutum operibus lætatur, quod verè
est lætari in Domino ~

& fecerunt solemnita-
tem &c juxta ritum, : quod additum, ho-
diernas solemnitates nonnullas videtur re-
formationi subicere, ubi si sacri omnes ob-
servantur ritus, non pauci immiscetur abu-
sus, chorearum, ludorum, comotationum,
aliorum que excessum, qui potius gentili-
tatem, quàm Christianum, sapiunt ritum.

De
Esdræ obitu, certum quid non reperio; be-
nè saltem arguit Noster à Lapide longævum
fuisse, & vitam prorogasse, ut minimum, ad
132-annos, ut computat hic in Proæmio.

Reliquos duos Esdræ Libros non habet Ecclesia,
ut canonicos; eorum tamen magna est aucto-
ritas, passim que citantur à SS. Patribus & Doc-
toribus; & quidem Tertius eadem narrat, quæ
primus & secundus, ad quos perinde se habere
videtur, ut libri Paralippomenon ad quatuor
Regum ~

Ca-

Caput XVI.

Tobias

Librum Tobiae, certò Canonium, & infallibilis, divinaeque auctoritatis Patres, & Concilia decernunt contra priscos nonnullos: ejus argumentum est vita & gesta utriusque Tobiae patris & filii, enarrare, quorum historia, ut verissima tenenda est contra Paulum Fagium, erroneè, & audacter eam comicam vocantem; quam uterque Tobias divino conscripsit instinctu, quarum itaque nos hic solito more celebriora attingemus, eo, quo narratio processerit ordine.

§ I. Tobiae prosapia, & prima virtutes. Cap: 1°

Textus: Tobias ex tribu & civitate Nephtali... in captivitate tamen positus viam veritatis non deseruit. Cumque esset junior omnibus... nihil tamen puerile gessit in opere. Singiebat consortia... Decimas suas fideliter offerens... Cum vero factus esset vir accepit uxorem Annam de tribu sua, genuitque ex ea filium... quem ab infantia timere Deum docuit. N. 1. 2. 4. 5. 6. 7. 10.

Tobias ex patre Tobiel, avo Ananiel, & avia Debbora, cujus cura subicitur à patre relictus orpha-

276. phanus, fuit ex tribu & civitate Nephtali
oriundus; captivus inter alios factus à Rege
Salmanasar, sedulo ab idolis recedens, Deum ac
veritatem coluit, ideoque Regis gratiam nac-
tus, facultatem accepit quocumque vellet eun-
di; quam ille potestatem in charitatis operibus
totam exercuit, concaptivos invisendo, eisque
solatium, ac subsidium subministrando; inte-
rim ex uxore accepta Anna genuit filium,
quem suo nomine Tobiam vocavit, piissimis
que imbuat documentis. Mortuo tandem Sal-
manasar, ac pro eo regnante Sennacherib fil-
io eius, non cessabat Tobias cuncta miseri-
cordiæ opera exercere; unde regis persecutio-
nem præcavere compulsus, cum uxore & fi-
lio fugiens latuit, donec post dies 45. mor-
tuo rege, quem ipsi eius filii necarunt, reversus
est Tobias in domum suam, suisque denovo
potius facultatibus.

Tobias in captivitate. via
veritatis non deseruit; in Assyria inter ido-
latras veræ religionis cultum constanter reti-
nuit: quod, teste D. Bernardo, perfectæ virtu-
tis

lis titulus est, nempe inter malignantes innocentiæ refinere candorem; quia sicut gravioris culpæ est inter bonos bannum non esse; ita, immensi est præconii, bonum etiam inter malos extitisse, verba sunt S. Gregorii 1. Mor: c. 1.

Nihil tamen puerile gessit in opere; agebat utique senem moribus annis puer, cum multi, deplorante Seneca (ep: 4.) habentes auctoritatem senum, vitia sectentur puerorum. Ad Tobiam imitationem sit pueritia nostra senilis, & senectus puerilis, ut monet S. Augustinus (in Ps: 112.) ita sit, nec sapientia sit cum superbia, nec humilitas nostra sine sapientia.

Fugiebat consortia, prava idolatrarum, pergens ad templum Dni oraturus, & adoraturus: duo hæc præstanda, adolescentibus maxime, qui de se ad imitandum proclivi sunt, ut à pravorum se segregent societate, & piis se dedant exercitiis; cum facilius sit, ex Nazianzeno (orat: 29.) malitiam à sociis accipere, quam virtutem eis dare.

Decimas suas fi-
de-

278. deliter offerens, ut præscriptum erat Deut:
c. 14. ubi ly fideliter præcipiè imitandum,
venit hodiernarum decimarum solutoribus, qui
ut plurimum, non paucis utuntur fraudibus, di-
more contentiosi contractis ~~et~~ hæc solutionem
perficiunt, vel viliora Deo offerunt, qui cum
non irideatur, merito fructus ampliores denegat.

Vir
accepit uxorem Annam de tribu sua; doctrinam
important singula: Vir, ætatem requirit pro cõ-
jugio virilem præmaturitate; accepit Liberta-
tem electionis præmonet; De tribu sua, consor-
tis æqualitatem, conjugum que indicat curan-
dam in omnibus conformitatem, quæ in mu-
tuum requisitum amorem indissolubiliter de-
veniatur.

Genuit que ex eâ filium, benedictionis
profecto, ut in horum decursu patebit; hic que
fructus optimus sanctè inhi connubii, filiorum
bonorum procreatio, qui bonam sortiti animã
parentum gloria existunt, ac solatium; pravis
contra parentibus sunt petulantes filii tor-
mento insuperabili.

Quæ

Quem ab infantia timere Deum docuit, ²⁷⁹
hæc prima debet esse parentum cura, ut fi-
liis quanto citius sanctum Dei timorem ingerat,
sugam que peccati; ut quasi vasa recentia, pri-
mo hoc imbuti liquore, id ipsum & cum senue-
rint semper sapiant & reddeant. Sic S. Blanca
filio suo S. Ludovico Francia Regi, hoc crebro
ab infantia, tanto in posterum successu, incul-
cabat: Malo te videre animam agentem, quæ
peccatum vel unicum admittentem;

S. II. Tobia in adversis patientia

Cap. 2. & 3.

Textus: Tobias plus timens Deum quam regem cor-
pora occisorum occultabat. & sepeliēbat. Con-
tigit autem ut... ex nido hyrundinum dormienti il-
li calida stercore incidere super oculos fieret que
cæcus... immobilis in Dei timore permansit, agens
gratias Deo... irridebant vitam ejus. Tobias vero
increpabat eos. N. 9. 10. 11. 14. 15. 17. Exaudita
sunt preces amborum... & missus est Angelus
Dñi S. Raphael. Cap. 3. N. 24. 25.

Anno ætatis sue 56. Tobias, die quadam
è mortuorum sepultura fatigatus, domi
obdormiebat; cum ecce pennis de imminē-
ti hyrundinum nido calida stercore in
ocu-

oculos, etsi dormientis, apertos, ut assolet evenire, rectò dilabuntur, excæcant que, jacentem, insuper ab Anna uxore sua. textrice, cæteris que cognatis exprobratur, quod frustra elemosynas faceret, mortuos vè sepeliret; ipse verò Deum interim cum lachrymis orabat, atque ut sibi mori concederet ingemiscens instabat. Quo tempore, & Sara, filia Raguelis, Deum pariter cum fletu, & jejuniis exorabat, ut ab illo liberaretur improperio, quod in Reges Medorum civitate passa erat ab ancilla patris sui propter ipsius maritos septem, à dæmonio in primo congressu occisos: sic que simul orantes Tobias & Sara, simul etiam à Deo exaudiuntur, ac ab Angelo Raphaelè Dei Medicinæ mirabiliter curantur, & recreantur.

Tobias plus timens Deum, quam Regem; non ut mundani, qui ut sutorum gratanter exequantur jussa principum, Divina posthabere solent mandata, corruptibilis potius appetentes corona,

nae, quam aeternae remunerationis solliciti:
sed verò cum hic manentem, non habeamus
civitatem, qui mundo servit & dominis ejus,
non habet à quo promietur in futura civi-
tate, ad quam omnes tendimus, aeternitatem
scilicet, ubi soli regnabunt, qui Deo servie-
rint.

Contigit autem, non tamen sine pro-
vida Dei dispositione, quae, quae nobis vide-
tur foruitò accidere, mira ordinantur pro-
videntia, & quae, ut hic, corpori sunt adver-
sa, ad veram animae diriguntur prosperita-
tem, unde ut aurum per ignem purificata,
aphor sit terrenis despiciendis, ac contempla-
dis caelestibus.

Ex nido hirundinum, & si tunc
Tobias invigilasset, caecitatis damnum eva-
sisset, quia securiorem sibi locum elegisset;
qui utique picem tangit inquinatur ab ea,
& qui vitiorum amplexatus fuerit stercora,
crudeli caecitate afficietur, ratione cujus ca-
leste lumen divinae motionis non videat, gau-
dium quae bonae conscientiae non sentiat.

282. *immobilis in Dei timore, & Verè S. Au-
gustinus, vel apud ipsum. Auctor questionum
ex utroq. Testam: q. 119. in egestate ^{capitalem}
servare (inquit) vera, & perfecta, justitia est.
Sancti Tobie erectus ad Deum animus, nec cap-
tivitate fractus, nec inopia humiliatus; hic
quippe status viri perfecti, qui terrena, cuncta
tam adversa, quam prospera despiciens, corde
fixus in caelo est.*

*Irridebant vitam ejus. To-
bias verò increpabat eos; solita justorum
persecutio, ut impiis sint irrisioni; sed verò
illi magna perfriuntur pace, nec de sua do-
lent injuria, sed de Dei offensã, aliorum que
culpã: cum potius gaudeant pro Dño oppro-
bria perpeti, & propter justitiam persecutio-
nem pati: atque solum increpant, ne Dei no-
men blasphemetur, vel ut errantium corda
resipiscant.*

*Exaudita sunt preces amborum,
Tobie scilicet, & Sara, uterque enim in tribu-
latione invocavit Dñum, qui potens & mise-
ricors*

ricors est in omnes, qui invocant illum, ita^{283.}
ut etiam faciat cum tentatione proventū;
quia dicente Petro Apostolo (epist. 1. c. 1.) Modi-
cum nunc si oportet contristari in variis ten-
tationibus; ut probatio vestre fidei multo pre-
tiosior auro (quod per ignem probatur) inve-
niatur;

Et missus est Angelus Dñi S. Raphael,
En de celo solatium utrique advenit; en ce-
lestis medicus mittitur, qui utriusque oratio-
nem Domino obtulerat, ut ipsemet testatur
cap: 11. Ego obtuli orationem tuam Dño; Ora-
tionem quidem Tobie pro cæcitate oculorum;
orationem verò Saræ pro humiliatione pa-
rentum, ut legunt Hebræi. O! mira Dei ad
homines dignatio! O! miranda ac imitanda
Angelorum humilitas! O! laudanda oratio-
nis, & patientiæ efficacia! ~

S. III. Tobias junior à patre mis-
sus in Rages, Angelum ha-
bet comitem in viâ. Cap: 4. 5. 6.

Textus: Audi fili mi -- omnibus diebus vite tue in
men-

mente habeto Deum. .. fac elemosynam. .. attende ^{ad} fili mi ab omni fornicatione = Cap: 4. v. 6. 7. 13. = Egressus Tobias invenit juvenem splendidum. .. ego ducam & reducam eum ad te = Cap: 5. v. 5. 15. = Et ecce piscis immanis exivit ad devorandum eum. .. sumus ejus extricat omne genus demoniorum. & fel valet ad unguendos oculos. Cap: 6. v. 2. 8. 9. ☉

Tobias cum putaret se jam brevi moriturum, uti Deum fuerat deprecatus, Tobias filio suo piissima salutis inculcavit monita duodecim, jussit que ut Rages peteret, civitatem Medorum principem in monte Ecbatanis sitam, ibi que recuperaret decem argenti talenta, quae ibidem ille Gabelo sub chirographo olim mutuaverat. Egressus ergo Tobias junior ut ducem quaereret itineris, invenit Raphaelem Angelum. sub specie juvenili ignotum, quo duce, post monitum patrem, viam aggressus est: Ubi ad fluvium Tigrim venissent, Tobias pedes abluturus se invadentem piscem grandem Raphaelis hortatu apprehendit, & enterat; ejus carnes pro viatico, cor, fel, & jecur, eodem docente, reservans ad profutura.

ra patri, ac post accipienda conjugii me-
dicamina

Audi, fili mi, salutaria Pater
filio parat monita, velut ditissimum præ
omnibus ex testamento legatum, quo caelestes
valent acquiri divitiæ, si eo suscipiantur af-
fectu, quo temporalia admittuntur testanti-
um relicta: unde Audi inculcat, quia fides
ex auditu, & beati qui audiunt verbum Dei,
ut illud possint custodire, neque enim crede-
re possent, in quem non audierunt

In men-
te habeto Deum, juxta illud Proverb: 3.6.
in omnibus viis tuis cogita Dñum, & ipse
diriget gressus tuos: ubi Dei presentis con-
tinua commendatur recordatio, ut ejus vi-
betur offensa, & omnium cogitationum, ver-
borum, atque operum intendatur perfectio,
ut ipse Deus ad Abraham (Gen: 17), Ambula co-
ram me, & esto perfectus: quasi promitteret:
& eris perfectus

Fac elemosynam, cujus plu-

286. plures & uberes ibidem insinuat fructus,
inter quos maximè exoptandus, quò Deus eù
promittitur non passurus ire in tenebras, seu
(ut Augustinus interpretatur hom: 47. inter s⁸)
æternas tolerare flammæ, sed potius danti
terram, & terrena Deus liberalissimè retri-
buet cælum, ac celestia.

Attende tibi, fili mi,
ab omni fornicatione; salutare profectò ju-
veni documentum, ubi ætas aphissimum pa-
rat libidinis incitamentum, ni matura ob-
sistat attentio pro vitandis ad extra pericu-
lis, ac cupidinis motibus ab infra coercion-
dis, quibus cum pugna continua, sed victoria
admodum rara, verum adeò necessaria, ut de-
victis immineat perpetua gehenna in stagno
ardenti igne & sulphure, ut fulminat Joan-
nes Apocal: 21. 8.

Egressus Tobias invenit ju-
venem splendidum, Raphaelem utique Ar-
changelum sub ea specie, foritudinem simul
ac claritatem amabilem referente; ignotum,

sed viam paranti maximè acceptum, & per-
gratum: ubi edocemur, viam quoque spiritu-
alem non facile sine ductore ineundam; nobis
que sub Prelatorum specie quasi larvatos in
eâ assistere duces Angelos, qui ab omni nos er-
rore, & lapsu liberos per viam non paucis
refertam offendiculis securè conducant

Ego du-
cam, & reducam eum ad te, dicebat Angelus
Tobiae patri: quæ optimi ductoris promissio
est: multi namque ita ducunt, ut tamen non
valeant reducere, quia cæci ducunt, se videre
presumentes, ita ut dum incautos suis atten-
tant regere consiliis, ac doctrinis, & hos, & se
ipsos in profundam errorum foveam præci-
pitant, plus sapere volentes, quam oportet
in via, in qua alios regere est difficillimum,
& aliis præesse tremendo obnoxium Dei ju-
dicio

Et ecce piscis immans, &c. quem pis-
cem verisimilius cum Franc: Valesto Sac: Phil:
c. 42. dixeris, fuisse Callionymum, ex se qui-
dem

288 dem marinum, sed & in fluviiis grandibus
ex maris redundantia reperiri solitum: hic
ergo de se vorax, ac stolidus Tobiam inva-
sit, demonem præfigurans viam Dei ingres-
sor voraci occursum invadentem, ad animas præ-
vo suggestu devorandas, ni custodis Angeli
hortatu branchia ejus apprehendant, seu su-
perbiam humili obedientia devincant.

Fi-

mus ejus extricat omne genus demoniorum,
super quæ hæc extant Sivi Aug: verba Ser: 4
de Petro & Paulo: Est (inquit) Christus piscis
ille, qui ad Tobiam ascendit de flumine vivus
cujus jecore per passionem assato fugatus
est diabolus, & per amaritudinem fellis af-
flatus est cæcus & illuminatus est mundus):
illum fumum que ^{flum} felis demonis artes extricare,
est memoriam Sacre Passionis tentationes
omnes quantumvis inbricatas devolvere, ac
dissipare.

& fel valet ad unguendos oculos, &
& sanè mortificationis amarities oculos mē-
tis